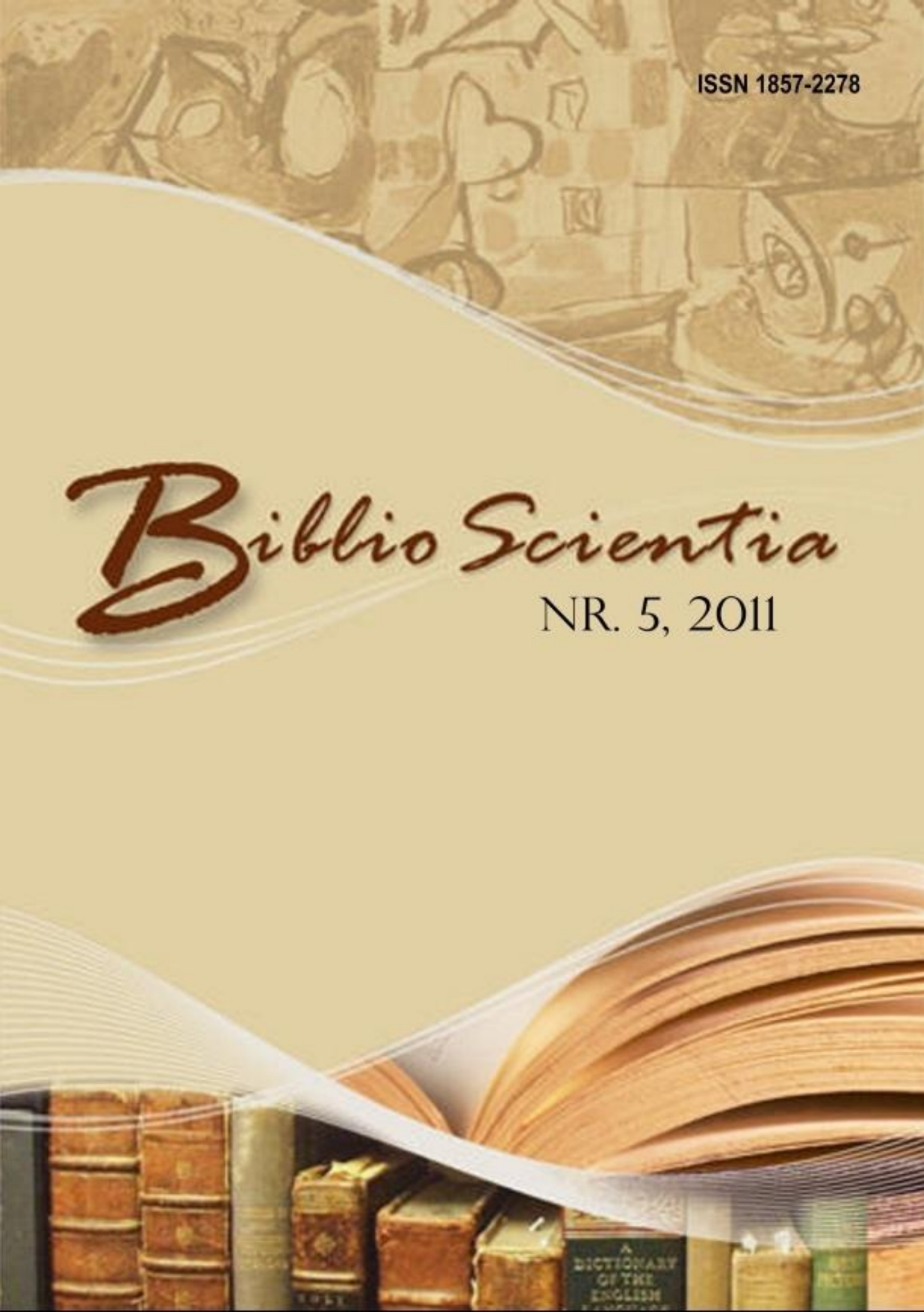

The background of the cover is a light beige color. At the top, there is a wavy white line that curves across the page. Above this line, there is a collage of various sketches and drawings in a brownish-gold color, including what looks like a face, a heart, and some abstract shapes. In the bottom right corner, there is a large, stylized image of an open book with many pages, and below it, a row of several old, leather-bound books. The text "Biblio Scientia" is written in a large, elegant, brown script font, and "NR. 5, 2011" is written in a smaller, black, serif font below it. The ISSN number "ISSN 1857-2278" is printed in a small, black, sans-serif font in the top right corner.

ISSN 1857-2278

Biblio Scientia

NR. 5, 2011

Academia de Științe a Moldovei
Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan”

BiblioScientia

Revistă de biblioteconomie și științele informării
2011 Nr. 5

Redactor - șef: **Aurelia HANGANU**

Redactor - șef adjunct: **Lidia ZASAVIȚCHI**

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Pavel BORODKOV (Ekaterinburg, Rusia)

Elena BOȚAN-GAINA (Chișinău, Republica Moldova)

Ana BRĂIESCU (Chișinău, Republica Moldova)

Elena COROTENCO (Chișinău, Republica Moldova)

Florin Gheorghe FILIP (București, România)

Octavian GORDON (București, România)

Elena HARCONIȚĂ (Bălți, Republica Moldova)

Dimitar ILIEV (Sofia, Bulgaria)

Ivan KOPYLOV (Moscova, Rusia)

Lidia KULIKOVSKI (Chișinău, Republica Moldova)

Olga OSIPOVA (Moscova, Rusia)

Maria POPESCU (Chișinău, Republica Moldova)

Alexei RĂU (Chișinău, Republica Moldova)

Claudia SLUTU-GRAMA (Chișinău, Republica Moldova)

Ventsislav STOYKOV (Sofia, Bulgaria)

Valentina TCACENCO (Chișinău, Republica Moldova)

Angela TIMUȘ (Chișinău, Republica Moldova)

Nelly ȚURCAN (Chișinău, Republica Moldova)

Lector: **Elena VARZARI**

Coperta / viziune grafică: **Viorel POPA**

© Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a AȘM

ISSN: 1857-2278

Revistă semestrială

Textele sunt avizate. Redacția își rezervă dreptul de a decide asupra oportunității publicării materialului oferit de colaboratori, precum și de a solicita autorilor modificările sau completările considerate necesare.

Adresa redacției:

str. Academiei 5a, mun. Chișinău, 2028, Republica Moldova

Tel/fax: (022) 72-74-01

E-mail: library@asm.md, aureliahanganu@yahoo.com

SUMAR

ISTORIA CĂRȚII ȘI A PRESEI

Florin Gheorghe Filip. <i>Constantin I. Karadja in the collections of the Romanian Academy Library</i>	5
Elena UNGUREANU. <i>Biblia, biblioteca și internetul ca hypertext</i>	17
Ion ȘPAC. <i>Alexandru Kidel – om de cultură: Viața cărturarului (I)</i>	29
Ana BRĂIESCU. <i>Personalitatea lui Spiru Haret plăzduită în opera sa</i>	57

HOMO QUÆRENS: CERCETĂTOR – INFORMAȚIE – BIBLIOTECĂ

Valentina TOPALO. <i>Suținerea informațională și documentară a cercetărilor științifice universitare</i>	61
Liliana MELNIC. <i>Clasificarea colaboratorilor Institutului de Chimie al AȘM după categorii de beneficiari ai BȘC „A. Lupan”</i>	69

ANIVERSĂRI

Lucia ARNAUT. <i>In honorem Ion Dediu la 77 de ani</i>	74
Raisa VASILACHE. <i>Gheorghe Bobână: explorator neobosit al patrimoniului neamului românesc</i>	76

IN MEMORIAM

Tatiana CALALB, Tatiana DOIBANI. <i>„Nicio zi fără ca să citesc...” în viața academicianului Boris Matienko</i>	80
--	----

RECENZII, PREZENTĂRI DE CARTE

Ion ȘPAC. <i>Numele Stere în memoria băștinașilor</i>	83
Viorica ȚURCANU. <i>Învingătorul Constantin Stere – înțeles, iubit și pus în pantheonul națiunii</i>	87

DIVERTIS

Ana BRĂIESCU. <i>Liberi în vacanță, uniți prin creație</i>	90
Valentina TCACENCO, Maria POPESCU. <i>Cartea poloneză în BȘC „Andrei Lupan” a AȘM</i>	93
Rodica COSTAȘ. <i>Schimbul internațional de publicații cu Polonia</i>	95
Pelagheia POPESCU, Ana TOCAN. <i>Arta – produsul dumnezeiesc al omului</i>	98
Maria BALABAN. <i>O viață dedicată florilor</i>	103

SUMMARY

BOOK AND PRESS HISTORY

Florin Gheorghe Filip. <i>Constantin I. Karadja in the collections of the Romanian Academy Library</i>	5
Elena UNGUREANU. <i>The Bible, the library and the Internet as hypertext</i>	17
Ion ȘPAC. <i>Alexandru Kidel – man of culture: Life of a Scholar (I)</i>	29
Ana BRĂIESCU. <i>Personality of Spiru Haret invent in his work</i>	57

HOMO QUAEERENS: RESEARCH – INFORMATION – LIBRARY

Valentina TOPALO. <i>Information and documentation support for scientific university research</i>	61
Liliana MELNIC. <i>Classification of experts of the Institute of Chemistry of ASM as users of information of the Central Scientific Library „A. Lupan”</i>	69

ANNIVERSARY

Lucia ARNAUT. <i>In honorem Ion Dediu – 77 years old</i>	74
Raisa VASILACHE. <i>Gheorghe Bobâna: Tireless Explorer of Romanian Heritage</i>	76

IN MEMORIAM

Tatiana CALALB, Tatiana DOIBANI. <i>„Never a day without reading...” in life of academician Boris Matienko</i>	80
---	----

REVIEWS, BOOK PRESENTATIONS

Ion ȘPAC. <i>Stere name in memory of the natives</i>	83
Viorica ȚURCANU. <i>Constantin Stere winner – understood, loved and put the nation's Pantheon</i>	87

DIVERTIS

Ana BRĂIESCU. <i>Free at vocation, united by creation</i>	90
Valentina TCACENCO, Maria POPESCU. <i>A polish book in the Central Scientific Library „A. Lupan” of the Academy of Sciences of Moldova</i>	93
Rodica COSTAȘ. <i>International exchange of publications with Poland</i>	95
Pelagheia POPESCU, Ana TOCAN. <i>Art – the product of divine of human</i>	98
Maria BALABAN. <i>A life dedicated to flowers</i>	103

**CONSTANTIN I. KARADJA IN THE COLLECTIONS OF THE
ROMANIAN ACADEMY LIBRARY**

academician FLORIN GHEORGHE FILIP

Biblioteca Academiei Române

În acest articol sunt prezentate documentele din colecțiile Bibliotecii Academiei Române asociate cu numele Principelui Constantin Jean Lars Anthony Dēmētrius Karadja, membru de onoare al Academiei Române (1946), proeminent istoric, bibliofil pasionat, colecționar de cărți vechi și rare. Articolul este împărțit în 3 secțiuni: a) Constantin I. Karadja; b) Biblioteca Academiei Române; c) Colecțiile.

1. Introduction

The title of this talk contains the names of three distinctive entities, namely: a) Constantin I. Karadja, b) the Romanian Academy Library, and c) the collections.

The main emphasis of the talk will be laid upon the documents associated with the name of Constantin I. Karadja in the Library's collections. To set the stage for describing this collection, a few data about his personality and the Library will be given first. Then a sample of several items out of Kardaja funds shall follow. More copies of documents shall be displayed in the exhibition and an almost permanent trace of the material is to be found on the website of the Library (<http://www.biblacad.ro/>).

2. C. I. Karadja

Today we pay homage to an outstanding European inter-war diplomat, a great historian and a passionate bibliophile, an exquisite collector and a generous donor, Prince Constantin Jean Lars Anthony Demetrius Karadja (1889-1950). Honorary Member of the Romanian Academy (AR) since 1946, he embodies the figure of an erudite called to raise the spirit of his time and the standards of diplomacy. Of a Phanariote-Romanian and Swedish origin, after graduating the Law Faculty Inner Temple in London to become a barrister specialized in economics, conversant in 12 languages, he entered diplomacy, but kept alive his enthusiasm for culture all his life.

The impressive fact is that, although hardly naturalized Romanian in 1920, after his marriage to Marcella Karadja, Constantin Karadja felt at home only in Romania. Thus he wrote to Bianu: „life is completely different and although I feel at home in Stockholm, I have to admit that, at the same time, I feel very far from home and from my family!” (Stefanescu Mitu, 1985).

On June 3rd, 1946, at the 80th general session of the Romanian Academy presided by Andrei Rădulescu, Vice-president of the Academy, the well-known Romanian historian of military art, General Radu Rosetti, proposed Constantin I. Karadja for election as Honorary Member of the Academy, characterizing him as follows: „Mr. C. Karadja, Consul General, is not only

an emeritus bibliophile, a renowned bibliographer, but also a diligent researcher of facts from our past. As a bibliophile, he has gathered a rich library of incunabula, of rare editions and of studies of the greatest utility for the historical researches. As a bibliographer, we mention that he has published numerous texts regarding our past, as those on the participation of the Moldavian church to the Council of Constance, the study on Behaim's chronicle in verses and many others. At the same time, we should say that editors of the international catalogue of incunabula have entrusted him the elaboration and publication of the part referring to the incunabula existent in public and private libraries of Romania, an already finished opus. As a researcher, we should mention his studies on matters of details, of the highest interest for our historians. (...), eventually, Mr. C. Karadja has generously endowed our library with innumerable books of the greatest historical and bibliographic value. For these reasons, the undersigned propose the recognition of his merits by calling him in the Academy, as an honorary member". The proposal is signed by academicians R. Rosetti, Ion I. Nistor, G. Spacu, D. Pompeiu, C. I. Parhon, N. Bănescu, D. Voinov, C. Rădulescu-Motru, Em. Racoviță, G. Macovei, Iorgu Iordan, C. Ionescu-Mihăești, Em. C. Teodorescu, Șt. Ciobanu, N. Vasilescu-Carpen, S. Dragomir, Alex. Lapedatu.

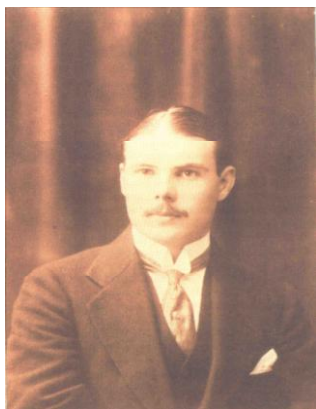

Fig. 1 Constantin I. Karadja

Fig. 2 The new building of the Library

(AAR, 1946, p. 331 apud Stefanescu Mitu, 1985).

Three days later, at the meeting of June 6th, 1946, Andrei Radulescu, Vicepresident of the Academy, salutes the presence of Constantin Karadja at the meeting, as a newly elected honorary member, addressing him the traditional wish „Welcome among us!”. His answer to these words of appreciation was „I thank you deeply touched by your considerate words about my modest works of history (...). I receive your call with humility, as I envisage it the dearest to receive in my life, of being an honorary member of this first institution of culture of the country. This feeling of humility is accompanied by one of joy. I will no longer say like Ovid „Nitimur in vetitur

semper, cupimusque negata”, as You, dear colleagues, have offered me more than I could have the right to crave as a result of my modest works. (AAR, 1946 p. 61 apud Stefanescu Mitu, 1985). As a great book collector, C. I. Karadja gathered more than 100 incunables and his library of Grum azesti, Northern Romania, contained more than 6000 rare volumes (Schatz, 2002), some of them being now part of the Romanian Academy Library’s patrimony.

3. The Romanian Academy Library

Founded on August the 6th, 1867, one year after the foundation of the Romanian Academic Society, The *Romanian Academy Library* (BAR) was assigned the mission of gathering and preserving the national fund of manuscripts and printed documents illustrating the Romanian and universal history, culture and civilization. It is still considered, after more than a century of existence, the richest national Romanian library, holding the most comprizing funds of Romanian documents, old and recent, acting as a scientific and encyclopaedic library. Its collections are organized, so that they may offer the documentary material necessary to the fundamental scientific research in general and specifically to the research unfolded in the institutes of the Romanian Academy. It shelters over 11 million library units, out of which 10,000 volumes of manuscripts, over 500,000 correspondence and archive records, 138,000 engravings and drawings, about 3000,000 photographs, 53,112 cartographic documents, 190,000 coins, medals, plates, and seals, more than 600 engraved stones and 40,000 stamps, 55,000 musical scores, 20,775 audio-video items, 5,3 million monographs and almost 7 million serials. At present the collections are sheltered in a new and modern building (Fig. 2).

Beneficiary of the Legal Deposit since 1885, it includes among its attributions the publication of the retrospective bibliography of the Romanian books and serials and of special bibliographies, such as Mihai Eminescu Bibliography or The Independence War Bibliography, providing assistance for documentation and research on the Romanian science and culture. The special collections of its patrimony confer it one of the highest ranks among the institutions of the kind in Romania. Its fund of manuscripts is the most extensive and most valuable in the country and its collections of prints, scores, maps and its numismatic treasures are regarded as real reference points in the field.

The Romanian Academy Library cultivates an ample exchange with other academies, scientific institutions of higher education or prominent libraries abroad and coordinates the activity of exchanging publications of its subsidiaries, being the nucleus of a vast network of branches and pending research institutes. Thus, in order to keep the pace with modernization both in

collections and in organization, this institution has centered its acquisition policy of foreign publications first and foremost on international exchange, but also on purchase as well. At the same time, the legacies and donations of illustrious personalities have always been an important source of enriching the library heritage.

We are now in the „Information Society and Internet Era”. Efforts have been made over the last two decades to modernize the library, so that access would be facilitated for everybody, from any place of the world, at any time. Since 1992 the website of the Library (www.biblacad.ro) has accommodated and encouraged the virtual access to its rich collections. The following images represent a sample of rare books, letters and drawings respectively, to be found in the collections of the Library. The image of Fig. 4 is taken from the Greek manuscript 1294, a Canon of Penitence from the 12th century, on parchment. It has been identified as the oldest text of a canon known, older than that in the Library of Vatican. The 20 miniatures are of great artistic value representing monks praying to attain perfection on the Ladder of Divine Ascent of Saint John the Sinaite (Strempel, 1971).

Fig. 3 *Canon of Penitence*
(12th Century)

Fig. 4 Ortelius Atlas, *Theatrum Orbis.*
Map of Dacia

Fig. 5 Picasso - *Lola*

Fig. 6 Letter of Napoleon
to Maria Walewska

At present, the Library is involved in several national and international works meant to create digital collections. The most recent project is „Europeana Library” (PIC:984300226), which is funded by the European Commission and started in January this year. The consortium of the project includes also the Library of the Uppsala University.

4. Karadja Collections

The Library is the beneficiary of Constantin Karadja’s steady donations throughout his lifetime due to his relationship with many academicians and scholars in this prominent cultural forum of the country and the Department of Manuscripts and Rare Books is in possession of numerous and diverse documents donated by C. I. Karadja himself or purchased from his family after his death. There are registered more than 400 historical documents from the 15th century onwards, mainly Moldavian, both in the original and in photocopy documents in the course of returning from the State Archives. Besides, several Romanian, Latin, Italian, French, German manuscripts from the 15 century, more than 15 rare books, out of which three incunables in the original, eight incunables in photocopy or in facsimile and some post-incunables complete the inventory. An attractive collection of letters signed Constantin Karadja is part of the archive Nicolae Iorga, the great historian with whom he had a prolific scientific collaboration.

We have selected out of this vast collection a few titles from all these categories of documents: rare books, manuscripts, archive and correspondence.

The following series of images is meant to give the reader an idea of the donations made by the brilliant bibliographer and bibliophile, in themselves a treasure for any important library in the world in rarity, oldness and aging, artistry in miniatures, the typographer’s and bookbinder’s craftsmanship.

They are printed in various fonts, with historiated initials, decorated with lavish miniatures in colour and gold, with text in full page or in columns, with engravings describing scenes or delineating portraits of high beauty and refinement, elegant frontispieces, most of them presenting themselves in exquisite original leather giltimpressed bindings or in parchment or velvet, with golden schnitt, some of them with Baroque silver locks. Inked inscriptions and marginalia, ex-libris and supralibros enhance their value by adding information about their temporary ownership or readers.

4. 1. Rare Books

Fig. 7 is an image of a gilt-stamped supralibros belonging to C. I. Karadja on a rare book, **Chalcondile Athenien’s** *Histoire des turcs, L’histoire de la decadence de l’empire grec et etablissement de Celvy des Turcs*, translation by Blaise De Vigenere Bourbonnois, bearing a series of engravings with

portraits of the emperors of Turkey, 907 f., printed in Paris in 1650 (Brunet, 1860).

The second image (Fig. 8) is from **Aeneas Silvius Piccolomini's** *In Europam*, printed at Memmingen, published by Albrecht Kunne de Duderstat, a photocopy. Actually, it is Pope Pius II's work *In Europam*, first edition. This pope encouraged Vlad III Dracula, whom he held in high regard, to start a war against the sultan Mehmet II, even to assassinate him („The Night Attack”).

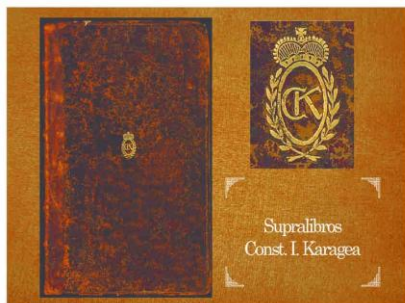

Fig. 7

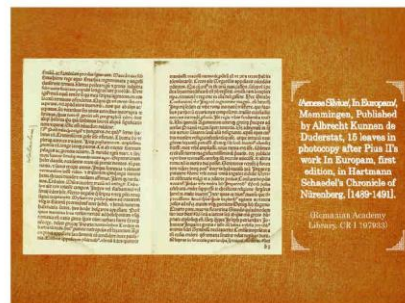

Fig. 8

Fig. 9

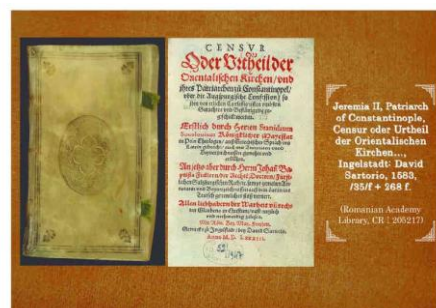

Fig. 10

A third item (Fig. 9) is **Johann Saubert's** *Historia Bibliothecae Reip. Noribergensis...*, published in Nuremberg by Wolfgang Endter, 1643, 214 p. with stylish engraved frontispieces, First edition of a history of the city library of Nuremberg, containing an inventory of over 900 fifteenth-century editions. The author was Nuremberg's city librarian from 1637 until his death. His useful and only somewhat arbitrary decision to study and catalogue 15th-century printed books separately, as a specific field of interest, was soon followed by other bibliographers and will never be abandoned. A fourth rare book (Fig. 10) is **Jeremia II**, Patriarch of Constantinople's *Censur oder Urtheil der Orientalischen Kirchen...*, published at Ingolstadt by David Sartorio, 1583, 268 f. It has parchment

covers with stamped medallion and frame, an inked inscription on the back of the front cover.

Fig. 11

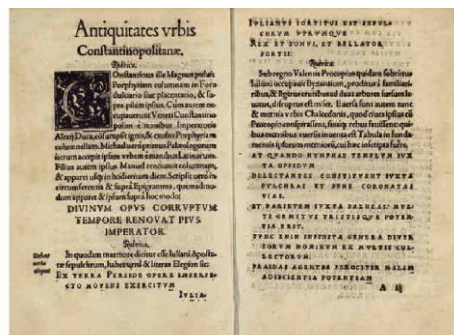

Fig. 12

Fig. 11 contains an image of a rare book by **C. Sallustius Crispus**, *Cum veterum Historicorum fragmentis*, printed in Lugduni Batavorum (Leyden), Ex officina Elzeviriana, 1634, /8/ f. + 310/-344/ p., original leather binding and golden schnitt. It bears an engraved title by Cor. Cl. Duysent and a medallion portrait of Sallust facing p.1 and an ornament of the Medusa on p. 216. The French bibliography considers that only the first genuine edition which has the Medusa's head. And now a very rare book in Latin, donated by C. Karadja in 1946, having as author **Johann Hartung**, *Bibliotheca sive antiquitates urbis Constantinopolitanae*, printed in Argentorati (Strasbourg), 1578, /48/ p (Fig. 12). He mentions its rarity in his article in *Revue Historique du Sud-Est Europe*, 1935, nr 10-12. It is a well-known fact that he was an adept at identifying old printed books, having permanent and reliable suppliers of catalogues from Germany, France and other countries. Only 2 editions are published in Latin and held by 9 libraries worldwide.

Fig. 13

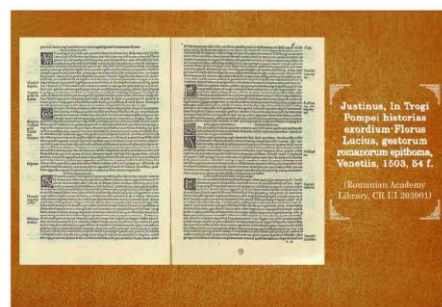

Fig. 14

A spectacular *Livre d'heures* (Fig. 13), a Book of Hours, on parchment, richly adorned with 15 miniatures on engravings of saints and scenes of the Apocalypse, the Annunciation, the Crucifixion, the Nativity, the Flight to Egypt, the Adoration of the Magi etc., issued in Paris in 1520, bound in leather.

garnet velvet with magnificent silver locks by Hering, a piece of great beauty. Other 4 marginal miniatures and 10 minute figures of saints complete it. It also displays gilt-stamped leather inside binding with coat of arms in medallion, 77 f., purchased from Marcella Caradja in 1952. In Fig. 14 there is a post-incunable by **Justinus**, entitled *In Trogi Pompei historias exordium - Florus Lucius, gestorum Romanorum epithoma*, Venetiis, 1503, 54 leaves, black letters, modern binding.

Fig. 15

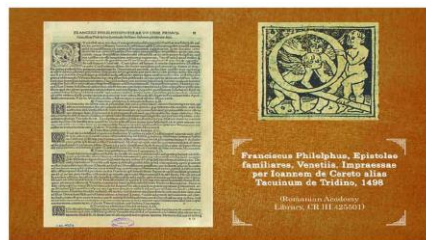

Fig. 16

Padre **Giacomo Fiorelli's** *La monarchia d'Orient, Comincia da Constantino L grande. Nell'Anno CCCXXX (330). E termina in Constantino Paleologo. Nell'Anno MCCCCLIII (1453)* in Venice by Domenico Milocco, an in-folio issued in 1679, /3/f. + 448 p. + 1 f. with an engraved portrait of the author on the back of the front leaf (Bacaru, 1970) is shown in Fig. 15. The image in Fig. 16 is taken from an incunable. The author is **Franciscus Philephus**, his work is *Epistolae familiares*, printed in Venice by Ioannem de Cereto alias Tacuinum de Tridino in 1498, on paper. It contains black historiated initials and a typographer's mark in the end.

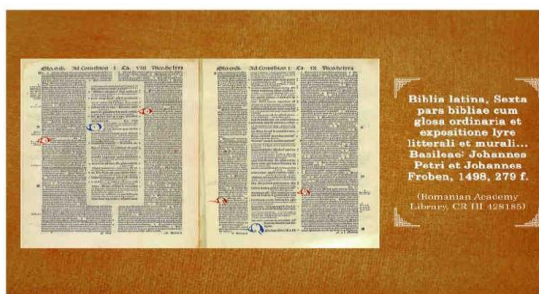

Fig. 17

Fig. 17 shows an image from *Biblia latina* printed by **Johannes Petri** and **Johannes Froben**, an incunable of 1498, an in-folio with coloured and gold lettrines, text on two columns, with explanatory windows. The binding is on wood covers with beautifully embossed leather.

4. 2. Manuscripts

But Constantin I. Karadja donated also several manuscripts. For example, Fig. 18 shows the Latin manuscript 130, **Letter of the Bishop Leonardus Chiensis of Mitilene** (Lesbos), the topic being the siege and fall of Constantinople, circa 1500, actually a manuscript of French origin. It gives the complete letter, in 16 leaves, written by the Bishop of Mitilene (Lesbos), Leonardus Chiensis, dated August 16, 1453, containing an account of the siege of Constantinople. Its author was killed by the Turks in 1462.

The golden unvan of an Oriental manuscript, nr. 23 of Fig. 19 is a Turkish **Chronicle of Ahmed Asam**, from the 18 century, bought by Karadja from Franz Babinger in Berlin in 1936, the only manuscript known by this author at the State Library in Vienna, an unpublished version, the beautiful Oriental binding was torn and stolen when the manor of Grum azesti was spoliated in the fall 1945, he explains in a note on the guard leaf. It was donated in 1946 to the Romanian Academy Library.

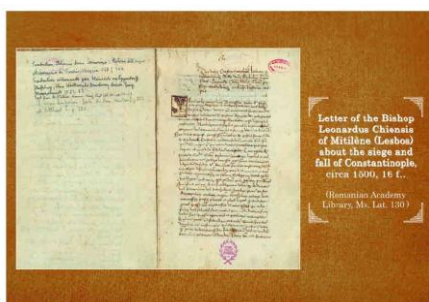

Fig. 18

Fig. 19

The image in Fig. 20 displays the image of a Romanian manuscript, nr. 5545, a translation of a French manuscript from his own library, entitled *History of Alcidalis and Zelida* by **Vincent Voiture** dating back the 18th century, 94 leaves, which he bought from Father Filaret Buliga from the Neamt Monastery in 1926 and donated it in 1946. Vincent Voiture was a man of letters and a poet, a founder member of the Academie Francaise, a leading figure of the circles of the Hotel de Rambouillet. Around 1630, he wrote a *nouvelle mauresque*, the *Histoire d'Alcidalis et Zelide*, very popular in *gallant* circles, never published in his life-time; its imaginative force reveals another side of a writer with diverse skills.

Most of the pieces of information we detain are taken from the marginal notes and the inner covers. It had been translated from French, in Iasi in 1783, during Voivode Alexandru Constantin Mavrocordat's time, by **Vasile Deacon**, at the order of biv vel ban Gheorghie Beldiman. More information about various events of the time arouses interest by some details about the Turks' invasion in Moldavia, in 1821; the locusts' swarming in 1823; the

burning of the Moldavian forests and of the Neamt Monastery in 1826; the earthquake in 1828, the lapidation of the boyar Calimach by the people. Another image (Fig. 21), this time of a Romanian manuscript, nr. 5887, **Costache Conachi's Political View of the Whole Europe**, dated 1825, an olograph text of 39 leaves in black ink, in Romanian language with Cyrillic alphabet, containing rich footnotes, donated by C. I. Karadja in 1947. It had been received as a gift from professor A. B. Brandea in 1919, who stated its origin in logothete Vasile Malinescu's private archive until 1866. It relates Conachi's personal point of view about the continent and its political actors.

Fig. 20

Fig. 21

The image of Fig. 22 is taken from a French manuscript, nr. 212, **Canow's Memoirs and Negotiations from My Campaigns in Hungary** in 1692, with original leather binding, text in black ink, in 78 leaves. It contains numerous important pieces of information on the unfolding actions and refers to many historic names of the time in charge with taking decisions on top among whom King Leopold I, marshal of Stahremberg, the great defender of Vienna, Count Luigi Ferdinando Marsigli, who gathered, on this occasion, documentation for his large and consistent geographical works in 150 volumes, now in manuscript at the Academy of Sciences and in the library of the palace Marsili in Bologna.

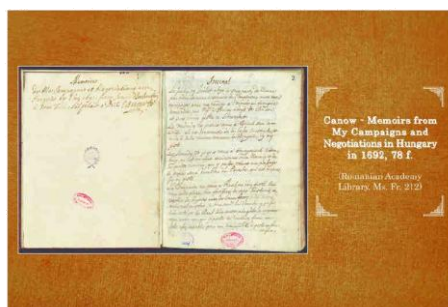

Fig. 22

Fig. 23

Fig. 23 contains a 17th century German manuscript, nr. 114, *Eineß traürig Anfangs...*, of provenance from the Monastery of Minorites in Kaltern, Upper Tirol, 86 f., with parchment binding, a caligraphed text in black ink, page

with impressed frame. It is another account about the siege of Vienna by the Turks in 1683, in 16 chapters.

In spite of the fact that the ruler of the Romanian Country, Prince Serban Cantacuzino, had to act as an ally of the Turks in the battle, being a vassal, he secretly supported the actions of the defenders, developed an ingenious system of communications with them, that is why he eventually was awarded the title of Count of the Holy Roman Empire from Leopold I. The manuscript evokes the fact that he erected a cross of 5 meters tall in front of his tent as a token of his actions as a Christian.

4.3. Correspondence

The Romanian Academy Library preserves also Karadja's correspondence with Nicolae Iorga, in the latter's fund. Some of them have been scanned and can be seen in the exhibition. In his letters, more than 20, addressed to the well known Romanian historian he usually informed him of his studies and articles published at various publishing houses, or about foreign visitors to his estate of Grumazesti (like the German humanist pastor Mihael Neander), as well as his search for documents and bibliography about the Romanian countries, containing bibliographies issued before 1850, ready to be sent to the historian. He also signalled events which threw a light on the Romanian culture, I refer to the the exhibition of Romanian folk textile artifacts opened on the 21st of May 1929, at the Celleri Modern, Sturegatan 26, which was

Fig. 24 Birth Certificate of Jean Karadja Pacha

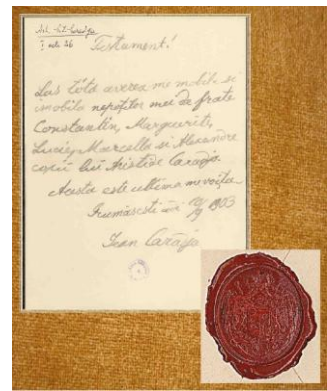

Fig. 25 Jean Karadja Pacha's Will, ollograph ms

unanimously praised, fact confirmed by R. Uhrynowski's report and in Svenska Dagbladet and in articles from other Swedish papers. The personal archive C. I. Karadja contains acts like birth and death certificates of the members of his family or of his ancestors, diplomas of graduation and membership on parchment, manuscripts, maps of estates, varia and printed documents. Figures 24 and 25 contain Karadja's father's, Jean Karadja Pacha's *birth certificate* and *will* with the sealed envelope, respectively.

Undoubtedly, Karadja's name could be repeatedly heard, if we continued our list of documents held by the Library, but we can eventually express our deepest admiration and gratitude to such a personality and patriot as Constantin I. Karadja, so dedicated to collecting and preserving the highest values of mankind, such as thinking and knowledge transferred to the next generations in documents, sometimes in the form of masterly works of art represented by illuminated old manuscripts and rare books, a noble and gradiose undertaking usually designated to national institutions of culture.

As Dan Simonescu (1971) remarked „Constantin I. Karadja was an example of uninterrupted meritorious work, as a diplomat and a man of science, as a historian and a bibliologist”.

Acknowledgements. *The author acknowledges the contributions of his colleagues of the „Manuscripts and Rare Books” department, Mrs. Gabriela Dumitrescu and Mrs. Lorenta Popescu, to preparing this document.*

Referințe bibliografice:

AAR (1946). *Analele Academiei Române. Dezbaterile* [Annals of the Romanian Academy. Debates], **LXV** (1945-1946), p. 331-332; 361-362.

BACĂRU, Livia (1970). *Catalogul incunabilelor* [The Catalogue of Incunables]. Biblioteca Academiei Române, Cabinetul de manuscrise-documente-carte rară, București.

BRUNET, J.-Ch. (1860). *Manuel du libraire et de l'amateur de livres* [Handbook of the Librarian and of the Book Amateur]. Paris: Librairie de Firmin Didot Freres, Fils et Co.

SCHATZ, Elena Maria (2002). Incunabilele din județul Mureș între Lista lui Constantin Karadja și catalogul colectiv al incunabilelor din România [Incunables in the Mures District Between Constantin Karadja's List and the Collective Catalogue of Incunables in Romania]. In: *Librăria*, yearly book, I. Târgu-Mureș.

SIMONESCU, Dan (1971). Un mare bibliolog român: Constantin I. Karadja (1889-1950) [A Great Romanian Bibliologist: Constantin I. Karadja]. In: *Analele Universității București, Limba și literatura română*, **XX**(1/2), p. 19-39.

STEFANESCU-MITU, Adriana (1985). Costantin I. Karadja (1889-1950): bibliofil și bibliolog. Noi contribuții [Constantin I. Karadja (1889-1950): Bibliophyl and bibliolog. New contributions]. In: *Biblioteca și cercetarea*, **X**, p. 274-291.

ȘTREMPEL, Gabriel (1971). Miniaturi și ornamente în manuscrise grecești ale Bibliotecii Academiei R. S. România [Miniatures and Ornaments in the Greek Manuscripts of the Academy Library of the S. R. of Romania]. In: *Buletinul Monumentelor Istorice*, **XL**(3), p. 32-48.

Preluat de pe: <http://www.biblacad.ro/CIKaradja%20V5.pdf>

BIBLIA, BIBLIOTECA ȘI INTERNETUL CA HIPERTEXT*Biblia, Biblioteca și biblio(inter)netul ca hypertext*

dr., conf. univ. ELENA UNGUREANU

Institutul de Filologie al AȘM

Hipertextul este același text care a funcționat dintotdeauna în istoria omenirii, dar care este, azi, transferat în corpul unei supertehnologii ce a permis vizualizarea perfectă a structurii limbajului și a relațiilor existente între componentele verbale și nonverbale. Mai mult decât atât: Internetul permite o intercomunicare cu dimensiunea deschiderii, alterității și libertății nemaiîntâlnită în istoria omenirii. Biblia, Biblioteca și Internetul sunt doar trei locuri importante în care istoria umanității se reflectă ideal ca hipertext.

Hypertext is the same text that has forever worked in human history, and which is today transferred within a supertechnology that allowed a perfect view of language structure and the relationships between verbal and nonverbal components. Furthermore: Internet allows for an unprecedented intercommunication in human history in terms of opening, otherness and freedom. The Bible, the Library and the Internet are only three major places that ideally reflect the history of humanity as hypertext.

Cuvântul, enunțul, textul, cartea/cărțile și-au făcut loc într-o nouă dimensiune pe care epocile anterioare nu au cunoscut-o – dimensiunea digitală (electronică, virtuală). Nu e deloc precoce să vorbim despre redimensionarea tuturor conceptelor fundamentale ale disciplinelor umaniste – de acum încolo se va vorbi tot mai frecvent despre cuvânt digital, enunț digital, text digital sau electronic (e-text), dar mai ales despre hipertextul electronic.

În științele umanitare conceptele de *intertext* și *intertextualitate*, precum și cele de *hypertext* și *hypertextualitate* (datând cu anii 1965 și 1967, aparținând Juliei Kristeva, respectiv lui Ted Nelson) au deschis o nouă și grandioasă orientare în cercetarea științifică. Textul (clasic)–intertextul–hipertextul constituie una din triadele cele mai reprezentative în teoria textului și dacă altădată aceasta era considerată proprie limbajului artistic în exclusivitate, studii actuale îi regăsesc locul în toate stilurile funcționale ale limbii (artistic, publicistic, științific, oficial-administrativ, colocvial). Textul artistic se consideră prin excelență intertextual, iar cele mai importante opere ale omenirii se consideră cele mai intens intertextualizate, adică cele care fac trimitere implicit sau explicit la marile texte anterioare ale literaturii universale (J.L. Borges: *Aleph*, *Cartea de nisip*, Joyce: *Ulyse*, Umberto Eco: *Numele trandafirului*, Marcel Proust: *În căutarea timpului pierdut* etc.).

Postmodernismul și-a asumat și această calitate: de a fi paradigma care le vizualizează cel mai pregnant. Și epoca Internetului e considerată postmodernistă, ea permițând o deschidere fără precedent către Textul lumii și o libertate de interpretare pe care epocile totalitare nu puteau să o accepte, darmită să o ofere. Cultura Internetului se bazează în primul rând nu pe tehnologie, ci pe cultura hipertextuală. Atât lumea reală, cât și lumea virtuală pot fi descrise doar prin intermediul textului – omul are nevoie de limbaj în toate împrejurările vieții – de aceea lingvistica modernă, bazându-se pe bogata experiență anterioară, trebuie să-și axeze prioritățile pe cercetarea limbajului mediat de computer.

Reprezentând obiectul de cercetare atât al științelor exacte, cât și al celor din ciclul umanist (lingvistica și literatura ocupând un loc binemeritat în această paradigmă de cercetare), textul este cea mai importantă unitate comunicativă, care stă la baza hipertextului electronic. Numărând doar câțiva ani (nu se poate spune că ar avea mai mult de un deceniu!, deși încă în anii '90 ai sfârșitului de mileniu apăreau timide abordări), atrăgând tot mai mulți specialiști-filologi în sfera ei de cercetare, **lingvistica Internetului** poate fi considerată o nouă știință inter- și pluridisciplinară. Modalitatea însăși de acces la informația Internetului este una de tip dicționar sau de tip bibliotecă (a se vedea Umberto Eco, *De la arbore spre labirint. Studii istorice despre semn și interpretare*. Traducere din ital. de Ștefania Mincu, Polirom, 2009). Crearea dicționarilor și a enciclopediilor on-line au pus la dispoziția utilizatorilor depozite colosale de informație. Biblioteca a intrat direct pe internet, iar Internetul s-a transformat într-o imensă bibliotecă.

I. Biblia ca hipertext. Structura informațională pe care Nelson a denumit-o *hypertext/hypertext* nu reprezintă ceva absolut nou: forma neliniară de prezentare a informațiilor și de citire este veche de când lumea. Iată exemplul cel mai elocvent: Biblia – Cartea Cărilor, cel mai citit text din toate timpurile – este alcătuită din versete care sunt numerotate fără a fi repetate. Fiecare verset reprezintă o unitate superfrastică prin care se tratează o temă. Numeroase versete fac trimitere unele la altele, din Vechiul Testament și din Noul Testament, făcând posibilă citirea neliniară a Bibliei, adică în funcție de tematica subiectelor înrudite sau de preferințele cititorului. După același model este creat și actualul sistem și spațiu megatehnologizat al Internetului: cu link-uri și opțiuni de căutare. Exact așa este prezentată Biblia în format digital; iată două versete în două variante diferite pe care le-am selectat dintr-o mulțime de postări electronice:

A. EVANGHELIA DUPĂ IOAN

Cap. 1

1. La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul.

2. Acesta era întru început la Dumnezeu.

(Biblia, on-line: <http://www.bibliaortodoxa.ro/carte.php?id=35&cap=1>)

B. EVANGHELIA DUPĂ IOAN

Întruparea Cuvântului

1. La început era Cuvântul și Cuvântul era cu Dumnezeu și Cuvântul era Dumnezeu.

Gen. 1.1. Prov. 8.22, 23, 30. Cap. 17.5.

Filip. 2.6. Col. 1.17.1 Ioan 1.1;5.7. Apoc. 1.2;19.13.

2. El era la început cu Dumnezeu.

Ps.33.6. Vers.10. Efes.3.9. Col.1.16. Evr. 1.2. Apoc.4.11

(Noul Testament, The Gideons International, Tipărit în Coreea, 1994, p. 107)

Se știe că traduceri ale Bibliei au circulat și mai circulă în variate interpretări. Chiar și cea mai sumară analiză a câtorva versete scoate imediat în evidență faptul că limbajul biblic este unul dintre cele mai exacte modele de citare din lume (dacă nu chiar cel mai exact), un model de prezentare a referințelor și nu în ultimul rând, un model de intertext – relație clar manifestată între fragmente de text, între sintagme și între cuvintele aceluiasi corp textual al Bibliei. În acest sens, metodologia cercetării științifice, cea care învață cercetătorul cum să-și elaboreze și să-și structureze o lucrare, construind-o din citate, referințe și aluzii, la care se adaugă, evident, noutatea și originalitatea studiului propriu, ar fi indicat să-și reorienteze din când în când discursul către marile modele ale lumii, Biblia fiind unul dintre ele. Încă un exemplu, la fel de cunoscut publicului larg, rugăciunea *Tatăl nostru*:

SFÂNTA EVANGHELIE DUPĂ LUCA

Cap. 11

2. Și le-a zis: Când vă rugați, ziceți: **Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău. Vie împărăția Ta. Facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ.**

3. **Pâinea noastră cea spre ființă, dă-ne-o nouă în fiecare zi.**

4. Și ne iartă nouă păcatele noastre, căci și noi înșine iertăm tuturor celor ce ne greșesc nouă. Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău.

<http://www.bibliaortodoxa.ro/carte.php?id=48&cap=11>

SFÂNTA EVANGHELIE DUPĂ MATEI

9. Deci voi așa să vă rugați: **Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău;**

10. **Vie împărăția Ta; facă-se voia Ta, precum în cer și pe pământ.**

11. **Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi;**

12. Și ne iartă nouă greșelele noastre, precum și noi iertăm greșităilor noștri;

13. Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău. Că a Ta este împărăția și puterea și slava în veci. Amin!

<http://www.bibliaortodoxa.ro/carte.php?id=55&cap=6>

Navigând pe Internet, am întâlnit un proiect magistral al Bibliei în limba română ([Eulogos](#), 2007), în care putem „vedea ca în palmă” absolut toate ocurențele (frecvența utilizării) fiecărui cuvânt, fiecărei îmbinări de cuvinte, fiecărui enunț componente ale unui text încheiat (în cazul de față, ale unui verset) – material excelent pentru filologii preocupați de textele biblice! Utilizând mijloacele noilor tehnologii informaționale (nici măcar nu cele mai sofisticate), alcătuitoarii acestei ediții oferă, pentru întâia dată probabil, unui utilizator grăbit (trăim în sec. XXI), care însă n-a uitat de credință, posibilitatea de a „răsfoi” rapid paginile Bibliei – cu numai un clic ești la versetul care te interesează, același verset – cu numai un clic – te „hiperteleportează” la un altul cu același cuvânt-cheie și tot așa, la nesfârșit. Câteva exemple, dar și mai indicat a se intra pe site-ul respectiv, la adresa electronică: <http://www.intratext.com/IXT/RUM0001/INDEX.HTM>

FACEREA - ÎNTÂIA CARTE A LUI MOISE

- [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#) [9.](#) [10.](#) [11.](#) [12.](#) [13.](#) [14.](#) [15.](#) [16.](#) [17.](#) [18.](#) [19.](#) [20.](#) [21.](#) [22.](#) [23.](#) [24.](#) [25.](#) [26.](#) [27.](#) [28.](#) [29.](#) [30.](#) [31.](#) [32.](#) [33.](#) [34.](#) [35.](#) [36.](#) [37.](#) [38.](#) [39.](#) [40.](#) [41.](#) [42.](#) [43.](#) [44.](#) [45.](#) [46.](#) [47.](#) [48.](#) [49.](#) [50.](#)

• PSALMII

- [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#) [9.](#) [10.](#) [11.](#) [12.](#) [13.](#) [14.](#) [15.](#) [16.](#) [17.](#) [18.](#) [19.](#) [20.](#) [21.](#) [22.](#) [23.](#) [24.](#) [25.](#) [26.](#) [27.](#) [28.](#) [29.](#) [30.](#) [31.](#) [32.](#) [33.](#) [34.](#) [35.](#) [36.](#) [37.](#) [38.](#) [39.](#) [40.](#) [41.](#) [42.](#) [43.](#) [44.](#) [45.](#) [46.](#) [47.](#) [48.](#) [49.](#) [50.](#) [51.](#) [52.](#) [53.](#) [54.](#) [55.](#) [56.](#) [57.](#) [58.](#) [59.](#) [60.](#) [61.](#) [62.](#) [63.](#) [64.](#) [65.](#) [66.](#) [67.](#) [68.](#) [69.](#) [70.](#) [71.](#) [72.](#) [73.](#) [74.](#) [75.](#) [76.](#) [77.](#) [78.](#) [79.](#) [80.](#) [81.](#) [82.](#) [83.](#) [84.](#) [85.](#) [86.](#) [87.](#) [88.](#) [89.](#) [90.](#) [91.](#) [92.](#) [93.](#) [94.](#) [95.](#) [96.](#) [97.](#) [98.](#) [99.](#) [100.](#) [101.](#) [102.](#) [103.](#) [104.](#) [105.](#) [106.](#) [107.](#) [108.](#) [109.](#) [110.](#) [111.](#) [112.](#) [113.](#) [114.](#) [115.](#) [116.](#) [117.](#) [118.](#) [119.](#) [120.](#) [121.](#) [122.](#) [123.](#) [124.](#) [125.](#) [126.](#) [127.](#) [128.](#) [129.](#) [130.](#) [131.](#) [132.](#) [133.](#) [134.](#) [135.](#) [136.](#) [137.](#) [138.](#) [139.](#) [140.](#) [141.](#) [142.](#) [143.](#) [144.](#) [145.](#) [146.](#) [147.](#) [148.](#) [149.](#) [150.](#) [151.](#)

• PILDELE LUI SOLOMON

- [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#) [9.](#) [10.](#) [11.](#) [12.](#) [13.](#) [14.](#) [15.](#) [16.](#) [17.](#) [18.](#) [19.](#) [20.](#) [21.](#) [22.](#) [23.](#) [24.](#) [25.](#) [26.](#) [27.](#) [28.](#) [29.](#) [30.](#) [31.](#)

• ECCLESIASTUL

- [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#) [9.](#) [10.](#) [11.](#) [12.](#)

• CÂNTAREA CÂNTARILOR

- [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#)

• SFÂNTA EVANGHELIE DUPA MATEI

- [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#) [9.](#) [10.](#) [11.](#) [12.](#) [13.](#) [14.](#) [15.](#) [16.](#) [17.](#) [18.](#) [19.](#) [20.](#) [21.](#) [22.](#) [23.](#) [24.](#) [25.](#) [26.](#) [27.](#) [28.](#)

• SFÂNTA EVANGHELIE DUPA MARCU

- [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#) [9.](#) [10.](#) [11.](#) [12.](#) [13.](#) [14.](#) [15.](#) [16.](#)

• SFÂNTA EVANGHELIE DUPA LUCA

- [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#) [9.](#) [10.](#) [11.](#) [12.](#) [13.](#) [14.](#) [15.](#) [16.](#) [17.](#) [18.](#) [19.](#) [20.](#) [21.](#) [22.](#) [23.](#) [24.](#)

• SFÂNTA EVANGHELIE DUPA IOAN

- [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#) [9.](#) [10.](#) [11.](#) [12.](#) [13.](#) [14.](#) [15.](#) [16.](#) [17.](#) [18.](#) [19.](#) [20.](#) [21.](#)

O asemenea modalitate de prezentare a textului biblic e cu adevărat spectaculoasă; însă de-a dreptul fascinant ni s-a părut faptul că aproape toate cuvintele sunt marcate ca link, adică ne trimit în corpul bibliei la repetarea lor (pe care utilizatorul poate efectua imediat clic); cele nemarcate ca link constituie o insignifiantă excepție, ca în exemplul de mai jos – doar cuvântul *netocmit*:

CAPITOLUL 1

Facerea lumii.

1. La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul.
2. Și pământul era netocmit și gol. Întuneric era deasupra adâncului și Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor.
3. Și a zis Dumnezeu: "Să fie lumină! Și a fost lumină.
4. Și a văzut Dumnezeu că este bună lumina, și a despărțit Dumnezeu lumina de întuneric.
5. Lumina a numit-o Dumnezeu ziua, iar întunericul l-a numit noapte. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua întâi.

De la conceptul de „discurs repetat” (E. Coșeriu) (fragmente întregi repetate în țesătura limbajului de către vorbitorii unei limbi) până la conceptul de „cuvânt repetat” iată că nu a rămas decât un pas. Borges spunea: „Limba este un sistem de citate”. Citând, la rândul nostru, acest constatare celebră, putem continua cu: Textul este un sistem de citate, de cele mai multe ori anonime, intrate și depozitate în cultura omenirii. Vizualizarea textului/textelor în format hipertextual demonstrează o dată în plus capacitatea limbajului de a-și folosi și refolosi unitățile din care este alcătuit. Un cercetător interesat poate identifica aici o întreagă bază de date. Iată o frântură dintr-o asemenea bază de date, în care am utilizat cuvântul-cheie „**cuvânt**”, definitiv pentru studiul textului și al umanioarelor:

SFÂNTA EVANGHELIE DUPĂ IOAN**CAPITOLUL 1**

1. La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul.
2. Acesta era întru început la Dumnezeu.
3. Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut.
4. Întru El era viață și viața era lumina oamenilor.
5. Și lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o.

1 <u>Facerea 15:1</u>	1. <u>După acestea, fost-a</u> <u>cuvântul Domnului către Avram, noaptea,</u>
2 <u>Facerea 15:4</u>	4. <u>Și îndată s-a făcut</u> <u>cuvântul Domnului către el și a zis:</u>
3 <u>Facerea 26:5</u>	<u>Avraam, tatăl tău, a ascultat</u> <u>cuvântul Meu și a păzit poruncile</u>
4 <u>Facerea 41:39</u>	<u>dar tu peste casa mea. De</u> <u>cuvântul tău se va povățui tot</u>
<u>poporul</u>	
5 <u>Facerea 44:2</u>	Și <u>a făcut acela după</u> <u>cuvântul lui Iosif, cum poruncise</u>
6 <u>Facerea 47:29</u>	<u>Iosif a zis: "Voi face după</u> <u>cuvântul tău!" ~</u>
7 <u>Iesirea 8:12</u>	Și <u>a făcut Domnul după</u> <u>cuvântul lui Moise și aumurit</u>
<u>broaștele</u>	
8 <u>Iesirea 9:21</u>	<u>cei ce n-au luat aminte la</u> <u>cuvântul Domnului, aceia și-au lăsat</u>
9 <u>Iesirea 32:28</u>	<u>făcut fiii lui Levi după</u> <u>cuvântul lui Moise. În ziua aceea</u>
10 <u>Levitic 10:7</u>	<u>Domnului!" Și s-a făcut drept</u> <u>cuvântul lui Moise. ~</u>
11 <u>Numerii 3:16</u>	<u>numărat Moise și Aaron, după</u> <u>cuvântul Domnului, cum le poruncise</u>
12 <u>Numerii 3:51</u>	<u>Aaron și fiilor lui, după</u> <u>cuvântul Domnului, precum poruncise</u>
13 <u>Numerii 11:22</u>	<u>de se va împlini sau nu</u> <u>cuvântul Meu". ~</u>
14 <u>Numerii 14:20</u>	<u>Moise: "Voi ierta, după</u> <u>cuvântul tău, ~</u>
15 <u>Numerii 15:30</u>	31. <u>Căci a disprețuit</u> <u>cuvântul Domnului și a călcat</u>
<u>poruncile</u>	
16 <u>Numerii 23:6</u>	<u>Domnului și și-a rostit</u> <u>cuvântul său, zicând: ~</u>
17 <u>Numerii 23:18</u>	18. <u>Iar el și-a rostit</u> <u>cuvântul său și a zis: "Scoală și</u>
18 <u>Numerii 24:3</u>	3. <u>Și și-a rostit el</u> <u>cuvântul său, zicând: "Așa zice</u>
<u>Valaam,</u>	
19 <u>Numerii 24:4</u>	glăsuiește <u>cel ce ascultă</u> <u>cuvântul lui Dumnezeu, cel ce</u>
<u>cunoaște</u>	
20 <u>Numerii 24:15</u>	15. <u>Și și-a urmat Valaam</u> <u>cuvântul său și a zis: "Așa grăiește</u>
21 <u>Numerii 24:20</u>	<u>văzând pe Amalec, și-a urmat</u> <u>cuvântul și a zis: "Cel întâi dintre</u>
22 <u>Numerii 24:21</u>	<u>aceea pe Chenei, și-a urmat</u> <u>cuvântul și a zis: "Locuința ta e</u>
23 <u>Numerii 24:23</u>	<u>văzut pe Og, și-a urmat</u> <u>cuvântul și a zis: "Vai, vai, cine</u>
24 <u>Numerii 27:21</u>	<u>ajutorul Urimului: după</u> <u>cuvântul acestuia să iasă și după</u>
25 <u>Numerii 27:21</u>	<u>acestuia să iasă și după</u> <u>cuvântul acestuia să intre el și</u>
26 <u>Numerii 30:3</u>	<u>sufletului său, să nu-și calce</u> <u>cuvântul, ci să împlinească toate</u>
27 <u>Numerii 30:7</u>	<u>asupra ei făgăduința sau</u> <u>cuvântul gurii sale, cu care s-a</u>
28 <u>Numerii 30:9</u>	<u>care este asupra ei, și</u> <u>cuvântul gurii ei cu care ea s-a</u>
29 <u>Numerii 31:16</u>	<u>Israel să se abată de la</u> <u>cuvântul Domnului, pentru Peor,</u>
<u>pentru</u>	
30 <u>Numerii 36:5</u>	<u>fiilor lui Israel, după</u> <u>cuvântul Domnului, zicând: ~</u>
...	
...	
...	
...	
...	
...	
850 <u>Apocal 19:13</u>	și <u>numele lui se cheamă:</u> <u>Cuvântul lui Dumnezeu. ~</u>
851 <u>Apocal 20:4</u>	<u>mărturia lui Iisus și pentru</u> <u>cuvântul lui Dumnezeu, care nu s-au</u>

<http://www.intratext.com/IXT/RUM0001/4B.HTM>

Pentru specialiștii în informatică asemenea „imagini” s-ar putea să constituie o pură banalitate, pentru filologi însă această modalitate tehnologică vizualizată exprimă cea mai vehiculată interpretare poststructuralistă a textului (Roland Barthes, Julia Kristeva, Jacques Derrida ș.a.). Scepticii afirmă chiar că noua paradigmă informatic-hipertextuală a ajuns atât de departe, încât intertextul și hipertextul Internetului ar reprezenta un mecanism de identificare pentru „proști”, adică pentru cei care nu-și

Pentru spațiul rusesc, cu care interacționăm, dar și pentru alte aspecte legate de sistemele hipertextuale, a se vedea: В. Л. Эпштейн. *Введение в гипертекст и гипертекстовые системы*;

первая книга Монсеева **ПОДТИРЬ**
БЫТИЕ ПОСЛОМ 88

Nu ne aventurăm să trecem în revistă un istoric al științei bibliometrice, dar faptul că biblioteca a fost creată pentru a depozita informația – este evident pentru oricine. Bibliotecile digitale deja sunt o realitate (virtuală, ce-i drept), textul cărților constituind cea mai importantă informație. Intuiam că biblioteca fiind depozitar de informație poate fi asociată cu ceea ce reprezintă hipertextul Internetului, dar ideea de bibliotecă digitală (electronică) ca hipertext am întâlnit-o la Riccardo Ridi, Universitatea din Venetia: „Manifest

.....
pentru bibliotecă hipertext. Versiunea 1.0”. Ca să nu interpretăm aproximativ acest impresionant document, prezentăm mai jos cele 25 de teze ale manifestului (refăcute în redacția și traducerea noastră):

- 1. Bibliotecile sunt hipertext.** Cărțile, periodicele, bazele de date, cataloagele, bibliografiile, blogurile și conversațiile pe net – toate sunt exemple de structura hipertext.
- 2. Bibliotecile gestionează colecții de documente** (atât în format hârtie, cât și digital).
- 3. Colecțiile bibliotecilor sunt selective, dar prietenoase.**
- 4. Bibliotecile furnizează servicii de documentare și informare a utilizatorilor.**
- 5. Bibliotecile există pentru a permite utilizatorilor să descopere existența informațiilor și să se bucure de conținutul documentelor relevante.**
- 6. Bibliotecile sunt un mijloc și nu un scop.**
- 7. Toate bibliotecile sunt analogice: și cele digitale, și cele hibride.**
- 8. Bibliotecile încurajează standardele de interoperabilitate.**
- 9. Bibliotecile cooperează între ele și cu alte instituții, școli, universități, institute de cercetare, arhive, motoarele de căutare etc.**
- 10. Bibliotecile utilizează Internetul atât ca model organizatoric, cât și ca model tehnologic.**
- 11. Bibliotecile respectă atât drepturile autorilor, cât și ale utilizatorilor.**
- 12. Bibliotecile sunt individualizate pentru diferite comunități de utilizatori, pentru care și cu care dezvoltă colecții proprii și servicii.**
- 13. Bibliotecile personalizează serviciile lor.**
- 14. Bibliotecile sunt disponibile pentru oricine.**
- 15. Bibliotecile sunt cunoscute.** Bibliotecile trebuie să depună eforturi pentru a crește gradul de conștientizare a existenței lor, funcțiile și serviciile pe care le oferă tuturor utilizatorilor potențiali.
- 16. Bibliotecile evaluează și îmbunătățesc colecțiile și serviciile lor.**
- 17. Bibliotecile sunt scumpe, dar au un efect pozitiv din punct de vedere economic.**
- 18. Viitoarele biblioteci vor fi niște modele flexibile.**
- 19. Colecțiile și serviciile oferite de biblioteci pot fi eterogene, dar ele sunt integrate și omogenizate de către bibliotecile înseși.**
- 20. Mai multe niveluri de integrare și omogenizare pot fi dezvoltate la nivel regional, instituțional sau disciplinar.**
- 21. Bibliotecilor le trebuie bibliotecari profesioniști, instruiți, mai ales și în mediul digital.**
- 22. Universul și docuvers-ul concid, dar numai într-o privință (o fațetă).**
- 23. Fiecare text este un hipertext.** Caracteristicile hipertextului

(granularitate, plurilinearitate, multimedia, interactivitate și integrabilitate) sunt prezente, în măsură mai mare sau mai mică, în fiecare document.

24. Bibliotecile digitale se vor afla în centrul unui triunghi format din arhive deschise științifice, e-reviste și bibliografii digitale. În viitor, literatura științifică se va baza tot mai mult pe arhivele pentru acces la e-reviste de selecție și bibliografiile pentru indexare. Bibliotecile digitale se vor concentra asupra stocării pe termen lung a informațiilor și serviciilor orientate spre comunități de utilizatori specifici.

25. Dacă resursele au fost suficiente, bibliotecile ar putea furniza servicii nu numai de lectură, ci și de scriere. Fiind tot mai dificil să se separe cititul și scrisul, bibliotecile complet hipertextuale ar putea oferi servicii utilizatorilor nu numai legate de recrutarea și folosirea de documente, dar, de asemenea, de producerea și distribuirea lor.

<http://www2.spbo.unibo.it/bibliotime/num-x-3/ridi.htm>

În Republica Moldova la ora actuală se desfășoară un proiect de cercetare preocupat și de aceste aspecte: Crearea Instrumentului Bibliometric Național (inițiat la Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale, aflat în stadiu de elaborare), prin care se va încerca instituirea unui model interactiv, flexibil și performant, în care să fie stocate, sortate, accesate în regim on-line toate lucrările publicate ale cercetătorilor Academiei de Științe din Moldova.

III. Internetul ca hipertext. Acest compartiment ar fi trebuit să fie primul în economia prezentului articol, dar cronologia apariției respectivelor concepte în istoria omenirii ne-a obligat să respectăm anume această ordine în relația lor cu hipertextul. Internetul a devenit un simbol al timpului în care trăim. Macrosemn și macrotext totodată, el este mai ales Textul generației tinere, care a fost și este școlită tot mai mult prin intermediul lui.

„După calculele unor experți în domeniu, suma transformărilor care se produc azi în știință și în tehnică la un interval de doi-trei ani s-ar fi acumulat: la sfârșitul secolului al XIX-lea – în 30 de ani, în epoca lui Newton – în 300 de ani, în epoca de piatră – în 3000 de ani. Metaforic vorbind, rămânem analfabeți peste noapte” Gheorghe Duca, Igor Cojocar, Dezvoltarea tehnologiilor informaționale în Academia de Științe a Moldovei // IT-Moldova, Revista tehnologiilor informaționale, 2008, nr. 1-2, p. 26. Această megaindustrie și supertehnologie care se numește Internet are un avantaj pe care alte tehnologii nu l-au avut niciodată: limbajul virtual, comunicarea virtuală, scrisul și cititul virtual. Cel mai important câștig pe care îl oferă Internetul umanității se numește „**informația: aici și acum**”.

Limbajul virtual este limbajul textelor postate pe net – al cărților electronice (e-books), al articolelor științifice și nonștiințifice, limbajul blogurilor și chaturilor, al textelor mesageriei instantanee (poșta electronică sau e-mailurile), al mass-mediei electronice, al comentariilor (comments-

urilor), metalimbajul internetului (descrierea site-urilor și a tuturor aplicațiilor) etc., etc., prin urmare tot ce apare ca *text* postat în format electronic. Hypertextul leagă documentele asemenea unui păianjen, prin intermediul link-urilor. Chiar cuvântul *web*, cel care a dat numele rețelei internetului, înseamnă *păianjen*; și pentru cercetătorii științelor umaniste *textul* înseamnă „textură, țesătură, păianjen”. Aceeași viziune o găseam anterior la reprezentanții poststructuralismului – proprietatea oricărui text de a fi legat de alte texte anterioare, aparținând unor autori precedenți. Datorită conexiunilor care se pot stabili rapid și înfinit pe Internet, într-un hypertext pot fi încorporate nu doar alte texte, ale altor autori din diferite epoci, ci și opere de artă (bucăți muzicale, reproduceri ale unor picturi celebre sau necunoscute publicului larg, scenarii ale unor filme etc.) – toate făcând parte din *textul lumii*, al cărui emițător este azi, în epoca Internetului, vorbitorul și totodată „scriitorul” de texte pe net (chaterul, bloggerul, forumistul, comentatorul, messengerul, navigatorul prin texte pe net, twiteristul, facebook-istul, „odnoklassnik-ul”, url-istul, internautul, în definitiv, toți aceștia sunt... „hipertextualiști”, deoarece recurg la serviciile unității informaționale a Internetului – hipertextul. Internetul e deopotrivă criticat și idolatrizat, dar e o certitudine ca nu mai poate fi scos din viața societății. În spațiul virtual al hypertextului electronic este loc destul atât pentru limbajul literar, corect, cât și pentru limbajul colocvial, argotic, neîngrijit. Chiar dacă se aud voci îngrijorate de invazia antiortografiei pe net, la ora actuală, cel puțin, nu există niciun motiv întemeiat să credem că prin atitudinea de frondă a tinerilor internauți va fi dărâmat fundamentul unui limbaj de bază, cel al culturii – întrucât atitudinea „antinormă” a utilizatorilor este, de regulă, una deliberată, conștient(izat)ă, spre deosebire de prost-vorbitorii inconștienți de subnivelul limbajului în care se exprimă. Tot ea, această atitudine a tinerilor, creativă și postmodernă, își regăsește locul în sferele înalte ale artisticului, în spațiul unde corectitudinea vorbirii e la ordinea zilei, iar firescul împreună cu originalitatea creează toată gama expresivă și stilistică a limbajului actual. În această dimensiune, hipertextul electronic ocupă în ritmuri alerte teritorii tot mai vaste. Acest tip special de comunicare în scris mediată de computer, constituind o formă de organizare a textului scris distinctă de scrisul tradițional, se caracterizează prin *neliniaritate*, *fragmentarism*, *variativitate*, *polifonie*, *dialogism*, *neomogenitate*, *interactivitate*, *multimedialitate*, anunțând modificarea bazelor scrierii; *creativitate*, *anonimicitate*, *identitate duplicitară* sau *multiplicitară*, inclusiv lingvistică, *libertate* și *independență temporală și spațială*, *virtualitate* etc. Se schimbă chiar raportul autor–cititor, cititorul se transformă, pe de o parte, în navigator, pe de alta – în coautor, toate acestea fiind dovada vie a faptului că hypertextul internetului reprezintă un macrosemn al limbajului virtual sau mai exact al limbajului computerizat.

Specialiștii afirmă că hipertextul ar fi o proiecție perfectă a ideilor structuraliștilor și mai ales ale poststructuraliștilor, generând o nouă ideologie, noi comportamente umane în sfera internautică. Lectura hipertextului – spre deosebire de lectura tradițională – este una neliniară, întocmai ca a Bibliei: o poți deschide și citi de oriunde vrei. Odată cu crearea unor performante instrumente bibliometrice, această formă de acces va fi indispensabilă în activitatea de cercetare.

Concluzii. Hipertextul este același text care a funcționat dintotdeauna în istoria omenirii, dar care este, azi, transferat în corpul unei supertehnologii ce a permis vizualizarea perfectă a structurii limbajului și a relațiilor existente între componentele verbale și nonverbale. Mai mult decât atât: Internetul permite o intercomunicare cu dimensiunea deschiderii, alterității și libertății nemăîntâlnită în istoria omenirii. Biblia, Biblioteca și Internetul sunt doar trei locuri importante în care istoria umanității se reflectă ideal ca hipertext.

Mai caută!!!

Postmodern Bible Dictionary

For definitions and short articles with pictures of people, places and technical terms from biblical study

use the alphabet below to get to the articles you need.

[A](#) | [B](#) | [C](#) | [D](#) | [E](#) | [F](#) | [G](#) | [H](#) | [I](#) | [J](#) | [K](#) | [L](#) | [M](#) | [N](#) | [O](#) | [P](#) | [Q](#) |
[R](#) | [S](#) | [T](#) | [U](#) | [V-Z](#)

This page is part of the *Postmodern Bible - Dictionary*, if you have reached it as a standalone page, to view it in context, go to www.bible.gen.nz

© *Tim Bulkeley, 1996-2005, [Tim Bulkeley](http://www.bible.gen.nz). All rights reserved.*
<http://www.bible.gen.nz/dictionary.htm>

Turnul Babel. Incalcirea limbilor si imprastierea popoarelor.

- 1. Pamantu'ntreg avea pe-atunci o singura limba si aceleasi cuvinte ¹.
- 2. Si a fost ca, pornind din partile Rasaritului, oamenii au gasit un ses in tara Sinear si s'au asezat acolo.

[Sol 10:5](#)

- 3. Si au zis unul catre altul: „Hai sa facem caramizi si sa le ardem in foc!” Si au folosit caramida in loc de piatra, iar smoala in loc de var.

- 4. Si au zis: „Hai sa ne cladim un oras si un turn al carui varf sa ajunga la cer, si sa ne facem un nume, ca sa nu mai fim imprastiati pe fata 'ntregului pamant!”
- 5. Si S'a pogorat Domnul sa vada cetatea si turnul pe care-l zideau fiii oamenilor.
[Fc 18:21](#)
- 6. Si a zis Domnul: „Iata ca ei sunt un singur popor si au toti o singura limba; si acesta-i doar inceputul a ceea ce vor face; de-acum nu se vor mai opri de la tot ceea ce si-au pus in gand sa faca.
- 7. Hai sa ne pogoram si acolo sa le incalcim ² graiul, pentru ca unul altuia sa nu-si mai inteleaga limba”.
- 8. Si de acolo i-a imprastiat Domnul pe fata 'ntregului pamant si ei au incetat sa mai zideasca cetatea si turnul.
[Dt 32:8](#)
- 9. E pricina pentru care cetatea aceea s'a numit Babilon ³, pentru ca acolo a incalcit Domnul limbile a tot pamantul si de acolo i-a imprastiat Domnul Dumnezeu pe toata fata pamantului ⁴.
[Ir 51:53](#)

<http://www.crestinortodox.ro/biblia-online/Facerea/Capitol-11/>

Ce este un link (hyperlink)?

<http://www.vadmin.ro/sfaturi/internet/link-hyperlink-227.html>

Epilog

Link-ul este un lucru necesar in imensitatea de informatii (site-uri web) care exista publicate pe Internet. Un loc unde se simpte lipsa „hyperlink-ului” este biblioteca clasica. Sa zicem ca sunteti in sala de lectura si cititi o carte despre Internet. La un moment dat ati gasit termenul HTML, per care nu-l stiti si care sa presupunem ca nu este descris in acea carte si trebuie cautat in alta carte despre HTML din biblioteca.

In acel moment o sa faceti o „interogare” la biblioteca (oarecum similar unui clic pe link-ul din navigator) si biblioteca (oarecum functionalitate similara cu un navigator/browser), folosind o procedura interna de notare si indexare (similar cu unele standarde Internet), o sa va gaseasca si o sa va aduca o carte despre HTML.

Avantajul unui hyperlink pe Internet este usor de identificat si anume rapiditatea cu care este accesata informatia (asta in cazul in care va merge bine net-ul 😊) si o libertate de a naviga rapid prin multe tipuri de informatii (fara a deranja de fiecare data biblioteca pentru o definitie sau pasaj).

ALEXANDRU KIDEL – OM DE CULTURĂ Viața cărțurarului (I)

ION ȘPAC

BȘC „Andrei Lupan”

Chișinăuianul Alexandru Kidel de la bun început a intenționat a se ocupa de cercetările economiei Moldovei (Basarabiei). Dar regimurile prin care a trecut i-au permis doar să-și potolească pofta, popularizând cartea științifică. În calitate de bibliograf, bibliolog și manager de profil o viață întreagă a propagat creațiile oamenilor de știință și, concomitent, a pus bazele Bibliotecii Științifice Centrale a Academiei de Științe a Moldovei.

Initially Alexander Kidel, the resident of Chisinau, had his own program on the Moldovan economy (Bessarabia) research. But the existing regimes allowed him to slake his thirst only in scientific book popularization. As a bibliophile, bibliographer and profile manager he promoted scientific works his whole life and was one of the founders of the Central Scientific Library of the Academy of Sciences.

Pentru început l-am cunoscut după semnătura Al. Kidel, mereu frecventă în presa periodică republicană din a doua jumătate a anilor '50. În 1960 am avut ocazia să stau de vorbă pentru prima dată. Îmi căutam de lucru. După o privire cam îndelungată, care parcă-ți controla bătăile inimii zise: „Văd că ești o fire de rară sânguință. Răbdarea este cea mai necesară calitate pentru un bibliograf. Te-aș lua, însă n-am locuri vacante”. Din 1967 am lucrat împreună în același colectiv.

La exterior era un om ca toți semenii. De statură mijlocie, elegant. Purta ochelari, era chel parcă de când lumea. Prefera costumul de culoare gri, însă nu ignora și alte culori. Rareori îl puteai vedea fără cravată. Avea ochi triști, mereu îngândurat parcă, fiind în căutarea cuvântului potrivit. În cabinetul de lucru permanent ținea cartea sau tocul, iar în fața lui pe masă o coală de hârtie. Dacă-l vizitai la locul de serviciu, rămâneai cu o impresie că omul acesta mereu se grăbește: să citească ceva, să scrie, să-și pună la punct treburile de serviciu... Cu vizitatorii, fie colegi de breaslă sau pur și simplu cititori, era amabil. Te asculta cu o atenție exagerată. Nu obișnuia să-și întrerupă vorbitorul. Răspunsurile veneau expromt și cât se poate de concis, parcă era

pregătit din timp. Producea impresia unui mecanism care pe de o parte acumula informații, iar pe de alta – le elimina. Era o personalitate foarte comodă pentru consumatorii de informație și aceștia din urmă se foloseau din plin de bunătatea și cunoștințele enciclopedice ale Dumnealui. Se evidenția mai ales prin cunoașterea profundă a istoriei, culturii și a tot ce ținea de pamântul natal, de Basarabia. Era un îndrăgostit de carte, animator al cărții. Dimineața se prezenta la serviciu nu cu geanta încărcată până la refuz cu cărți, manuscrise etc. Venea cu o singură carte, mai rar două–trei și câteva coli de hârtie, care ziua întreagă-i stăteau în față. Fiecare răgaz era folosit pentru a citi din cărțile rezervate sau pentru a-și formula părerile pe marginea lor. Seara își aduna hârtoagele de pe birou, le pune într-o carte necitită încă și le lua cu sine acasă, unde, sunt sigur, continua același lucru nesfârșit de propagare a cărții. Recenziile, prezentările și cronicile lui, mai rar articole și studii de proporții, cu semnătura Al. Kidel, A. Samoilov ș.a. pseudonime și criptonime împestribeau întreaga presă periodică a republicii.

Știind că avea diplomă (studii) de jurist, ba chiar a și lucrat mai mulți ani în calitate de avocat, involuntar se iscă întrebarea: cine este acest Al. Kidel și de unde se trage dragostea nețărmurită a acestui evreu-sadea față de carte, față de baștină, de ținutul natal?

Modest, poate chiar sfios din fire, el nu obișnuia să vorbească pe la adunări și nici să țină discursuri de altă natură. Scria și publica mult. La serviciu era apreciat. Deseori I se acordau premii și alte distincții pentru merite deosebite. În câteva rânduri (1971, 1974) a fost propus pentru titlul onorific de lucrător emerit al culturii. Într-un cuvânt era o personalitate... neobservată, care la un moment dat, când mai era încă în viață, mi-a atras atenția. După ce pregătisem doi indici biobibliografici (individuali): „Simion S. Cibotaru” și „Vasilie Coroban”, mi-a venit ideea să mai întocmesc o lucrare asemănătoare consacrată unui cetățean mai ordinar, unui simplu muritor, colegului meu de breaslă, dar care are cu ce se prezenta în fața lumii. Mă gândeam la Al. Kidel.

S-a născut la 28 octombrie (stil nou 9 noiembrie) 1904 în orașul Chișinău, într-o familie de evrei, funcționari în industria de tutun. Studiile medii le-a făcut la Liceul nr. 2 de băieți „M. Eminescu” din orașul natal (1925). Era o școală cu vădite tradiții culturale. Conform „Anuarului Liceului nr. 2 Mihail Eminescu din Chișinău 1924–1925. Al 54-lea an de existență. Chișinău, 1926”, întocmit de directorul său A. Oatul, liceul a fost înființat în 1871 sub numele gimnaziu cu patru clase. Peste treisprezece ani, în 1884, gimnaziul este transformat în liceu, fiind numit „Liceul nr. 2 de băieți”. Momentul acesta a fost oficial celebrat la 14 august 1884, când cu ocazia deschiderii clasei a cincia, în prezența autorităților locale s-a oficiat un Te Deum. În continuare au fost deschise și celelalte clase, până în a 8-a inclusiv. Pe

parcursul anilor, până în 1918, liceul a trecut prin multe reforme efectuate în deplină coincidență cu sistemul de învățământ al statului rus. În această perioadă liceul a educat și instruit multe vârstare tinere, așa oameni de știință și înaltă cultură cum au fost: A. Șciusev, A. Iațimirskii (1893).

După anul de răstriașe 1918 Liceul nr. 2 de băieți din Chișinău, la fel ca și celelalte școli din Basarabia, suferă o nouă etapă de modificare și în special de naționalizare a învățământului, aflându-se deja în componența statului român. Începând cu 26 ianuarie 1918, în liceu pentru prima dată a început predarea limbii române ca obiect. Cea dintâi carte ce s-a cumpărat pentru biblioteca liceului în această perioadă a fost „Istoria românilor” în 12 volume de profesorul Xenopol. Concomitent la Catedra de limba română a fost numit P. Haneș, care a predat până la finele anului școlar. În școală funcționau diferite secții și cercuri cultural-științifice în cadrul cărora se organizau șezători școlare cu caracter național-cultural. Elevii din clasele naționalizate erau obligați să citească cărți românești. Manifestările, menite să cultive spiritual național în sânul liceenilor, constituiau măsuri obligatorii bine organizate și primite cu satisfacție de către spectatori. Iată ce scriu în broșura „Istoricul liceului cu prilejul împlinirii a 40 ani de existență” (fără an) autorii ascunși sub formula... un grup de profesori ai liceului: „... în cursul ultimilor ani n-a fost nici un eveniment mai mult sau mai puțin important sau vreo solemnitate națională, care să nu fi fost celebrat de liceu în modul cuvenit. În conferințele, ținute de către profesori, se explică elevilor însemnătatea evenimentelor, ce se celebrau, precum și eroilor naționali. Din partea sa, elevii luau o parte activă la serbări, recitând poezii și executând bucăți de muzică.”

În luna martie 1925 „Liceul nr. 2 de băieți” și-a adoptat numele marelui poet național Mihai Eminescu. Cu acest prilej profesorul titular de limbă română și filosofie Romulus Cioflec a ținut o conferință despre viața și opera lui M. Eminescu. În același an, în luna iulie, liceul se instalează în propria sa clădire.

În aceste împrejurări de o largă înviorare a românismului Al. Kidel și-a făcut studiile la liceul în cauză. Fiind dirijat de un corp didactic onorabil printre care și profesorii:

Oatul Alexandru – director, profesor de istorie,
Ylatov Gavriil – profesor titular definitiv de religie,
Ilica Mihai – profesor titular de l. română și germană,
Cioflec Romulus – profesor titular de l. română și filosofie,
Agura Vasile – profesor titular definitiv de l. latină,
Virscia Natalia – profesor titular definitiv de l. franceza,
Apostol Elena – profesor titular definitiv de l. germană,

Ciacir Teodor – profesor titular definitiv de istorie și geografie, etc., el, Kidel, mereu se afla printre primii la învățătură.

În clasa VIII, de absolvire, a anului de învățământ 1924/25 erau înscriși 50 elevi. În lista pentru examenele de bacalaureat din sesiunea iunie 1925 au fost înscriși 23 înși. Au susținut doar 7: 1. I. Bosman M., 2. Cidel Al., 3. Coire I., 4. Gamburg M., 5. Săvulescu N., 6. Țucherman Lev, 7. Zubovki S. Iar la sesiunea din septembrie 1925 au mai susținut 3: 1. Dunaevichi Emanuil, 2. Goldștein M., 3. Muraciov A.

Pe tot parcursul anilor de învățătură la liceu, el a demonstrat aptitudini excepționale la studierea obiectelor sociale: istorie, economie, filosofie și îndeosebi la însușirea limbilor. El deja la acea etapă cunoștea la perfecție limbile rusă și română, conversa în franceză și germană. Deci nu încapă îndoială, că anii trăiți la liceu au contribuit în cea mai mare măsură la alegerea obiectului de studiu pentru mai departe și la cristalizarea concepției sale filosofice. În același an, 1925, imediat după absolvirea cu excelență a liceului, Al. Kidel se înscrie la facultatea de juridică a Universității „Cuza-Vodă” din Iași. Familia alcătuită din 4 frați și o soră nu permitea părinților să-l întrețină pe Alexandru, mezinul, în anii de studii. Și el, fiind nevoit singur să-și câștige existența, practică ore de predare în particular. În scurta sa autobiografie ce se păstrează în dosarul personal (Arhiva AȘM), el nu descifrează obiectele de predare. Însă, ținând cont de activitatea lui pedagogică de mai târziu, putem presupune cu cea mai mare probabilitate că acestea puteau fi limbile latină, franceză sau germană. Se poate întâmpla ca presupunerile de mai sus să nu corespundă întocmai realității. Dar și în acest caz un adevăr este indiscutabil: pregătirea, cunoștințele primite la liceul nr. 2 de băieți „Mihai Eminescu” din Chișinău, i-au permis studentului Al. Kidel nu numai să satisfacă speranțele corpului didactic al școlii absolvite, ci să se plaseze printre primii la învățătură și la facultate. Nici necesitatea de a conlucra pe alte tărâmuri n-au încurcat tânărului setos de carte să urce și următoarele treapte cu cele mai frumoase succese. Original diplomei de absolvire a facultății a fost pierdut în timpul războiului din 1941–1945. S-a păstrat însă o copie (Dublicat Nr. 5534), eliberată la cererea titularului Al. Kidel în 1946 de unde reproducem următoarele: „... Noi Ministrul secretar de stat la Departamentul Culturii Naționale și al cultelor, vizând certificatul de aptitudine Nr. 22 din anul 1928, aprobat de Rectorul Universității Cuza-Vodă din Iași conferim Dlui Chidel Alexandru născut la anul 1904 Comuna Chișinău, județul Lăpușna Diploma de Licență în Drept cu mențiunea cinci bile roșii pentru a se bucura de toate drepturile și prerogativele acordate de legi, anul 1946, iunie 3” (Copia de format mare și foarte frumos ornamentată se păstrează într-o mapă specială la soția răposatului).

Deci, în 1928, după susținerea Diplomei de Licență în Drept, Al. Kidel, folosindu-se „de toate drepturile și prerogativele acordate de legi”, se înscrie la doctorat. Despre aceste amănunte în autobiografia menționată deja se relatează, printre altele, că și-a continuat studiile pentru doctorat, că a dat examenele, însă fără a susține teza. Faptul se mai confirmă prin adeverința care se păstrează în aceeași mapă (la soție), pe care o reproducem integral: „Noi Decanul Facultății de Drept din Iași adeverim prin prezenta ca D-l Kidel Alexandru a fost înscris la doctorat, secția politico-economie, cu seria 1928/29. D-sa a trecut examenul oral de doctorat, obținând notele: Anul I trecut la 7 noiembrie cu mențiunea 2 bile albe și două bile albe roșii prin procesul-verbal Nr. 342. Anul II trecut la 7 noiembrie 1933 cu nota 17 prin procesul-verbal Nr. 482. D-sa mai are de susținut teza de doctor în drept. Drept care sa eliberat prezenta adeverință”.

În mapă se mai păstrează și alte documente, printre care semnalăm „Carnetul studentesc” (Nr. 68) din care aflăm că Al. Kidel în 1943 a fost înscris la secția serală (istorie) a Institutului Pedagogic din Leninabad, precum și o diplomă de „otlicinik” B Nr. 527692 precum că „Înfățișatorul acesteia Kidel Alexandru Samuilovici a fost înscris în anul 1949 și a sfârșit cursul deplin al Institutului Pedagogic de Stat din Chișinău în anul 1951 la specialitatea Istoria”, cu numărul de înregistrare Nr. 1074.

Din cele relatate până aici se întrezărec două direcții în viitoarea activitate a absolventului. Cea dorită, de a se plasa în albia de cercetări științifice, și cea a posibilităților reale: de a lua calea avocaturii.

Din textul adeverinței reproduse sus se vede, că între primul și al doilea examen de doctor e o distanță de 4 ani. Nu putea viitorul cercetător să trăgăneze timpul fără motive serioase. În autobiografia citată depistăm că imediat „După absolvirea universității am practicat avocatura, însă era foarte greu să rezisti în acea concurență și eram nevoit să-mi câștig minimul pentru trai. În mai multe rânduri am fost arestat, în 1932 și în 1936 pentru activitatea antifascistă, pe timpul procesului Petre Constantinescu – Iași”. Mărturisirile în cauză Al. Kidel le-a făcut în 1967 și se referă la o perioadă de peste zece ani (1929–1940) de cativitate juridică la Chișinău și Leova (colegiul juridic). Frânturile de fraze: „... не мог тягаться в этой конкуренции” și „и неоднократно был арестован”, scrise parcă din fuga condeiului, reflectă starea sufletească a autorului și totodată vin să motiveze refuzul său de a-și continua activitatea în domeniul avocaturii. Astfel, probabil, poate fi explicat faptul că după această dată el nu va mai reveni la profesia de jurist și nici nu va face declarații în legătură cu ea. Nici în presă nu prea s-a vorbit, cu toate că amănuntele cu pricina le cunoșteau mulți contemporani. Doar Kopanski, unul dintre specialiștii de seamă ai ilegalității basarabene, în cronica „Mărturii ale vremii” („Cultura Moldovei”. 1962, 5 august) scria că printre

primii intelectuali care în toamna anului 1932 au condamnat „... planurile războinice ale imperialiștilor” au fost A. Ablov și Al. Kidel, pe atunci avocat la Chișinău.

Mult mai elocvent se manifestă activitatea avocatului din acei ani în plan științific. Însă la aceste detalii vom reveni mai jos, la compartimentul respectiv.

Anul 1940, intrarea armatei roșii în Basarabia, iar mai apoi și formarea Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești, nu-i aduseră viitorului bibliograf și cercetător mari dificultăți. El, fostul avocat, în curând se stabilește cu serviciul în calitate de bibliograf la Institutul de Cercetări Științifice în domeniul istoriei, limbii și literaturii, care foarte operativ fusese transferat de la Tiraspol. Aici, la Chișinău, Al. Kidel este încadrat în procesul de organizare a bibliotecii științifice, a viitoarei biblioteci academice. Lucrul din păcate a fost întrerupt de urgia războiului 1941–1945. La începutul acestuia Al. Kidel s-a evacuat în Republica Tagică unde a practicat pedagogia. În 1941–1942 a predat limba germană în mai multe școli (Nr. 2, 3, 9) din Leninabad. Tot acolo, la finele anului 1943 și începutul lui 1944 a predat limba rusă și geografia economică la școala medie medicală. Între timp, 1942–1943, a fost mobilizat în corpul de armată muncitorească (așa numită R.C.C.A), fiind transferat mai întâi în localitatea Betovat (R. Uzbekă), iar mai apoi la Kuzbas.

În martie 1944 a fost chemat la Buguruslan, Regiunea Cikalov, unde se afla în evacuare Institutul de Istorie, Limbă și Literatură, fiind numit colaborator științific inferior (interimar). În curând, institutul se întoarce acasă, mai întâi la Soroca, iar mai apoi la Chișinău. La 1 noiembrie al aceluiași an Al. Kidel este numit șef al bibliotecii institutului. Pe parcursul anilor Institutul de Istorie, Limbă și Literatură (iar mai apoi și de economie), vasăzică și biblioteca, a evoluționat, intrând ca unitate structurală în componența Bazei Moldovenești (1946–1949), din 1949 până în 1961 – în componența Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a Uniunii Sovietice, iar din 1961 – în cadrul Academiei de Științe a Moldovei.

Toți acești ani, de la 1 martie 1944 și până la 26 mai 1976, când a fost pensionat, Al. Kidel a activat în cadrul instituției, îndeplinind funcțiile de bibliograf, șef al bibliotecii institutului, șef al bibliotecii secției de științe sociale a Academiei și bibliotecar principal în secția de completare a Bibliotecii Științifice Centrale a AȘ a Moldovei. A avut mici abateri de la activitatea sa de muncitor al cărții doar de la 16 noiembrie 1963 până la 16 decembrie 1965, când deține funcțiile de colaborator științific inferior în secția de organizare și mai apoi în comisia de istorie a științei și tehnicii, ce-și desfășura activitatea pe lângă Prezidiul AȘM.

S-au păstrat documente (la văduva lui Al. Kidel), din care aflăm că, o dată cu activitatea sa pe tărâmul bibliologiei, Al. Kidel fiind în căutarea destinului, își încearcă încă o dată posibilitățile sale pedagogice. Astfel, aflându-se deja la Chișinău, el lucrează în calitate de profesor de geografie la școala republicană de partid (decembrie 1944 – iunie 1945). Ceva mai târziu, din octombrie 1946 până în septembrie 1948, lector superior la Universitatea de Stat din Chișinău, predând studenților limba latină. Mai trăiesc astăzi foști studenți, care-i ascultaseră lecțiile, și îl vorbesc numai de bine. Și totuși, la începutul anului de studiu (1 septembrie 1948), Al. Kidel a luat decizia să se consacre lucrului asupra cărții, eliberându-se de la universitate cu formula: „Uvolen kak pereședșii na osnovnuiu rabotu v Moldavskii naucno-issledovateliskii Institut”. Sunt sigur, că decizia luată presupunea mai întâi de toate activitatea științifică, însă soarta l-a făcut să devină, și poate în primul rând, bibliograf.

După 1976, fiind pensionat, Alexandru Samoilovici, cum îi spuneam toți pe acele timpuri, deveni și mai nesociabil. Trecerea la un nou mod de viață o suportă greu. La început aproape zilnic trecea pe la serviciu. Ca de obicei, umbla cu cartea în mâini, ca de obicei citea cu predilecție noutățile editoriale. Le citea ca să le prezinte în presă. Continua să colaboreze la periodicele republicane cu recenzii și deverse cronici. În ultimii ani tot mai des își exprima nemulțumirea față de presă, că nu vor să-i publice materialele și că e greu, că-l trădează ochii. Într-adevăr era greu. De aceea el tindea să-și păstreze măcar acele surplusuri ce le avea în formă de onorariu. Dar și mai mult, probabil, el simțea necesitatea de a-și ține locul în coloană, de a se vedea măcar prin ceva de folos societății. Fiind un adept pasionat al lucrului de informare, un propagator iscusit al cărții, el a rămas devotat pasiunii date până la ultima răsuflare. A murit la vârsta de 82 ani neîmpliniți, la 10 martie 1986. Este înmormântat în cimitirul Doina, partea stângă, sectorul 124, rândul 7, locul 14.

Al. Kidel – bibliotecar

Ar fi cazul să se dezvăluie pentru început activitatea D-sale în calitate de avocat, așa cum s-a întâmplat în viața. Căci nu se poate întâmpla ca pe aceste tărâmurile în 11 ani de muncă să nu fi avut loc evenimente demne de reținut. O fi fost ele, însă timpul ce s-a scurs și schimbarea domeniului de activitate au vărsat prea multă umbră peste ele, îndepărtându-le prea mult de interesele și posibilitățile noastre. Sperăm că se vor găsi specialiști care vor depista și vor consulta dosarele, asupra cărora a meditat avocatul Al. Kidel și vor scoate la lumină și această latură a activității D-sale. Noi însă vom insista la unele aspecte legate de bibliotecă.

Al. Kidel pentru început era un cititor pasionat și foarte exigent. Nu voi opera cu date concrete când a trecut pentru prima dată pragul bibliotecii, care i-a fost prima carte citită etc. E clar doar un singur lucru că nu putea un elev, un liceist, un student să învețe foarte bine, fără a consulta literatura supra program! Este posibil că primele înfruptări din carte să se tragă din casa părintească. Dar deprinderile sistematice, cititul ca formă de cultivare intelectuală vin fără doar și poate de la liceu și își află o aprofundare fructuoasă la Universitatea „Cuza-Vodă” din Iași. Mai târziu, pe când va lucra deja la teza de doctorat, el își va manifesta atitudinea, ba chiar pasiunea sa față de carte, față de bibliotecă. În prefața „Zamfir C. Arbure” (1936) el scrie: „Biblioteca Academiei Române este un izvor nesecat pentru un cercetător basarabean. Bogăția colecțiilor: manuscrisele, cărțile românești și rusești, te țin locului și te gândești că e păcat că un material așa de bogat și variat, nu e prelucrat de cărturarii noștri basarabeni.

La Biblioteca Universității din Iași n-am găsit nici jumătate din numerele bibliografice aflate la Biblioteca Academiei Române. Cu ocazia unor cercetări de altă natură, m-am gândit că ar fi să dăm la iveală o bibliografie a scrierilor lui Zamfir C. Arbure...” (p. 1).

Din citatul reprodus se vede clar că Al. Kidel la acea etapă cunoaștea deja destul de bine fondurile bibliotecilor vizate și tot aici se întrevăd planurile lui de a se încadra în albia investigațiilor bibliografice și științifice. De notat cu prisosință preferințele științifico-bibliografice ale tânărului cercetător. De aceea decizia dumnealui de specialitatea aleasă pe timpuri și trecerea în deceniul următor pe făgașul culturii pare a fi motivată. Dar numai parțial. Pentru că stabilirea în cadrul Institutului de Cercetări în calitate de bibliograf (1940) poate fi calificată doar ca o perspectivă, ca o trambulină de trecere la activitatea științifică propriu-zisă. Realitatea s-a dovedit însă a fi alta. Preocupările științifice rămânând pentru totdeauna pe planul doi. De ce? Cum s-a putut întâmpla ca personalitatea înzestrată cu calități alese de cercetător și intelectuale, cum era Al. Kidel, să rămână pentru o viață la periferia științei, fiind priponit la bibliotecă? Pricini o fi fost, probabil, mai multe. Însă cea mai elocventă ni se pare aceea că Al. Kidel era de neînlocuit în vederea organizării bibliotecii. Mai întâi a bibliotecii institutului, apoi a bibliotecii Secției de științe sociale și în sfârșit, celei a AȘM.

Da, într-adevăr el n-avea alternative. Lucrurile se mai complica prin aceea că biblioteca ca atare încă nu exista, iar cititorii aveau nevoie de informație. De la Tiraspol odată cu institutul fusese aduse și vreo două mii de exemplare de cărți în limbile ruse și moldovenească. Printre acestea erau lucrările lui A. I. Iațimirskii, N. S. Derjavin, L. S. Berg, V. V. Docuciaev, colecțiile revistelor „Moldova literară”, „Octombrie”, „Crasnaia Basarabia”, ziarele „Plugarul roșu”, „Moldova Socialista” ș.a.

Dar ele, aceste cărți, pe lângă aceea că erau puține, mai trebuiau organizate în fonduri. Deci biblioteca parcă figura în structura institutului, de fapt, însă ea nu putea funcționa. În această situație bibliograful, eruditul și enciclopedistul Al. Kidel constituia o comoară inepuizabilă pentru istorici, pentru literați, geografi și economiști care deseori îi prindeau sfaturile din mers. De la bun început, concomitent cu organizarea fondului sosit de la Tiraspol și cu deservirea cititorilor, el acorda o atenție deosebită depistării literaturii despre ținutul natal și în genere îmbogățirii fondului cu cărți noi.

Problema achiziționării literaturii pentru bibliotecă îl preocupa chiar din primele zile ale activității sale de bibliograf. Încă în vara anului 1940, când mulți oameni de cultură, boieri, nobili își părăsise moșiile și trecuse Prutul, el a fost martorul „descoperirii” câtorva biblioteci particulare destul de bogate, care, în urma unor proceduri oficiale, fuseseră luate sub ocrotirea statului sovietic și transmise pentru păstrarea bibliotecii științifice, în organizare, a institutului. Lucrul acesta de procurare, mai drept zis „de salvare” a literaturii rămase fără stăpân, a durat din ajunul războiului, 1941 – până în 1945. Un eveniment demn de reținut din această perioadă a activității bibliotecii a fost procurarea mii de cărți și alte documente din biblioteca și arhiva cunoscutului cărturar și bibliograf îndrăgostit de ținutul basarabean P. Draganov.

Majoritatea din ele se refereau la istoria, cultura, literatura și întreaga gamă a vieții sociale și politice a Basarabiei. Printre autorii de seamă figurau: Lamanskii, Șahmatov, Iațimirskii, Sîrcu, Venelian, Bantîș-Kamenski, Nakko ș.a.

Problemei îmbogățirii fondurilor bibliotecii cu noi ediții i se dădea cea mai mare importanță. La acest lucru erau mobilizați mulți dintre colaboratorii institutului. Era o perioadă de acumulare a informației. Amintindu-și din acele timpuri de una din adunările colectivului bibliotecii din anii '70, Eugeniu Russev, în calitate de responsabil pentru activitatea bibliotecii din partea Prezidiului Academiei, relatează că participarea colaboratorilor institutului la achiziționarea literaturii era obligatorie și că ei participau în această campanie cu mare entuziasm. În ajunul războiului, după spusele lui E. Russev, fuseseră deja adunate și depozitate peste un milion de exemplare. Și meritul pentru aceste acțiuni i se atribuia lui Al. Kidel, ca organizator și participant activ la depistare și depozitare.

În aceste împrejurări cu privire la achiziționarea literaturii inevitabil a apărut necesitatea efectuării unui complex întreg de alte procese: inventarierea documentelor, clasificarea lor, catalogarea, organizarea sistemului de fișiere etc., care aveau misiunea să garanteze activitatea normală a bibliotecii în ansamblu. Se cerea o decizie de mare responsabilitate: alegerea sistemului de indexare.

Cel mai potrivit putea fi sistemul (tabelele) de clasificare zecimal, însă pentru acele timpuri, C.Z.U. era complectamente dezaprobat, deci, era greu să promovezi o decizie, respinsă în plan politic. Rezolvarea problemei se mai complica și prin lipsa cadrelor. În spatele bibliotecii figurau doar trei inși, dintre care nici un specialist în domeniul biblioteconomiei. S-a hotărât să se clasifice literatura conform tabelelor lui L. Troppovskii. Decizia pripită își avuse consecințele ei.

Însă păcatele deciziei chideline (se are în vedere în primul rând sistemul de catalogare și sistemul de aranjare a literaturii pe raft) nu avuse soarta să supravețiască, căci pe parcursul anilor prinsese rădăcini un alt sistem, care nu a adus bibliotecii noastre mari bucurii. Astfel, după primul an de activitate, biblioteca dispunea deja de o cantitate impunătoare de cărți, distribuite în două părți:

1. Depozitul de literatură clasificată și catalogată, pusă la dispoziția beneficiarilor.

2. Depozitul de literatură naționalizată care-și aștepta rândul să fie clasificată și catalogată.

Fusese efectuat un lucru extrem de mare. Deja se întrezărea o bibliotecă științifică de dimensiuni și posibilități considerabile. Însă războiul, din păcate, a spulberat toate speranțele. Fondurile adunate cu atâta migală – fulgerător au fost împrăștiate. O parte din literatură a fost scoasă din țară, cealaltă stârpită sau furată. Mare trebuia să fie durerea și regretul, când, în septembrie 1944, Al. Kidel, întors împreună cu institutul drag la Chișinău, nu găsi nici o urmă din comoara adunată cu patru ani în urma. Totul se luase de la început.

În calitate de colaborator științific, iar din noiembrie 1944 șef al bibliotecii, Al. Kidel mobilizează din nou colectivul institutului la achiziționarea literaturii, la aranjarea fondurilor aduse de la Buguruslan. Într-un timp foarte redus el a readus biblioteca la viață. Punând la temelie literatura (biblioteca) păstrată în cadrul Institutului, în continuare au fost folosite toate căile de achiziționare a literaturii. În primul rând, aflându-se (mart–august 1944) la Soroca, Al. Kidel a depistat și procurat o cantitate impunătoare de cărți, care fusese pregătite pentru expedierea în străinătate. În anii 1945–1946, prin contribuția Comisiei aliate de control la București, și în special prin strădăniile reprezentantului Moldovei (B. Istru) s-a reîntors în țară o porțiune considerabilă de literatură alcătuită mai mult din ediții basarabene sau despre ținutul nostru. În aceiași ani din diverse surse: colectură, magazine, biblioteci mari din Moscova, Kiev, Leningrad etc. au fost procurate peste 15 mii de unități editoriale cu predilecție în limbi străine.

Astfel, către 1 iunie 1948 biblioteca enumera peste 115 mii volume, multe dintre care astăzi alcătuiesc patrimoniul național: Varlaam Mitropolitul. Carte

românească de învățătură, dumenecele... (Cazania), Iași, 1643; Letopisețele Țării Moldovei publicate pentru întâia dată de M. Kogălniceanu: în trei vol., Iași, 1845–1852; Sîrbu I. Fabule, Tip. de A. Popov, 1851; Cantemir D. Hronicul romano-moldovlahilor: în 2 vol., Iași, 1835–1836; Alecsandri V. Doine și lăcrimioare, 1842–1852, Paris, 1853; Asachi G. Culegere de poezii, ed. a 3-a, Iași, 1863. Vîrnav C. Rudimentum physiographiae Moldaviae: Disertație inauguralis medica, Budae, Univ. Hung. trad. de T. E. Sorocovenco, 1836 și multe altele. Concomitent, de la sfârșitul anului 1946, se întreprind măsuri efective în vederea organizării unui sistem de cataloage și fișiere. Se pun bazele fondului de cărți și a sistemului informativ „Moldovica”. Către finele anului 1959 biblioteca pune la dispoziția cititorilor următoarele cataloage:

1. Cataloagele alfabetic și sistematic de cărți în limbile rusă și ucrainească.
2. Cataloagele alfabetic și sistematic de cărți în limbile străine (până la 1945).
3. Cataloagele alfabetic și sistematic de cărți în limbile străine (ediții după 1945).
4. Cataloagele alfabetic și sistematic de literatură artistică în limbile rusă, moldovenească și română.
5. Catalogul sistemic de literatură despre Moldova („Moldovica”) în limbile rusă, moldovenească și un catalog aparte în limba română.

În preajma organizării Academiei de Științe a Moldovei, Biblioteca Institutului de Istorie, Limbă și Literatură constituia deja un centru informativ preferat de departe nu numai de colaboratori din republică. Considerabil în acest sens este aportul lui Al. Kidell mai cu seamă în organizarea fondurilor de literatură:

- 1) despre ținutul nostru („Moldovica”),
- 2) de cărți și reviste cu privire la Basarabia,
- 3) de literatură străină.

Aceste compartimente și azi și-au păstrat prioritatea, fiind pe larg folosite de beneficiarii locali și străini.

Mare este aportul lui și în organizarea primului sector de muncă informativă, devenind cu timpul o prestigioasă secție bibliografică, înzestrată cu un fond impunător specializat. A contribuit evident și la înfăptuirea investigațiilor în domeniul bibliologic etc. și în genere, dacă Biblioteca Științifică Centrală a Academiei de Științe a Moldova are ceva bun în activitatea sa multilaterală de azi, apoi în cea mai mare măsură o datorăm lui Alexandru Kidell. Anume el a pus temelia fondurilor de literatură, el a stat la leagănul sistemului informativ, el a fost ideologul activității bibliotecii în genere (până la 1963) și în special-aprovizionarea literaturii străine. Din

.....

motive de spațiu nu putem dezvălui mai pe larg activitatea acestui focar de cultură pe tot parcursul anilor. Credem însă că acest gol parțial poate fi lichidat răsfoind broșura lui Al. Kidel și L. Guțul „Iz istorii akademiceskoi biblioteki Moldavskoi S.S.R.” Chișinău, 1968, 32 p. – în limba rusă.

Al. Kidel – bibliograf

Avocatul Al. Kidel a devenit bibliograf nu atât din cauza unor împrejurări misterioase, cât din mare dragoste, pasiune față de carte și din năziunța nestrămutată de a păși pe calea investigațiilor. Încă în anii de studenție și mai cu seamă când își făcea doctorantura era familiarizat de-a binelea cu biblioteca și cu sursele bibliografice. Anume în această perioadă el îndrăznește deja să aprecieze unele surse bibliografice: „Insuficiența bibliografică a „Basarabianei...” lui Draganov, scrie dânsul în „Contribuțiunile...” sale bibliografice, este arhicunoscută, dar nu numai fiindcă este vetustă, dar și prin faptul că a avut din capul locului de a neglija izvoarele românești privitoare la provincia noastră” (p. 1).

Și tot pe atunci își exprimă intenția sa de a da la iveală o bibliografie... Deci treptat pătrunzând în tehnologia procesului de creație, el ajunge să aprecieze la justa valoare sursele informative și rolul acestora în elaborarea unui stadiu. Atitudinea aceasta gospodărească a pretinsului cercetător și-a găsit o întruchipare cât se poate de elocventă în prima sa operă științifică, citată mai sus: „Contribuțiuni la bibliografia social-economică basarabeană” (Chișinău: Tip. „Carmen Sylva”, 1930. 17 p.).

De cele mai multe ori ea, ediția în cauză, probabil, sub influența titlului, este calificată și apreciată doar ca lucrare bibliografică. În realitate însă a constituie mai întâi un studiu istoriografic, care trebuia să deschidă teza de doctorat al autorului. De aceea cu o caracterizare mai la concret vom reveni în compartimentul „Al. Kidel–cercetătorul”. În calitate de bibliograf, el se va manifesta ceva mai târziu, când va semna fascicula semnalată anterior: „Zamfir C. Arbure (Bibliografia scrierilor sale)”, apărută la Chișinău, tip. „Carmen Sylva” în 1936. Reieșind din cerințele de astăzi ale întocmirii unei lucrări bibliografice, ea se referă la sistemul de indici biobibliografici individuali. Compozițional este alcătuită din două părți: 1. o mică prefață și 2. o listă de cărți, 27 la număr. Prefața, în cuvinte puține, formulează intențiile autorului bibliografiei și, concomitent, reproducând o parte din prefața lui Zamfir Arbure la ultima ediție a cărții sale „Temniță și exil”, ne familiarizează cu biografia scriitorului „care și-a închinat viața luptei pentru eliberarea poporului basarabean de sub jugul țarist” (p. 3), mai ales în ultima perioadă a existenței sale, când intrase deja „... în faza unei existențe dureroase de om bolnav...”, dar și unele incursiuni de pe timpurile aflării sale în Basarabia și Rusia, unde „interesul intelectual servea drept legătură, drept

ciment pentru amicitie” și unde „pentru noi exista o problemă comună și deci un interes sufletesc comun” (p. 5). A doua parte a bibliografiei poate crea o impresie simplistă. Cu atât mai mult că autorul ei în aceeași prefată ne preîntâmpină: „Lucrarea de față n-are pretenții de operă științifică, de altfel nici n-am urmărit să mă țin de regulile stricte ale unei lucrări bibliografice, dimensiunea cărții, tipografia etc. ...” (p. 3). Nu e cazul de a polemiza cu prefătorul bibliografiei, dar, gândindu-ne la cititorul mai pretențios, simțim necesitatea să facem, totuși, o remarcă: Lista bibliografică, alcătuită din 27 de cărți, cât de simplă n-ar arăta la prima vedere, constituie, în fine, o lucrare analitică. Pentru a demonstra evoluția scrisului lui Z. Arbore, bibliograful a folosit criteriul cronologic de aranjare a documentelor. Iar pentru a spori volumul și valoarea informației pusă la dispoziția cercetătorului el din plin folosește adnotarea. În acest fel el și-a deschis calea să facă aprecieri la opera scriitorului, să completeze lista cărților cu alte documente puțin cunoscute și, în fine, să folosească elementul creator în depistarea și selectarea materialului informativ. Iată câteva pilde: Prima ediție înregistrată: „Hitraia mehanika (Mecanica dibace). Pravdai raskaz otkuda i kuda idut mujiťkia denejki. Socinenie Andreia Ivanova (Zamfir Arbure). Izdanie tretie, Harcov, 1875, 32 p.” este adnotată în felul următor: „...Probabil că această carte, apărută de altfel cu aprobarea cenzurii țariste, a fost arătată de Zamfir Arbure ca aparținând lui, căci ca autor e arătat Andrei Ivanov, nume de împrumut, iar „Zamfir Arbure” e adăugat cu cerneală...” (p. 5).

Iată însă cum adnotează Al. Kidel cartea „Temniță și exil”, apărută la Râmnicul Sărat în 1894, 224 p. Pe lângă unele aprecieri și sumarul volumului în cauză, bibliograful socoate de trebuință să comunice presupusului beneficiar și următoarea informație: „... Biblioteca Academiei Române nu conține toate scrierile lui Z. Arbure, căci sunt unele ediții rusești antirevoluționare, care pot fi găsite numai în bibliotecile rusești (Leningrad, Moscova), articole și studii risipite în diferite reviste și ziare etc.”, argumentând cele spuse cu zeci de titluri de publicații (p. 6).

Referindu-se la o altă lucrare: „Basarabia în secolul al XIX-lea. București, 1898, 790 p., 1 planșă, IV hărți. Opera premiată și tipărită de Academia Română”, alcătuitorul bibliografiei, printre altele scria în adnotare: „Însă din punct de vedere științific, această carte nu reprezintă o valoare prea mare, fiind o compelație mai mult sau mai puțin exactă după Zașciuc, lucru ce l-am putut constata personal de mai multe ori” (p. 8).

Nu e neapărată nevoie a continua exemplificarea, căci, după noi, și acestea sunt îndeajuns pentru a ne convinge că Al. Kidel nu era novice în bibliografie. Ne-a demonstrat-o cât se poate de bine prin referința cu privire la „regulile stricte ale unei lucrări bibliografice” (p. 3), precum și prin descrierile bibliografice a celor 27 de cărți din lista anexată, și îndeosebi prin

adnotarea acestora. Începuturile acestea fructuoase în activitatea sa științifică și bibliografică ne fac să presupunem că Al. Kidel în auditoriile Universității Cuza-Vodă din Iași o fi ascultat vreun curs de lecții la bibliografie ori, cine știe, o fi avut scopuri de a se specializa în acest domeniu, prezentându-se ca un foarte bun autodidact?!

De la prima lucrare bibliografică s-au scurs peste zece ani, ani de mari frământări sociale, ani de război, de înfiripare a economiei naționale, dar și ani de reînviere a bibliotecii. În anii cincizeci, când biblioteca își întărise câtuși de puțin relațiile cu beneficiarii, Al. Kidel revine la activitatea bibliografică. Pornind de la referințe scrise, cu încetul, trece la întocmirea indicilor bibliografici. Astfel, în anul 1956 buletinul Filialei Moldovenești a AȘ a Uniunii Sovietice „Izvestia”, nr. 4(31) publică o listă bibliografică intitulată „Materiali dlea bibliografii arheologhiceskih i etnograficeskih rabot po Dnestrovsko-Prutskomu mejdureciu za 1944–1955 gg.”. Lista cuprinde 82 de titluri articole și autoreferate, publicate în limba rusă la Moscova, Chișinău și alte orașe ale fostei Uniunii pe parcursul anilor 1944–1955.

Peste un an, în 1957, la Moscova, secția rețelei de biblioteci specializate editează la rotaprint 150 de exemplare a indicelui „Rabotî sotrudnikov Instituta istorii, iazîca i literaturî, 1944 – mai 1957”, pregătit de Al. Kidel în colaborare cu L. Guțul și A. S. Madatov. Din punct de vedere informativ lucrarea s-a dovedit a fi destul de bogată și de mare uz practic. Și întrucât tirajul inițial de 150 exemplare nu satisfăcuse dorințele, alcătuitoarii au fost nevoiți să-l completeze și în 1958 să-l mai editeze o dată, deja la Chișinău cu încă 300 exemplare. Are o structură destul de detaliată, cuprinzând toate direcțiile de cercetări, efectuate în cadrul institutului: istorie, arheologie, etnografie, limbă și lingvistică, literatură și știință literară, folclor și folcloristică. Materialul bibliografic este distribuit în două compartimente mari: 1. Edițiile institutului de istorie, limbă și literatură; 2. Lucrările fiecărui colaborator al institutului în parte.

Compartimentul întâi include 52 de ediții aranjate în ordine alfabetică, fără a se ține cont de tema lucrării și limba în care a fost scrisă. Următorul compartiment, ce cuprinde publicațiile individuale ale colaboratorilor institutului, constituind cea mai mare parte a indicelui (732 înregistrări), este divizată în diviziuni și subdiviziuni tematice, în cadrul cărora descrierile bibliografice sunt înregistrate în ordinea alfabetică a autorilor.

Lucrarea se caracterizează printr-o plenitudine exhaustivă, fiind omise doar unele cronici de ziar pur informative și în consecință servește nu numai ca bună sursă de informație științifică, ci și ca o totalizare a activității institutului în perioada respectivă.

Prin următoarea apariție bibliografică „Moldavo-russko-ucrainskie literaturnîe sveazi: Kratkii ukazateli” (1959), întocmită în colaborare cu P.

Savca, autorii pun temeliile investigațiilor bibliografice în domeniul relațiilor literare din ținut. Lucrarea cuprinde circa 400 de descrieri bibliografice ale publicațiilor timpului în limbile moldovenească, rusă, ucraineană și română și constituie o privire retrospectivă în istoria relațiilor literare și cultural a popoarelor respective. Sistematizarea documentelor depistate este simplă: 1. „Perioada de până la octombrie”, cu subdiviziunea „Pușkin în Moldova” și 2. „Perioada Sovietică”. Aici trebuie de constatat că divizarea în două compartimente este pur formală, căci, fiind efectuată, nu s-a ținut cont de conținutul, de esența materialelor, luând în considerare doar timpul, perioada publicării lor. Deci majoritatea publicațiilor reflectă relațiile din perioada de până la revoluție. Contactele literare de după 1918 este tema a doar câteva articole. Fapt care se explică prin lipsa de publicații referitoare la perioada postbelică.

În genere însă alcătuitoarii indicelui au depistat documentele necesare cu minuțiozitate și considerăm că ele redau tabloul real de studiere a relațiilor de la etapa respectivă. Privită de pe pozițiile metodologiei de azi, lucrarea arată prea modestă. Și într-adevăr: schemă arhisimplă, lipsa indicilor auxiliari și a numerotării documentelor, unele abateri de la regulile de descriere bibliografică ș.a. provoacă asemenea erori. Este important însă faptul că indicele, pe lângă rolul său pur informativ, a pronosticat căile de dezvoltare a investigațiilor în problema dată pentru anii următori. Afirmarea dată își găsește sprijin în editarea indicilor următori la tema respectivă și, mai ales, în bogăția documentelor publicate. Iar acestea din urmă confirmă că cercetările s-au dezvoltat atât spre aprofundarea temelor abordate, cât și spre lărgirea cercului lor.

Următoarele două lucrări ale bibliografului nostru fac parte din specia indicilor biobibliografici (individuali, personali). Prima este dedicată marelui savant de talie europeană Nicolai Kirilovici Moghileanskii (1960). Este alcătuită din două părți: 1. „Kratkii biograficeskii ocerk...” și 2. „Bibliografia trudov...”, având la început și o fotografie a savantului. Lista bibliografică a publicațiilor cuprinde circa 150 de ediții (monografii, broșuri, traduceri) și articole, studii de revistă și diverse culegeri, aranjate în ordine cronologică direct, după ani, din 1902 până în 1960. În cadrul aceluiași an descrierile bibliografice sunt distribuite în ordine alfabetică. La o analiză atentă se poate ușor de observat că publicațiile incluse în indice constituie doar o parte mică din întreaga operă a savantului (150 din 600). Deci e foarte logic să admitem că alcătuitoarii (Al. Kidel și A. S. Madatov) au demonstrat o doză de neglijență față de angajamentele asumate, însă lucrurile stau altfel. În legătură cu aceasta e necesar să constatăm, că activitatea savantului într-un șir de regiuni și orașe ale fostei Rusii țariste și sovietice (Odesa, Basarabia, Harcov, Leningrad, Anapa, Moscova, Tadjikistan) și studierea unui cerc larg de

probleme, deseori foarte diferite prin tematica lor, au complicat foarte mult depistarea publicațiilor. În consecință s-a efectuat o selecție riguroasă a lucrărilor, alegând pentru indice doar pe cele mai actuale, indiferent de tema și forma publicării lor. Anume aceste calități au sporit evident calitatea și nivelul informativ al indicelui și, în fine, i-au păstrat până în prezent prospețimea. Toate acestea, desigur, nu exclud, ci din contra, presupun pregătirea și editarea unei lucrări bibliografice exhaustive, consacrate savantului.

Al doilea indice bibliografic individual, întocmit de Al. Kidel, este „Alexandr Ivanovici Iațimirskii” (1967), savant-slavist, opera căruia în mare parte fiind legată de Moldova. Prin metodele și formele de întocmire el, în mare parte, se aseamănă cu precedentă lucrare. Diferă doar prin includerea unor mici adaugiri. Pe lângă studiul despre viața și activitatea savantului și lista lucrărilor lui, alcătuitorul a hotărât pînă o mică prefață, să informeze beneficiarii despre criteriile de selectare și aranjare a documentelor, să introducă o nouă subdiviziune bibliografică: „Kratkii spisok literaturî o profesore A. I. Iațimirskii” și în lista de bază „Bibliografia trudov...” să includă descrierile bibliografice a recenziilor la operele recenzate. Lista în cauză include informația cu privire la publicațiile în limbile rusă și moldovenească pe o perioadă destul de întinsă, din 1893 până în 1930, iar în lista lucrărilor despre savant – până în anul 1965. La fel ca și precedentă lucrare, indicele fără să pretindă să devină model de servit ca bună sursă de informare pentru cea mai exigent categorie de cititori-savanți. El și azi nu și-a pierdut definitiv valoarea informativă. Pur și simplu, cu apariția în 1979 a unei alte lucrări cu același titlu și cu subtitle „Bibliograficeskii spravocinik”, întocmit de Alexandrina Matcovschi, fascicula lui Al. Kidel, fiind completamente acoperită, a cedat locul bibliografiei mai calificate, mult mai ample și mai accesibile.

Anul 1967 în activitatea bibliografică a colegului nostru a fost poate cel mai fructuos. În afară de fascicula dedicată lui A. I. Iațimirskii, unul după altul văd lumina tiparului încă trei ediții: „Indicele bibliografic al revistei „Octombrie” pe anii 1931–1956”, „Bibliograficeskii ukazateli k jurnalul „Okteabri” za 1948–1956 godâ” și „Bibliograficeskii ukazateli rabot sotrudnikov Akademii Nauk Moldavskoi SSR (1957–1961). Vîp. 3: Obščestvennîe nauki” – toate în colaborare cu L. A. Guțul.

Primele două lucrări și de data aceasta constituie o specie nouă de indici bibliografici, care vin să familiarizeze beneficiarii cu cuprinsul revistelor respective, organ al Uniunii Scriitorilor din Moldova, editat, pentru început, în limba moldovenească, iar din 1948 – și în limba rusă. Materialul bibliografic acumulat este repartizat după „schema rubricilor indicelui...” – un sistem de clasificare destul de detaliat, întocmit de însăși alcătuitori,

reieșind din conținutul publicațiilor. Din punct de vedere teoretic, și în special, reieșind din capacitatea sa informativă, specia aceasta de bibliografii poate provoca păreri contradictorii: este binevenită sau ba. Vorbind însă la concret, anume despre indicii „Octombrie...” și „Octebri...” putem afirma cu siguranță, că ei au avut, pe acele timpuri, o importanță de real folos pentru cercetătorii procesului literar. Cu atât mai mult că ambele fascicule sunt întocmite în strictă conformitate cu standardele de pe acele timpuri. În primul rând, cantitatea și diversitatea tematică a publicațiilor (2092 la număr în varianta moldovenească și 840 în cea rusă) au permis alcătuirii să întocmească și o structură respectivă, comodă pentru depistarea informației necesare. Iar structura potrivită a favorizat, se vede, și respectarea celorlalte componente ale metodelor de întocmire: descrierea bibliografică a documentelor, folosirea rațională a adnotărilor etc. Dar ceea ce sporește vădit valoarea indicilor în cauză față de cei precedenți este totuși organizarea civilizată a materialului bibliografic. Adică numerotarea tuturor documentelor incluse în indice și înzestrarea acestuia cu indici auxiliari, în primul rând – cei de autori. Amănunțele relatate, la prima vedere, par a fi secundare, în realitate însă ele constituie instrumentul principal pentru depistarea informației, mijlocul cel mai efektiv de apropiere a documentului de cititor.

În aceeași cheie trebuie apreciat și „Bibliograficeskii ukazateli rabot sotrudnikov Akademii Nauk Moldavskoi SSR (1957–1961)”, care reprezintă o continuare a fasciculelor anterioare, cuprinzând publicațiile din anii 1944–1957, analizate mai sus. Luate împreună, lucrările reflectă întreaga activitate științifică a colectivelor ciclului de științe umanitare și sociale de la înființarea primelor instituții de cercetări în domeniu respectiv și până la încetățenirea oficială a Academiei de Științe a Moldovei. Altfel spus, ele constituie o adevărată istoriografie a științelor sociale din Republica Moldova de până la 1961. Aici se încheie activitatea bibliografică a lui Al. Kidel, dacă să nu ținem cont de lucrările rămase în manuscris: „Moldavskaia pușkiniana: Materiali na 1949 god” (82 p.) și „Bibliografia despre scriitorul Constantin Stere” (22 p., numerotate). De notat că aproape toate edițiile bibliografice lansate de el fac parte, după cum am văzut, din genuri și specii bibliografice diferite. Fapt care ne permite să constatăm că el, Al. Kidel, unul dintre primii făuritori de biblioteci și lucrări bibliografice scrise, este acel care a stat la leagănul bibliologiei basarabene din preajma războiului din 1941–1945 și mai ales după urgia distrugătoare al acestuia.

Al. Kidel – cercetător

Activitatea științifică a eruditului Kidel nu se limita la o singură ramură, problemă. În egală măsură, aborda probleme social-economice, probleme de istorie, literatură, bibliologie. Primele investigații întreprinse de el, dar și primele articole publicistice se refereau totuși la viața social-economică și avuse loc în anii când își făcea doctorantura la Iași. „Contribuțiuni la bibliografia social-economică basarabească”, editată la tipografia „Carmen Sylva” în 1930 (Chișinău), constituie o sinteză a investigațiilor autorului în acest domeniu. P. Ștefănuță, prezentând în presă lucrarea de față, a observat și a apreciat (cine știe din ce considerente?) doar aspectul ei bibliografic, lăsându-l în umbră pe cel analitic. Or anume acest din urmă, adică elementul analitic, caracterizează studiul lui Al. Kidel. Anume aceasta e pricina că autorul nu a respectat întocmai descrierea bibliografică, abatere observată de recenzent. Deci scopul primordial al cercetătorului a fost nu numai depistarea și sistematizarea literaturii scrise la tema dată, ci depistarea acesteea pentru a o studia, a o analiza și pentru a face o concluzie cu privire la necesitățile de mai departe. Iată, de altfel, ce scria însuși autorul: „Și dacă bibliografia istorică basarabească este și până în prezent insuficientă și în fașe, cea social-agrară și economică este complet inexistentă. Lăsând la o parte orice ideie preconcepută, se poate afirma cu precizie că pe acest teren se poate face știință”. Așadar, mărturisirile, sau mai bine zis concluziile autorului, și structura studiului istoriografic servește ca argument că aceasta trebuie să fie, după cum observăm mai sus, o prefață la teza de doctorat al autorului. Iar gruparea materialului din aceste „Contribuțiuni...” în VI diviziuni presupunea, probabil, un plan de studiu, dacă nu chiar structura tezei:

1. Generalități – sub acest titlu autorul apreciază sursele informative, argumentează necesitatea de a studia problema social-economică a Basarabiei și tot aici face o caracterizare a presei periodice (ziare, reviste) basarabene și în special a celei rusești, începând din 1812 și până în anii '30 ai secolului XX.

2. Arhivele basarabene – o trecere în revistă a materialelor de arhivă, fie publicate, fie nepublicate, cu unele încercări de apreciere a gradului în care au fost studiate și a potențialului informativ.

3. Legi. Constituie o înșirare de legi și decrete cu caracter economic și agrar cu privire la Basarabia. O parte dintre ele fiind și comentate, indicându-se volumele, compartimentele și paragrafele ce se referă la regiunea noastră, locul păstrării documentelor și perioada circulării lor în viața socială.

4. Descrieri statistice și economice de valoare incontestabilă găsește Al. Kidel în scrierile lui Zașciuc, Svinin, Vighel, în Analele societății de istorie Anchitități din Odesa, Vol. 6 din 1867, p. 174-320 etc. Tot aici autorul

„Contribuțiunilor...” ne comunică, că „la arhiva aceleași societăți se află în manuscris scrierea funcționarului Batianov din anii 1840–1845 cu multe date statistice despre care am vorbit în studiul „Ce avem de cercetat la Odesa” (p. 9), precum și că „Despre A. Skalkovski am vorbit mai înainte” (p. 10) – relatări, care varsă lumină la interesele științifice ale cercetătorului nostru din acei ani.

5. Material pentru chestia țărănească (1812). În vederea legiferării agrare, în anul 1812 și în anii care urmează, menționează autorul, nu există nicio deosebire între regula de drept din Moldova și cea din Basarabia. Deci izvoarele de drept trebuie căutate în legiurile moldovenești. În continuare Al. Kidel se referă doar la acele cu caracter de dispozițiuni generale. Din noianul de anaforale și hrisoave el le desprinde doar pe unele, care ulterior au inspirat boierimea din secolul al XIX-lea ca să ceară lărgirea dreptului de exploatare a țăranului. Printre acestea sunt Așezământul lui Constantin Mavrocordat pentru slujba oamenilor ce șed pe moșii mănăstirești (12 ianuarie 1742), Așezământul pentru boieresc a lui Grigore Calimah (28 mai 1768), Hrisovul lui Alexandru Moruz și anaforaua Divanului pentru pontul boierescului (1805, 3 ianuarie) ș.a. Concomitent sunt enumerate și pe scurt comentate documente, care reflectă interesele boierilor de a fi scutiți de bir după pierderea Basarabiei: Uricar IV 112 (1812), Anaforaua boierilor către Domnul Scarlat Calimachi pentru instrăinarea Basarabiei; Uricar VI, 343 (2 octombrie 1812) ș.a. – servind ca sursă de valoare pentru efectuarea cercetărilor social-agrare.

6. Colonizările din Basarabia. În cuvinte puține, fără a formula principiile, care au îndemnat guvernul împărătesc la colonizarea părților sudice basarabene, se face o trecere în revistă a publicațiilor de seamă, ce reflectă procesul ca atare, și se prezintă cărțile, studiile, care schițează în special coloniile bulgare din Basarabia (E. Totleben), redau unele aspecte despre găgăuzii județului Bender (V. A. Lașcov), despre coloniile germane din Basarabia și Dobrogea (Al. P. Arbore), despre coloniile evreiești din Basarabia etc. Mult mai sărac, însă e trecută în revistă și literatura despre colonizările moldovenilor în diferite regiuni ale Rusiei (S. Trișcenco).

Am descifrat întreaga compoziție a „Contribuțiunilor...” pentru a înlesni pătrunderea în zona intereselor științifice ale autorului. Pe parcurs am observant deja că cercetătorul pe lângă cele expuse în studiul acesta istoriografic a publicat și articole care aveau menirea să aprofundeze unele aspecte ale problemei studiate („Ce avem de studiat la Odesa”). Din păcate nu dispunem de bibliografia exhaustivă a autorului din perioada dată, însă și ceea ce avem la îndemână argumentează suficient de convingător că activitatea științifică a lui Al. Kidel din anii '30 era orientată, după cum s-a mai constatat, spre studierea problemelor social-economice și politice a

societății basarabene în plan retrospective. Studiul „O încercare de robire a țăranului basarabean” (1819) cu subtitlul „O pagină de istorie socială” („Viața Românească”, 1935, nr. 5-6, p. 75-81), de exemplu, constituie o dezvăluire detaliată a tezelor formulate în diviziunea 5 a „Contribuțiunilor...”. Fiind un bun cunoscător al legislației respective din acele timpuri, autorul demonstrează tendința (citește lupta) boierimii și nobilimii basarabene de a introduce în Basarabia de după 1812 regimul rus (krepostnicestvo) de dirijare a raporturilor social-agrară între boieri și țărani. Scopul urmărit era unul, cel de robire a țăranului basarabean, de a subjuga clasa țărănească autohtonă. În lumina acestor tendințe se apelează la izvoarele de drept care reglementau aceste raporturi: diferite hrisoave și anaforale domnești. Dar dacă acest mod de cercetare era logic, apoi maniera de interpretare și concluziile eronate la care de regulă ajungeau organele legislative, demonstau rolul nefast al acestora din urmă în subjugarea clasei țărănești din Basarabia. Făcând o analiză succintă, dar concretă, a izvoarelor respective autorul articolului ajunge la concluzia, că și în cazul de față, ca și în altele care au urmat,”... se poate observa aceeași solitudine a legiuitorului /.../ de a-l ține pe țăran locului, dacă nu printr-o legătură juridică, cel puțin printr-una fiscal-economică” (p. 77).

Viața socială și politică din Moldova este obiectul de studiu al cercetătorului și altor numeroase și valoroase studii: „La curtea Țărilor Rusiei: Contesa Roxandra Edling-Sturza” („Viața Basarabiei”, 1934, nr. 3, p. 1-17, apărută dealtfel și în broșură aparte), „Decabriștii și masonii din Basarabia” („Viața Românească”, 1934, nr. 15-16, p. 74-88), „Istoriografia rusă postrevoluționară” („Viața Românească”, 1935, nr. 1, p. 44-53) ș.a. Nu e neapărat să comentăm pe fiecare în parte, cu atât mai mult că unele numere ale revistelor respective lipsesc în fondurile bibliotecilor din Chișinău. Ne vom opri doar la unele din ele, menite să ne familiarizeze cu soarta unor personalități, care din diverse motive la un moment oarecare își părăsise țara. Este vorba, în primul rând, de „Maria Cantemir: (Femeia cea mai cultă din epoca lui Petru cel Mare)”, publicată în revista „Viața Basarabiei”, 1934, nr. 6, p. 9-16; nr. 7-8, p. 49-67, și, în același an apărută într-o broșură aparte – un studiu de proporții și cu bogate amănunte din viața Cantemireștilor, inspirat dintr-o lucrare similară semnată de membru Academiei Ruse D. N. Maicov.

Pentru început autorul ne face cunoscuți cu unele date din viața familiară a lui D. Cantemir, mai ales după 1711, când a părăsit Moldova, luând calea spre Rusia. Aduce numeroase mărturii despre raporturile dintre Dimitrie Cantemir și Țarul Rusiei, demonstrând atitudinea binevoitoare a lui Petru cel Mare față de fostul domnitor al Moldovei, față de întreaga sa familie și îndeosebi față de fiica mai mare – Maria Cantemir. Ca mai apoi să treacă la descrierea în detalii a celei mai culte femei din epoca lui Petru – a Mariei,

care învață de la un grec din Țarigrad, Anastasie Condoidi limbile veche greacă, latină și italiană. A urmat mai apoi studiul compoziției și literaturii. Știa foarte bine matematicile, desenul și muzica. Concomitent studiază limba și literatura rusă, fiind la curent cu ultimele ediții ale scriitorilor ruși din acel timp. Favorabilă în acest sens pentru Maria și fratele mai mic Antioh a fost șederea în casa lui Dimitrie Cantemir, în calitate de secretar, a lui Ivan Ilinski, care foarte operativ a învățat limba română, ajutându-l pe Dimitrie Cantemir în relațiile sale cu rușii.

În curând, deja după moartea soției lui D. Cantemir – Casandra (2 mai 1713), după trecerea prințului la Petrograd și după căsătoria lui cu Anastasia Ivanovna Trubețkaia, tot greul familiei Cantemir cade pe spatele Mariei. Situația se agravează și mai mult după moartea lui Dimitrie Cantemir, la 21 august 1773, care aduse cu sine și grijile moștenirii averii rămase de la părinți. În continuare, toată influența și energia Maria o consacră ajutorului acordat fraților, urzind căsătorii convenabile. O deosebită atenție în acest sens i se acorda lui Antioh. Chiar și atunci când el plecase în calitate de ambasador la Londra, problema căsătoriei era obiectul de bază a unei corespondențe îndelungate. În genere, mezinul se bucura în persoana Mariei de mari preferințe, dar și Antioh își iubea sora cu mult suflet. În afară de aceasta și interesele lor în multe privințe erau asemănătoare. Fapt ce favoriza corespondența lor cointerată.

Între timp, Maria revine la interesele sale de lectură, către care simțea o atracție deosebită din copilărie. După moartea părintelui, Antioh a fost acela care îi alegea lectura. La plecare în străinătate, Antioh a lăsat bogata sa bibliotecă aceleiași surori. Din Londra, iar mai apoi din Paris, mezinul continua să trimită Mariei cărți cu caracter literar și științific. Pe fir se deapănă amănunte concrete din cărțile citite și metodele de asimilare a materialului consultat.

Următorul studiu la tema anunțată este „La curtea Țarilor Rusiei: Contesa Roxandra Edling-Strudza”. Și de data aceasta Al. Kidel a apelat la o familie de personalități celebre. Scarlat Sturdza, fiul marelui logofăt Dumitru Strudza, a fost unul dintre acei boieri, care încrezându-se în făgăduelile rușilor și-a părăsit baștina, mutându-se în 1792 în Rusia. Roxandra Sturdza, fiica lui Scarlat, s-a născut la 12 octombrie 1786 la Constantinopol. Deci la mutarea părinților în Rusia Roxandra avea patru ani. Toată atenția părinților a fost îndreptată ca să dea copiilor în special lui Alexandru și Roxandrei o educație aleasă. Aceasta i-a permis fiicei mai mari, Roxandrei, mai ales datorită inteligenței și farmecului cu care a fost dotată, să fie părtașă la faptele cele mai însemnate de la curtea împăraților Rusiei din primele decenii ale secolului al XIX-lea. În căutarea unui rost în viața copiilor, Scarlat Sturdza se transferă cu traiul la Petersburg, unde foarte repede Roxandra se

apropie de contesa Liwen – guvernanta familiei împărătești, o doamnă distinsă, stimată pentru virtuțile sale. Aceasta din urmă cunoaște familia amiralului Ciceagov, iar în anturajul acestuia intră în relații de prietenie cu Joseph de Maistre, ministrul Sardiniei în Rusia, pe care Roxandra îl va arăta în memoriile sale, ca pe un „tezaur de cunoștințe, talente și sensibilitate”. Dar cunoștința cea mai interesantă pe care a legat-o Roxandra Sturdza la prima sedere la Petersburg era cu Sofia Svecin, fiica secretarului particular a Caterinei a II-a, căsătorită cu Generalul Svecin, care a fost guvernatorul Petersburgului. Anume Sofia Svecin a inițiat-o pe Roxandra în tainele și intrigile de la curte. În curând ea se împrietenește cu contesa Golovin și princessa Tarante. Ele au apropiat-o de împărăteasa Elizaveta Alexeevna, care au luat-o ca domnișoară de onoare pe lângă curtea ei. În aprilie 1812 Roxandra Sturdza în calitate de domnișoară de onoare a împărătesei se mută în palatul Camenoostrovski, unde leagă o cunoștință mai intimă cu împăratul Alexandru, „... un om dotat de o inteligență remarcabilă, educație aleasă și inimă bună, în fond însă înzestrat în aceeași măsură cu o șiretenie diabolică și fățărnicie”, scrie în memoriile sale Roxandra.

În acești ani călătorește mult. Vizitează Franța, Germania etc. La Weimar Roxandra face cunoștință cu scriitorul Goethe, care era în apogeul gloriei sale. Tot acolo ea l-a cunoscut pe Conte Albert Edling. Între timp, Alexandru I pleacă la congresul de la Viena, însoțit și de domnișoara de onoare. La Viena Roxandra a făcut o vizită la castelul Schonbrunn unde se găsea soția lui Napoleon Maria Luiza și micul rege al Romei, ducele de Reichstadt. În fine legăturile Roxandrei cu contele Edling au fost consolidate prin căsătorie.

În 1819 tinerii soți întreprind o călătorie de la Drezda la Florența, în Italia. Cu timpul soții Edling își aleg domiciliul în capitala Novo Rossiei – Odesa. Alexandru I dăruie soților Edling zece mii desetine din pământurile statului în regiunea cea mai fertilă a Basarabiei – Manzâri, județul Tighina, care devine în curând o moșie model în sudul Basarabiei. Iar stăpâna își consacră cea mai mare parte a timpului faptelor filantropice, construind un spital și o școală pentru copii săraci (în Manzâri). Moare în ziua de 16 ianuarie 1844. A fost înmormântată în regiunea Odesei, la marginea mării la conacul „Ciznevici” în zona „porto-franco”, căci așa fusese ultima ei dorință.

La încheiere Al. Kidel arată că Roxandra n-a fost lipsită de un spirit de observație și un remarcabil talent literar. Și cu drept cuvânt comentatorul memoriilor ei o compară cu Chireevschi, vestitul scriitor rus, prin claritatea expunerii, spirit subtil și obiectivitate în expunerea faptelor (p. 17). Astfel este văzută de autorul Al. Kidel Roxandra – o femeie moldovancă cu reale virtuți.

Articolele de mai sus, mai ales ultimele două, la prima vedere parcă n-au nimic comun cu interesele științifice ale autorului în acea perioadă. Exzamineate însă în ansamblu cu „O încercare de robire a țăranilor basarabeni”, cu „Contribuțiuni la bibliografia social-economică basarabească” ș.a. studii din presa anilor '30, se observă destul de limpede intenția autorului de a oglindi starea social-economică și politică a societății basarabene și cea a basarabenilor aflați cu traiul în alte țări și în special în Rusia, să reflecte evenimentele conform locului ocupat de fiecare pătură socială în parte: a țăranimii, oamenilor muncii, pe de o parte, și a boierimii, nobilimii, cu alte cuvinte, a păturilor înstărite, pe de altă parte.

Activitatea științifică a avocatului de mai târziu, mai ales din jumătatea a doua a anilor '30, este mai puțin rodnică, dacă nu de definitivă stopată. După 1935–1936 n-am depistat nicio publicație din presa română semnată de Al. Kidel. Nu dispunem de date concrete care ar confirma continuarea investigațiilor și în prima jumătate a anilor '40. Își reia activitatea științifică abia cu chemarea la Buguruslan.

Întors la baștină și încadrat în procesul de organizare a bibliotecii științifice, el, concomitent, întreprinde investigații intense în albia intereselor de odinioară. Deja la începutul anului 1945 publică câteva articole esențiale inspirate din trecutul Basarabiei și legate de personalități concrete ca Dimitrie Cantemir, Serghei Lazo, Alexandr Pușkin ș.a. În articolul „Urmașii lui Dimitrie Cantemir în Rusia”, scris, se vede, încă la Buguruslan, pe când fusese numit colaborator științific („Octombrie”, 1945, nr. 1, p. 127-133), spre deosebire de precedentul studio, dedicat Mariei Cantemir, ne relatează momente interesante, deseori inedite, din viața odraslelor lui Dimitrie, oprindu-se mai pe îndelete la frații Matei, Constantin și Șerban (Serghei), care în lucrările anterioare, fusese trecuți cu vederea. Totodată, autorul pune problema studierii urgent a moștenirii literare, rămasă de la D. Cantemir, și în special se insistă la editarea manuscriptelor nepublicate încă: „ele se păstrează la secția de manuscrite a Bibliotecii Academiei de Științe, la Moscova” (p. 132).

Următorul număr al aceleiași reviste publică un alt articol – „Pușkin și decembriștii în Basarabia” („Octombrie”, 1945, nr. 2 (august), p. 110-121), care constituie o nouă chemare către studierea trecutului Moldovei și în același timp o pildă concretă de realizări a chemării lansate. De data aceasta, pe baza unui material bogat, referitor la mișcarea decembriștilor în genere, și în special cu privire la activitatea secției ei de miază-zi, din Chișinău, cercetătorul demonstrează necesitatea studierii pușkinianei și a mișcării date în ansamblu, în aceeași albie, căci prezența decembriștilor aici, în Basarabia, la începutul secolului trecut, e strâns legată de șederea lui Al. Pușkin la Chișinău. În același timp el studiază diverse aspecte ale mișcării, arată

relațiile social-politice ale marelui poet rus cu mulți aderenți ale acesteia. Pe larg descrie activitatea maiorului V. F. Raevskii și a generalului M. F. Orlov în aspect politic, arată contribuția decembriștilor, relațiile de prietenie ale acestora cu Pușkin și înrâurirea, reflectarea mișcării asupra vieții social-politice și culturale din ținut. Iar de aici se desprinde și rolul, locul evenimentelor date în istoria Basarabiei.

Starea social-politică, economică și culturală din trecut a Basarabiei, precum și cea a basarabenilor de pe alte meleaguri, rămâne în zona intereselor sale de creație încă pentru mulți ani înainte. Cititorul permanent va întâlni în presă articole, recenzii și cronicile literare despre viața și opera reprezentanților poporului nostru, despre fapte și evenimente din istoria țării. El cu diverse ocazii va scrie despre legăturile de veacuri dintre Moldova și alte țări megieșe, despre mișcarea obștească și revoluționară din Moldova la diferite etape, despre biblioteca personală a lui Al. Pușkin, despre scrierile lui A. F. Veltman și N. Rubakin, despre revoluționarii M. Beideman și S. Lazo, despre cărturarul Varlaam și savantul-academician L. Berg.

Reieșind din lista bibliografică a publicațiilor, cu o bună doză de probabilitate, se poate constata că la sfârșitul anilor '40 și începutul deceniului următor Al. Kidel—cercetătorul este încadrat în procesul de elaborare a istoriei R.S.S. Moldovenești. Rezultatele investigațiilor la acest capitol s-au încununat pentru început cu trei capitole în ediția de uz departamental — „Kurs istorii Moldaviei” (1949, na pravah rukopisi), două dintre care fiind scrise în colaborare cu Gh. Bogaci. Peste câțiva ani apar alte două ediții, mai întâi în limba rusă (1951), iar mai apoi în limba moldovenească (1954), unde Al. Kidel în colaborare cu mai mulți coautori este înregistrat ca autor a patru capitole. De notat, că problemele abordate aici în mare măsură coincid cu interesele științifice inițiale, din anii '30. Astfel, în capitolul „Mișcarea obștească și cultura din Moldova în întâia jumătate a secolului XIX” (p. 454-480, ed. din 1954), pe fonul ideilor obștești înaintașe din Rusia: Decembriștii P. Pestel, M. Orlov, V. Raevskii ș.a. în Moldova; A. Pușkin și cultura moldovenească; A. F. Veltman și tema Moldovei în scrierile sale etc., autorii Al. Kidel și Gh. Bogaci, iar în ultima variantă și I. D. Ciobanu ș.a., schițează procesul de dezvoltare a literaturii și culturii moldovenești din perioada respectivă, oprindu-se pe scurt la viața și opera unui șir de scriitori: A. Donici, C. Negruzzi, Gh. Asachi, C. Stamati, A. Russo, A. Hâjdeu, I. Sîrbu ș.a., la dezvoltarea învățământului și științei, muzicii și teatrului, artei tipografice și activității bibliotecilor din ținut, și aici, argumentându-și tezele de bază prin evidențierea personalităților de frunte: I. Ghinculov, M. Drăghici, Albineț, Barbu Lăutarul etc. În celelalte trei capitole Al. Kidel studiază mișcarea revoluționară în Moldova în jumătatea a doua a secolului XIX, mișcarea națională din anii '70 în Balcani și răsfrângerea ei în

Basarabia (în colaborare deja cu I. Grosul și D. Șemeacov); cultura Moldovei în a doua jumătate a sec. XIX (ultima variantă în colaborare cu I. D. Ciobanu); precum și dezvoltarea culturii din Moldova la începutul sec. XX (în colaborare cu Gh. Bogaci și D. Șemeacov). Ținem să constatăm că multe aspecte ale problemelor abordate aici au fost doar schițate, expuse în treacăt, fără a elucida o bună parte din materialul factologic. Deaceia la aprecierea studiilor incluse în „Istoria R.S.S. Moldovenești” ar fi cazul să se țină cont și de suita de materiale publicate de autor anterior și ulterior în presa din țară. Materiale, care adesea, prin tema lor sau prin personalitatea omagiată, sunt legate de problemele vizate.

Impunătoare, în lumina celor relatate mai sus, a fost contribuția lui Al. Kidel la valorificarea patrimoniului literar și cultural al poporului nostru. În ipostaze diferite, de alcătuitor, de traducător, de prefăcător și comentator se prezintă el la editarea operelor fruntașilor științei, culturii și literaturii române. Fiind basarabean de origine, el a demonstrat o dragoste nețărmuită față de oamenii de cultură din ținut, sau legați cu trup și suflet de acest pământ. Pe când mulți încă nici nu îndrăzneau să rostească numele lui Nicolae Milescu Spătarul, Al. Kidel în colaborare cu V. Soloviov traduce din limba rusă a sec. XVII o seamă de lucrări, scrise cu prilejul soliei savantului basarabean în China. Lucrările, care îi aduseseră pământeanului nostru, căruia îi spune Nicolae Milescu, mare slavă de scriitor și învățat, au stat la temelia ediției „Siberia și China”, apărută la Chișinău în 1956 cu o prefață de istoricul cu renume Eugeniu Russev.

Ediția în cauză reprezintă o adevărată enciclopedie cu privire la istoria, geografia, economia, și felul de trai al populației siberiene și chineze. Scrisă de un reprezentant al poporului nostru, cartea a stârnit un viu interes în primul rând în Rusia, iar mai apoi, fiind tradusă în diferite limbi, și în alte țări. Familiarizarea cititorului nostru cu această capodoperă o datorăm în cea mai mare parte anume lui Al. Kidel, căci lui îi aparține nu numai traducerea, ci și inițiativa de a valorifica moștenirea marelui savant, scriitor și diplomat. Afirmarea se confirmă și prin faptul că peste câțiva ani apare o nouă ediție în limba rusă – „Sibiri i Kitai” (1960). De data aceasta V. Soloviov și Al. Kidel apar în calitate de alcătuitori și autori ai articolului introductiv „Nicolai Milescu Spătarii” (1636–1708). Studiarea și editarea pe acele timpuri a scrierilor lui N. Milescu Spătarul constituia o faptă de mare curaj, care, pe parcursul anilor, îi aduse lui Al. Kidel nu numai clipe de reală satisfacție, ci și multe zile fripte, căci între timp volumul editat cu atâta migală fusese luat la index și dosit în fonduri speciale.

O altă personalitate (scriitor și propagator al ideilor progresiste, luptător pentru binele poporului), viața și opera căruia devenise obiect de studiu pentru Al. Kidel a fost Zamfir C. Ralli-Arbure. Îi atrase atenția pe când făcea

doctorantura la Universitatea Cuza-Vodă din Iași. În mica prefață la lucrarea, vizată deja, „Zamfir Arbure: Bibliografia scrierilor sale”, el scria: „Cu ocazia unor cercetări de altă natură, m-am gândit că ar fi bine să dăm la iveală o bibliografie a scrierilor lui Zamfir C. Arbure...” (p. 3), intenția fiind realizată abia în 1936 la tipografia „Carmen Sylva”. Mulți ani mai târziu, peste două decenii și mai bine, el revine la opera scriitorului, selecționând o parte din scrierile D-sale, dându-le la lumină în volumul de „Opere alese” în anul 1957. Și de data aceasta harnicul nostru cercetător s-a dovedit a fi printre primii exploratori ai memoriilor și în genere a operei scriitorului, făcând în prefața ediției o succintă analiză a lucrărilor mai însemnate „Temniță și exil”, „În exil” și „Amintiri de familie”, ultima cuprinzând „Amintirile de familie despre A. S. Pușkin” și schița biografică „Neculai Petrovici Zubcu-Codreanu”. Pe lângă prefață, cartea este înzestrată cu un comentariu detaliat a lucrărilor incluse în volum și cu o mică listă bibliografică a publicațiilor scriitorului, apărute în străinătate: Geneva, Petersburg și Moscova.

Peste un an, 1958, studiul dat cu unele modificări, în formă de capitol aparte intitulat „Zamfir C. Ralli-Arbure”, este inclus în volumul I al „Istoriei literaturii moldovenești” editat la Chișinău.

Ediții similare, pentru prima dată la Chișinău, a editat și despre prozatorul Victor Crărescu (Ștefan Basarabeanu, 1960, 1974), și despre scriitoarea de limbă rusă Olga Nakko, originară din Odesa, dar care ani la rând a trăit „în fundul Basarabiei”, lucrând învățătoare la Vilcovo, iar mai apoi în mai multe sate din județul Izmail. El a mai fost alcătuitorul volumului „Poezii” de Teodor Nencev și autorul multor studii și cronici comemorative despre oamenii de cultură, savanți și literați din țară și reprezentanți ai diferitor popoare, dar care, de regulă, erau înrudiți cu Basarabia și îndrăgostiți de poporul acestui colț al globului. Un loc aparte în rândul acestora revine personalităților Mihai Beideman și A. F. Veltman, vieții și operei cărora le-a acordat o atenție binemeritată. Urmează mai apoi B. P. Hașdeu, D. Niculiță, Gh. Pann, A. Odobescu, Henri Barbusse, V. Garșin, I. Kotlearevskii, V. Korolenko, M. Koțiubinskii, Hristo Botev, G. Plehanov, N. Pirogov ș.a., despre care a scris în mai multe rânduri.

Concomitent cu cercetările în domeniile vizate mai sus, pe tot parcursul activității sale, el a fost preocupat de diverse aspecte bibliologice. Îndeosebi îl preocupa biblioteca ca instituție informativă, ca sursă de informație în vederea efectuării investigațiilor științifice. Pe de o parte el studia posibilitățile informative ale bibliotecilor din Moldova și mai ales ale bibliotecii institutului, iar mai apoi – ale Academiei din republica. În acest plan cercetătorul mereu se străduia să aducă la cunoștință beneficiarilor bibliotecii despre posibilitățile informative ale acesteia, să le comunice amănunte concrete despre fondurile ei, despre condițiile de lucru și în special

despre necesitățile, despre ajutorul de care avea nevoie lăcașul condus de el. Astfel el scrie și publică articole analitice și studii despre activitatea bibliotecii Institutului de Istorie, Limbă și Literatură (Ucion. zap. In-ta istorii, iazka i lit., 1950, T. 3, p. 255-260), despre istoria întemeierii și învoielilor de lucru ale bibliotecii Filialei Moldovenești a AȘ a Uniunii Sovietice (în colaborare cu R. G. Smirnova), acordând o deosebită atenție metodelor de deservire a cititorilor și de popularizare a literaturii, cât și căilor de achiziționare a publicațiilor („Bibliotecino bibliograficeskaia informația”, M., 1960, nr. 30, p. 102-111). Cea mai amplă și mai impunătoare lucrare în acest sens rămâne totuși broșura „Iz istorii akademiceskoi biblioteki Moldavskoi SSR”, elaborată în colaborare cu L. Guțul, studiu recomandat deja beneficiarilor în compartimentul „Al. Kidel – bibliotecar”. În aceeași albie se plasează și articolele lui despre cantemiriana de la Biblioteca Academiei de Științe a Moldovei, despre Cazania lui Varlaam, diversele cronici de creație despre mai mulți bibliologi din Moldova și seria de recenzii la indicii bibliografici editați la noi pe parcursul anilor. Pe de altă parte, Al. Kidel–bibliograful intenționează să pună la curent cercetătorii din republică cu privire la sursele informative ale altor biblioteci și mai ales ale bibliotecilor mari din alte țări. În plan de popularizare publică în presa periodică materiale din istoria bibliotecilor din Chișinău („Cultura”, 1966, 24 sept., p. 10), despre cel mai mare centru de cultură din Rusia, fostă bibliotecă „Lenin” („Sovetskaia Moldavia”, 1946, 2 iul.), despre bibliograful rus N. A. Rubakin („Cultura Moldovei”, 1962, 15 iul.) etc. Paralel cu articole pur informative el lansează publicații care au menirea să încurajeze cercetările științifice legate de trecutul Basarabiei. Mai sus menționasem deja despre contribuția cercetătorului nostru la valorificarea literaturii despre Basarabia din fondurile bibliotecilor din Iași, București, Odesa. Aici intenționăm să atragem atenția cititorului încă la un studiu de acest fel. Este vorba de „Fondurile de publicații moldovenești din biblioteca V. I. Lenin”, publicat în limbile rusă și moldovenească („Nistru” – „Dnestr”, 1962, nr. 7, p. 111-113; în rusă p. 131-133). Articolul nu e mare ca volum, însă, ceea ce-i esențial, este foarte bogat ca sursă informativă. Nu riscăm să reproducem esențialul, căci ar trebui să-l copiem în întregime. Vom relata doar că beneficiarii de orice profil, fie geologi sau geografi, biologi, economiști sau istorici, toți vor găsi surse destule pentru a-și satisface interesele științifice.

La același capitol de slujitor al cărții se referă și aportul pe fâgașul propagării științei și literaturii. Funcțiile de propagator foarte strâns se întrețeseau cu cele de informator. După cum s-a mai menționat deja, el mereu se afla cu o carte în față: moment de meditație pentru sine și, concomitent, prilej pentru a stabili relații favorabile cu beneficiarii. Mulți savanți cu renume: E. Russev, N. Mohov, I. Levit ș.a., printre care și fostul prezident al

Academiei I. S. Grosul, preferau să depisteze informația necesară nu din izvoarele oficiale (enciclopedii, dicționare, bibliografii etc.), ci din gura lui Al. Kidel. Această formă de relații, destul de frecvent practică de el, era preferată de mulți consumatori de informație datorită operativității răspunsurilor. Căci Al. Kidel, având o memorie fenomenală, răspundea „clienților” săi, astfel îi numea el pe acei ce interveneau, de obicei, din mers: undeva în coridor, pe stradă etc., le răspundea nu numai la diverse întrebări factologice cu privire la oarecare moment, evenimente, personalități din istoria Basarabiei. De regulă își incheia răspunsul cu trimiteri la izvoare concrete, de unde „clientul”, putea să-și documenteze informația dobândită „pe furiș”. Dar această formă de activitate informativă și de popularizare a cărții a rămas oarecum neoficializată și puțin practică în mediul bibliotecarilor–bibliografilor. Era un stil de lucru caracteristic anume lui Al. Kidel.

PERSONALITATEA LUI SPIRU HARET PLĂZMUITĂ ÎN OPERA SA

ANA BRĂIESCU

BȘC „Andrei Lupan”

Opera lui Spiru Haret este o realizare apreciată și azi. Prin reformele din învățământ el a încercat să transforme întreaga societate românească. Prosperitatea economică va rămâne legată de progresul cultural al societății, noi cei care am moștenit opera marelui înaintaș avem misiunea de o promova.

Spiru Haret's work is a realization that is appreciated today. Reforms in education she tried to transform the entire Rumanian society. Economic prosperity will remain linked to cultural progress.

Opera lui Spiru Haret este apreciată și azi ca o realizare practică. Întreaga lui operă de la mecanica cerului la mecanica socială, de la reforma legislației

școlare la stabilirea conținutului prezintă o gândire integră cu concepții filosofico-sociologice. Pe tot parcursul vieții, S. Haret a căutat să transforme societatea românească cu ajutorul învățământului, dar a luat în considerație și factorii economico-politici. În concepția sa prosperitatea economica va ramâne mereu legată de progresul cultural „Una nu merge fără alta,” spunea el. Factorii economici sunt utili numai atunci când există efortul culturalizării generațiilor. S. Haret a acordat o deosebită atenție mersului școlii pentru a realiza cu ajutorul acesteia idealul de schimbare

a vieții oamenilor. La baza acestui generos program el va așeza ideea valorificării puterilor sufletești ale poporului român prin organizarea unor acțiuni eficiente de instruire a tinerelor generații. Astfel a deschis calea spre lumină a fiilor țăranilor și muncitorilor, creându-le posibilitatea de ași dezvolta intelectul. Primul obiectiv cultural urmărit de S. Haret, după venirea lui la minister, a fost înființarea unei reviste populare pentru păturile largi de la orașe și sate. La 5 octombrie 1897 acestui ideal îi răspunde revista „Albina”. Publicația urma să-i facă pe cititori să recitească pagini din

scriitorii noștri de frunte, cei vechi și cei de azi, să-și reamintească despre bărbații mari ai trecutului și să cunoască întreaga viață a poporului român. La 14 ianuarie 1912 într-un interviu din „Flacăra” nr. 13, Al. Șerban cu Spiru Haret îi solicită lui George Coșbuc realizarea unei istorii populare a războiului de independență din 1877–1878 menită să deștepte și să întrețină în poporul nostru, sentimentul de curaj și dragoste de țară. Această lucrare apare în 1899 la tipografia „Guttemberg”, semnată și intitulată de George Coșbuc „Războiul nostru pentru neatarnare, povestit pe înțelesul tuturor”. I. L. Caragiale scrie la îndemnul lui Spiru Haret feeria patriotică: „100 de ani”, ce a fost teatralizată pe scena Teatrului Național din București. Recunoașterea geniului muzical a lui George Enescu de către ministrul Spiru Haret a fost făcută prin intermediul promovării culturale într-un moment în care marele orchestre din străinătate precum „Collone” din Paris îi cântau simfoniile. În timp ce talentatul violonist făcea să vibreze sufletele ascultătorilor, la fiecare dintre concertele sale. Spiru Haret a propus ca copiii de la clasele primare să contribuie cu câte 10 bani pentru achiziționarea unei viori Stradivarius din Germania care costa 15.000 mărci. I. Massoff scria în ziarul „Rampa”, din 26 octombrie 1931, în articolul intitulat „George Enescu intim”, că din contribuția elevilor s-a strâns jumătate din suma necesară, a doua parte din sumă a fost completată de marele muzician pentru procurarea prețiosului instrument. Preocupările pentru dezvoltarea culturii nu l-au părăsit pe Spiru Haret nici după ce nu a mai fost ministru. Dorea să tipărească în tiraje mari cărți, la prețuri accesibile, opere clasice și originale, ce prin conținutul lor didactic și literar puteau fi de folos tuturor categoriilor de cititori. S. Haret a înființat societatea „Steaua”, aceasta era deschisă tuturor celor care doreau să contribuie material și moral la realizarea obiectivelor propuse. Nașterea „Semănătorismului” în cultura română este legată tot de o inițiativă a lui Spiru Haret. S. Haret a promovat operele literaților români, cumpărându-le cărțile, asigurându-le o slujbă modestă și un public cititor, prin intermediul înființării unui număr mare de biblioteci populare în felul acesta contribuind la reducerea analfabetismului. El a urmărit cu atenție debutul lui Mihail Sadoveanu, numindu-l funcționar la Casa școalelor și acordându-i un premiu literar substanțial, iar scriitorul Alexandru Macedonski cu sprijinul lui S. Haret fu angajat funcționar la Casa Bisericii. Gala Galaction, fiind doctorand la Facultatea de Teologie din Cernăuți, a fost angajat la o slujbă la Casa școalelor. Panait Cerna a obținut în timpul ministrului S. Haret o bursă pentru susținerea doctoratului în filosofie în Germania. Octavian Goga îi va rămâne recunoscător lui S. Haret pentru bursa de la Londra. Aurel Vlaicu s-a bucurat și el de ajutorul lui S. Haret, după ce asistasese la o demonstrație aviatică.

Aeroplanul lui Vlaicu a fost construit la Școala de Arte și Meserii cu suportul Minister Instrucțiunii, pe când cartea lui Aurel Vlaicu despre

construirea aeroplanurilor a fost propusă de S. Haret pentru premiul Academiei Române, în valoare de 5.000 de lei. În activitatea sa de educator, S. Haret a fost preocupat constant de legătura școlii cu viața, cu activitățile practice, iar la nivel universitar a insistat asupra promovării practicii prin laboratoare și seminare, pentru aprofundarea cunoștințelor teoretice de la cursuri. Cu ajutorul lui fost instituit examenul pentru certificatul de absolvire a claselor liceale (bacalaureatul) și a promovat metode noi de predare, profesorii în școli fiind numiți pe baza meritelor.

Pentru că bugetul statului și al comunelor nu permitea studierea gratuită în școală, a dispus ca editarea cărților să fie făcută de minister, pentru a le ieftini. Lui S. Haret îi aparține înființarea grădinițelor pentru copiii din România. El a încurajat concursul cărților didactice, susținând reviste ca „Școala română”, „Convorbiri didactice”, a creat școli pentru adulți și cantine pentru copiii săraci, fiind și promotorul turismului școlar. În 1904 a înființat Școala Superioară de Arhitectură și Comisia Monumentelor Istorice. A fost susținătorul ideii de conservare a monumentelor istorice, sponsorizând restaurarea unor anumite monumente ilustrative din istoria arhitecturii și artei românești

În martie 1910, S. Haret se retrage din activitatea didactică și publică la Paris lucrarea intitulată „Mecanica socială”, utilizând pentru prima oară matematica. În 1914, Constantin Brâncuși dorise să-i ridice lui Spiru Haret monumentul intitulat „Fântâna lui Narcis”, puțini au înțeles că ideea proiectului pornea de la un obicei românesc: construirea unei fântâni pentru sufletul însetat al răposatului. Cel care a știut să facă piatra să vorbească își imaginase finalizarea proiectului prin intermediul pietrei de râu. Printre bolovani se înfățișează silueta arcuită a unui bărbat șezând, ale cărui brațe încordate, cu o rotație antero-posterioară, sunt ridicate nefirec, într-un gest de scufundare în propria-i adâncime. Capul aplecat sugerează oglindirea feței în luciul nevăzut al apei, lichidul ce urmează să țâșnească din răunchii geologiei monumentului. Mulajul din ghips se află la Muzeul de Artă Modernă din Paris, în atelierul Artistului. Fântâna lui Spiru Haret a fost un proiect refuzat, care l-a determinat pe Constantin Brâncuși să părăsească definitiv țara în 1914 și să se stabilească la Paris, decepționat că ideea lucrării sale nu fusese înțeleasă și apreciată.

O preocupare constantă a lui Spiru Haret a fost luminarea poporului prin cultură și educație. Pentru accesul publicului larg în lumea cărților și a cărților spre cititor, a sprijinit colecția „Biblioteca pentru toți” și colecția „Biblioteca pentru popularizarea științei”, a îndrumat și a susținut activitatea „Casa școalelor” (înființată în anul 1883), pentru dotarea școlilor, pentru publicarea cărților.

Spiru Haret a creat primele biblioteci sătești de stat (1898), care îndeplineau rolul de biblioteci școlare. A înființat cercuri culturale și școli pentru adulți, a editat reviste culturale precum „Albina”, „Semănătorul”, „Revista generală a învățământului” (1905), a susținut mișcarea teatrală, organizarea societăților culturale și a Universității Populare București, precum și înființarea „Ligii Culturale”, în fruntea căreia s-a aflat Nicolae Iorga și Dimitrie Onciul.

El a jucat un rol important în organizarea și modernizarea învățământului primar, secundar și superior românesc, precum și în studiul matematic al vieții sociale, prin opera sa intrând în lumea nemuritorilor. Bibliotecile îi păstrează cărțile, istoria îi consemnează opera. În anul 1976, cu prilejul împlinirii a 125 de ani de la nașterea lui, un crater de pe harta Lumii, pe coordonatele: latitudine 59 de grade sud și longitudine 176 grade vest, în partea lunară invizibilă, a primit numele Spiru Haret. El a fost primul român care a demonstrat valoarea, confirmată mai apoi, a școlii românești de matematică.

Îndemnul său pentru urmași a fost astfel sintetizat: „*Fii harnici, onești, devotați binelui public, mai presus de toate iubiți-vă sfânta patrie. A muri pentru dânsa, a pune o piatră, măcar cât de mică, la edificiul întăririi și gloriei ei, a închina binelui ei munca, inteligența, trebuie să fie regula vieții noastre!*”

Referințe bibliografice:

BĂLDESCU, Emil. *Spiru Haret: În știință, filozofie, politică, pedagogie, învățământ*. București: Didactică și pedagogică, 1972. 343 p.

HARET, Spiru C. *Operele*: în 11 vol. București: Cartea Română, [1934–1938]: **Vol. 1:** [Oficiale: 1884–1888, 1897–1899]: *Cu biografia lui Haret*. Introd. de G. ADAMESCU. București, 1934. LXVI, 318 p.

Vol. 2: *Oficiale: 1901–1904*. Introd. de G. ADAMESCU. București, 1934. XXXVI, 523 p.

Vol. 3: *Oficiale: 1907–1910*. București, 1934. XXIX, 211 p.

Vol. 4: *Parlamentare, rapoarte, expuneri de motive, discursuri*. Introd. de G. ADAMESCU. București, 1934. XIX, 331 p.

Vol. 5: *Parlamentare: 1901–1904*. Introd. de G. ADAMESCU. București, 1934. XXXVII, 373 p.

Vol. 6: *Parlamentare: 1907–1911*. București, 1935. LXIV, 574 p.

SUSTINEREA INFORMAȚIONALĂ ȘI DOCUMENTARĂ A CERCETĂRILOR ȘTIINȚIFICE UNIVERSITARE

VALENTINA TOPALO

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A. Russo”

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A. Russo” participă la procesul de studiu și de cercetare, racordându-se la necesitățile stringente ale învățământului modern: achiziționare, conservare, sistematizare, administrarea colecțiilor documentare științifice. Biblioteca este implicată în 14 proiecte instituționale. În anul 2007, în Universitate a fost creat Consiliul de cercetare științifică, care are menirea de a elabora strategii și direcții de cercetare. Biblioteca colaborează cu Journal Donation Project, Banca Mondială, Consiliul Europei, Uniunea Europeană, Agence Universitaire de la Francophonie, NATO și PNUD Moldova. Utilizatorii au acces la rețeaua Internet, baze de date internaționale: EBSCO, GREEN FILE, AGORA, HEIN on-line, ONU, Consiliul Europei, NATO, Banca Mondială, EUROPA-Eu Bookshop.

The Scientific Library of the State University „A. Russo”, Balti participates to the research and study process, offering information services, necessary to the: acquisition, conservation, collection management. The library is involved in 14 institutional research projects. All researches are supported by the logistic and efforts of its employees. In 2007 was founded the Council of Science Research in order to elaborate the strategies and research directions. The library collaborates with Journal Donation Project, World Bank, Council of Europe, European Union, Agence Universitaire de la Francophonie, NATO and UNDP. The users have access to the Internet and international databases: EBSCO, GREEN FILE, AGORA, HEIN on-line, databases of ONU, Council of Europe, UE, AUF, NATO, World Bank, Jurist, local OPAC, Scanned Summary, collection, online exhibitions.

*„Informația științifică este recunoscută azi ca o investiție și o resursă,
ca o materie primă absolut necesară dezvoltării utilizatorului,
fiecărui domeniu de cercetare ales de el”
(din prevederile Procesului de la Bologna).*

În literatura de specialitate sau în „memorii ale istoriei bibliotecilor universitare” au fost realizate mai multe definiții și specificări sugestive: „bibliotecile universitare sunt instituții create pentru a asigura profesorilor și instituțiilor de învățământ subsidiile bibliografice necesare cercetării și studiilor”, „simbol al autonomiei profesorului”, „loc de întâlnire a culturilor”, „factor de erudiție”, – „inima universității: nici un alt factor în afară de cel uman, nu este atât de legat de calitatea învățământului universitar”, „parte din sfera științei și inovării”.

De 65 de ani, Biblioteca Științifică a Universității bălțene este parte integrantă a procesului de studiu și de cercetare, racordându-se la necesitățile stringente ale învățământului modern: achiziționare, conservare, sistematizare, administrarea colecțiilor documentare științifice, organizarea serviciilor informaționale. Biblioteca asigură accesul la bazele de date, aplicarea în practică a serviciilor și produselor noii generații de biblioteci WEB 2.0 și Biblioteca 2.0, oferă spații confortabile de cercetare științifică, analizează interesele și nivelul de satisfacere a utilizatorilor privind informațiile și cunoștințele obținute, le formează competențe informaționale.

În Universitate există o bogată tradiție de cercetare, tradiție consolidată prin eforturile unor animatori ai vieții științifice, care au reușit să creeze Școli de cercetare. E cazul să menționăm în acest context: Școala de radiofizică, înființată de profesorul și savantul Nicolae Filip, Școala de lingvistică rusă, ctitorită de profesorul Victor Mighirin. În anii '90, tradiția a fost continuată de școlile doctorale la specialitățile Limbi romanice (Limba franceză), condusă de profesorul Ion Manole și Limba română, dirigită de profesorul Ilarion Matcovschi, apoi, Școala de matematică care a dat savanți cu renume mondial, precum Valentin Belousov și Izrail Gohberg.

În 2011 Universitatea a obținut finanțare pentru 14 proiecte instituționale. Dacă în 2006 au fost acreditate două profiluri științifice, unul în domeniul fizicii și altul în cel al științelor educației, în urma acreditării și reacreditării din 2010 au fost aprobate 5 profiluri de cercetare: *Fizica și tehnologia mediilor materiale; Tehnologia curriculumului educațional; Filologia modernă în contextul dialogului culturilor; Fenomene lingvistice și literare în/din perspectivă diacronică și sincronică, Dimensiunea socio-juridică a integrării europene a Republicii Moldova și incluse în câteva direcții strategice: Edificarea Statului de Drept și punerea în valoare a patrimoniului cultural și istoric al Moldovei în contextul integrării europene; Valorificarea resurselor umane și informaționale pentru dezvoltarea durabilă; Nanotehnologii, inginerie industrială, produse și materiale*. Universitatea a fost acreditată academic în 2002, 2007, 2010. În rezultatul acreditării științifice din 2006, Universitatea a devenit membru de Profil al Academiei de Științe a Republicii Moldova, fiind deschisă, totodată, și Filiala Academiei de Științe. În urma evaluării din 2010 Universității i s-a acordat calificativul „organizație competitivă pe plan internațional”. Cercetătorii bălțeni au participat la Salonul Internațional al Cercetării, Inovării și Transferului Tehnologic „INVENTICA 2011”, Iași, România. Meritele echipei de cercetători au fost apreciate cu Medalia de Aur „Henri Coandă”, Medalia de Aur „Inventica-2011”, Medalii și Diplome de Onoare.

„Toate cercetările sunt susținute prin logistica și efortul indispensabil al angajaților Bibliotecii Științifice Universitare”, menționează Maria

.....

Șleahțișchi, conferențiar universitar, doctor în filologie, prorector pentru activitatea științifică (Vezi: Buletinul Rectoratului nr. 15, 2010; Făclia, 16 octombrie 2010; Sintagmele nr.7-10, 2011). Numai într-un an academic au fost selectate și puse la dispoziție 1 850 de informații, 1 400 de pagini imprimate destinate elaborării cursurilor și monografiilor. La fel, au fost selectate 107 titluri de documente pentru managerii Universității, fiind elaborate 50 de bibliografii selective cu aceiași destinație.

În anul 2007, în Universitate a fost creat Consiliul de Cercetare Științifică, care are menirea de a elabora strategii și direcții de cercetare a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți. Reprezentantul Bibliotecii este membru al acestui Consiliu. Este foarte importantă participarea acestuia la ședințele Consiliului unde se discută calitatea suportului bibliografic al cercetărilor științifice. Bibliotecarii sunt invitați la ședințele Consiliilor Facultăților unde problema evaluării susținerii informaționale și documentare a cercetărilor figurează pe ordinea de zi. Merită menționate ambiția și devotamentul, originalitatea și consecvența staffului Bibliotecii, factor important al cercetărilor de succes. Vă propunem doar câteva exemple:

- Aniversarea a 65-a de la fondarea Universității de Stat „Alec Russo” a fost deschisă de filmul *Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți – 65 de ani*, realizat de bibliotecari. La **8 octombrie 2010**, bibliotecarii au participat la lucrările Conferinței Științifice Internaționale **„Abordarea prin competențe a formării universitare: probleme, soluții, perspective**, consacrată aniversării a 65-a de la fondarea Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți;
- **29 octombrie 2010.** Colocviul Științific Studentesc **INTERUNIVERSITARIA**, ediția a VI-a, consacrată aniversării a 65-a de la fondarea Universității de Stat „Alec Russo” și a Bibliotecii Științifice din Bălți;
- **5-6 noiembrie 2010.** Conferința științifică internațională (cu participare la distanță) *Rolul tehnologiilor informaționale în pregătirea profesională a specialiștilor profilului economic*, organizată de catedra de economie și management, Facultatea de Economie;
- **30 Mai 2009.** Participările Bibliotecii la Conferințe Științifice Internaționale: aniversarea a 55-a de la fondarea Facultății Limbi și Literaturi Străine, Facultății Pedagogie și Psihologie. Asistență Socială.
- Performanțele bibliotecarilor au fost apreciate cu medalia „Mihai Eminescu”, distincția de stat Titlul Onorific „Om Emerit”, Diploma de gradul I din partea Guvernului, diplome ale Ministerului Culturii și

.....

Turismului, Diplome din partea Asociației Bibliotecarilor din Moldova, Diplome din partea Primăriei mun. Bălți, Diplome din partea Rectoratului.

Ceea ce s-a întreprins până în prezent în vederea fundamentării științifice a activității Bibliotecii va fi dezvoltat în continuare.

O seamă de studii și analize cu caracter biblioteconomic sunt menite să dea măsura propriilor capacități în raport cu exigențele utilizatorilor. Asemenea studii au vizat volumul, valoarea informațională a colecțiilor enciclopedice, ce numără peste un milion de documente; existentul de titluri – 270 mii în 42 de limbi ale lumii, ce decurg din direcțiile de cercetare ale universității; de cei 12 000–13 000 de cititori care o vizitează de 630 mii de ori pe an, împrumută 1 milion 400 mii de documente și efectuează – 35 381 vizite virtuale pe site-ul Bibliotecii. Anual se achiziționează 5 mii de titluri de documente în 12–15 mii de exemplare. Colecțiile sunt completate prin achiziții contra plată, Depozitul Legal, donații, schimb de publicații, colaborări naționale și internaționale din R. Moldova, România, Elveția, SUA, Japonia, Ucraina, Rusia, Franța, Lituania. Donațiile constituie 90% din achizițiile anuale.

Dimensiunea internațională a colecțiilor vizează o colaborare privind îmbogățirea lor cu ajutorul Asociației Culturale Pro Basarabia și Bucovina, Filiala „C. Negri” din Galați, PNUD Moldova, Banca Mondială, Consiliul Europei, Uniunea Europeană, NATO, Journal Donation Project – SUA, așezând Biblioteca printre instituțiile de largă ofertă informațional – documentară. Suita de vizite ale reprezentanților țărilor străine se înscrie în activitățile desfășurate în vederea integrării în circuitul informațional internațional. Printre donatori/investitori se numără: Kaarina Immonen, Coordonatorul Rezident al ONU în Moldova, care în cadrul vizitei la Universitate și Bibliotecă a donat CD a ONU noi documente, un calculator performant, echipament multifuncțional-printer-scanner-xerox, video DVD player. În rezultatul semnării Acordului de Colaborare cu Universitatea Națională „Iurii Fedcovi” din Cernăuți, Biblioteca a primit în dar 450 de documente: beletristică, studii la literatură ucraineană, cărți pe diverse domenii; prin semnarea Acordului de colaborare cu Biblioteca Națională a României și Biblioteca Centrală Universitară „Carol 1” din București fondurile s-au îmbogățit cu 1473 de titluri de documente noi românești pe diverse domenii conform profilului universitar, daruri de carte au venit de la prestigioasa editură Humanitas adusă de inginerul Radu Moțoc, secretarul Asociației „Pro Basarabia și Bucovina”, Filiala „Costachi Negri” din Galați, colecția particulară a cetățeanului orașului Bălți Ioan Vasile Nicorici, constituită din 750 exemplare în 694 de titluri din domeniul teologiei și istoriei care a aparținut regretatului preot și cărturar Gheorghe Armașu. Această colecție include cărți și publicații periodice în limbile latină, greacă,

slavona veche, română și rusă, editate cu precădere între anii 1800–1950 la edituri cu o arie geografică variată: Chișinău, București, Cernăuți, Kiev, Odessa, Moscova, Sankt Petersburg, Regensburg, Munchen, Stuttgart, Leipzig, Viena, Paris, Roma etc. 538 de cărți, inclusiv 9 titluri de publicații periodice, alcătuiesc fondul de carte veche și rară, comori ale trecutului, care au servit la citirea și cântarea bisericească și constituie cea mai vizibilă mărturie de continuitate a spiritului românesc, ce poate servi la profunde studii științifice.

Proprietarul valorilor de patrimoniu, Ioan Nicorici, în actul de donație își exprimă marea satisfacție că această bogăție de documente scrise „*va susține firul tradițiilor întru păstrarea și sporirea cunoștințelor despre istoria civilizației, cultura națională, valorile moral-spirituale*”.

Bogăția documentară a Bibliotecii s-a extins prin inaugurarea colecțiilor Institutului Cultural Român, Direcția Români în afara Țării, NATO și Lituania, Punctului de Informare Europeană însumând 12 102 de documente, fondurile de bază păstrându-și conținutul cultural tradițional și fața științifică a sa. Structura lor se prezintă astfel: CD a ONU – 4000 de documente, Colecția Institutului Goethe – 191 de documente, Fondul de carte Wilhelmi – 1758 documente, Punctul de Informare al Biroului Consiliului Europei – 600, Colecția Băncii Mondiale – 700, Centru de Informare al Uniunii Europene – 30 de documente, Colecția de reviste științifice în limba engleză (Proiectul JDP) – 4069, Colecția AGEPI – 450, Colecția Institutului Cultural Român – 304 de documente

Bibliotecarii elaborează și editează colecții de documente indispensabile cercetării: Bibliographia Universitas, Vestigia Semper Adora, Doctor Honoris Cauza, Personalități Universitare Bălțene, Universitari Bălțeni, Scriitori universitari bălțeni, Promotori ai Culturii.

Acordarea statutului de Bibliotecă Științifică în anul 1978 a impus necesitatea colectării documentelor științifice, astfel cea mai mare parte a colecțiilor actuale o constituie cea științifică – 67%, literatura didactică – 21%, beletristică – 12%, dintre care în limba română – 28%, rusă – 25%, ucraineană – 3%, limbi străine – 16%. Biblioteca abonează prin Consorțiul REM 12 baze de date ale EBSCO host 2.0, din 2010 asigurată cu traducător în limba română, din 2008 în limba rusă.

Din 2003 asigură accesul la baza de date MOLDEX (Legislația R. Moldova), care cuprinde actele legislative ale R. Moldova din 1989 până în prezent.

Informația despre aceste colecții este organizată științific în cataloagele tradiționale și electronic, ultimul fiind expus pe site-ul Bibliotecii, oferind internauților posibilitatea de a se documenta din baza de date locală care constituie 294 789 înregistrări bibliografice, ori 60% din toate titlurile de

documente pe care le deține Biblioteca și 130 de mii de descrieri analitice, sursele digitale cu 273 de titluri accesibile on-line prin Biblioteca Digitală, baza de date Sumar Scanat, care conține 700 de sumare ale revistelor și cărților în limbile engleză, germană, rusă, baza de date Lucrări Muzicale de pe discuri de vinil în format MP3.

Un model de accesare al resurselor și serviciilor Bibliotecii este website-ul <http://libruniv.usb.md>, îmbunătățit cu tehnologii WEB 2.0, care include rubrici *Întreabă Bibliotecarul*, propuneri pentru achiziții, opinii, sugestii, gânduri, *Anunțul Zilei*, Pagina Utilizatorului, în meniul căreia au fost extinse facilitățile utilizatorilor, adăugându-se rubrici noi: Fișa DSI (Diseminare Selectivă a Informației, Ghiduri/Tutoriale, Cultura Informației, Programul Noului Utilizator.

De pe pagina Bibliotecii este asigurat accesul la revistele științifice, editate de universitarii bălțeni: Fizică și Tehnică, Revista Tehnocopia, Limbaj și Context, Glotodidactica, Artă și Educație Artistică, NRF (Noua Revistă Filologică), SEMN, Confluente Bibliologice – mândria bibliotecarilor universitari de la Bălți; buletinele informative *Achiziții noi*, expozițiile informative și tematice on-line; linkurile la blogul EIFL-OA, banerele REM, ONU, BANCA MONDIALA, JDP, rețelele sociale YouTube, Facebook, Blog, Flickr.

De toate tipurile de produse tradiționale și electronice beneficiază diverse categorii de utilizatori: 341 de cadre didactice (108 doctori și doctori habilitați, profesori, conferențieri, 807 de masteranzi). Univeristatea are un efectiv de 5 736 studenți, oferind studii la 30 de specialități în cadrul a 8 facultăți, 27 de catedre, 12 laboratoare și ateliere.

Cercetătorii reprezintă un tip special de utilizatori, mai ales între cercetătorii din domeniul real și cei din domeniul științelor umaniste. Dacă ne referim la împrumuturile în ansamblu, se observă că domeniul lingvistic este cel mai solicitat – 22% , iar ponderea cea mai mică este a științelor reale – 4%, înțetatea pe limbi de studiu și cercetare o deține limba română cu 55%, urmată de limba rusă – 27%, limbi străine – 20%, limba ucraineană – 2%.

Răspunzând provocărilor generate ale noilor tehnologii informaționale, utilizatorilor li se oferă facilități electronice pentru documentare și cercetare, activ valorificate: acces la rețeaua INTERNET, baze de date internaționale: EBSCO, ONU, GREEN FILE, AGORA, HEIN on-line, Consiliul Europei, NATO, Banca Mondială, EUROPA-Eu Bookshop, Agence Universitaire de la Francophonie (AUF), colecția de documente audio-vizuale și electronice, bibliografii tematice la 114 calculatoare, dintre care 63 de locuri de lucru pentru utilizatori, inclusiv cu access INTERNET – 49.

Bibliotecii i se oferă acces gratuit la bazele de date și la articole full-text și full-image ale Bibliotecii Electronice a Băncii Mondiale – The World Bank

.....

E-library: World Development Indicators; Global Development Finance, Africa Development Indicators; Global Economic Monitor (5 600 licențe științifice, articole în cadrul Proiectului Biblioteca Depozitară). Remarcăm că Biblioteca face parte din cele 69 000 de biblioteci din 192 de țări care accesează documentele oficiale și bazele de date bibliografice – Sistemul Documentar oficial al ONU, liste actualizate ale documentelor ONU și Agențiilor ei (ODS); UNBISnet- catalogul de documente al ONU, publicații, discursuri și rapoarte privind votul în GA (Asambleea Generală) și SAT UNBIS Thesaurus-Terminologia utilizată ca descriptori în analiza de documente și alte materiale legate de programele și activitățile ONU; Baza de date ONU-I-QUE (rapoarte și materiale anuale ale sesiunilor și comitetelor ONU); Baza de date bibliografice ale Comisiei Economice pentru America Latină și Caraibe (CEPAL); Baza de date cu privire la Legislația Marină; Baza de date a documentelor politice 1540 (punerea în aplicare a rezoluției Consiliului de Securitate 1540 (anul 2004) privind obținerea oricărei forme de sprijin actorilor care încearcă să achiziționeze, să transporte, să folosească armele nucleare, chimice, biologice, Baza de date *Lupta împotriva terorismului*. Anual aceste baze de date sunt accesate de 900–950 de utilizatori bălțeni.

Un subcapitol aparte îl constituie consultarea bazelor de date EBSCO Publishing în regim on-line și pe CD, DVD-uri. Compania editorială EBSCO Publishing din SUA, fondată în 1945 de către Elton Bryson Stephens (acronym EBSCO, adăugându-se suspensia.com), este cel mai utilizat instrument on-line de cercetare contra cost în universitățile din SUA, valabil, din 1999, și pentru Republica Moldova. Cu peste un milion de căutări pe an, EBSCOhost este cel mai utilizat website științific din lume. Conform datelor statistice din anul 2010, Biblioteca universității bălțene se află pe primele poziții de utilizare printre Bibliotecile Consorțiului REM. Din discursul **de inaugurare a Adunării Generale EIFL 2010**, Directorul Rima Kupryte a anunțat că, din 2010 Consorțiul se numește EIFL, renunțând la **.net** după 10 ani de activitate, având un slogan („**Knowledge without boundaries**” – „**Cunoștințe fără frontiere**”).

Dr. Wilfrid Sühl-Strohmenger, professor la Universitatea din Freiburg, Berlin, redactor șef al revistei germane Științele Comunicării, concluzionează într-un articol de al său: „*cercetătorii așteaptă în primul rând dezvoltarea de mai departe a bibliotecilor digitale, un management activ al informației, mai multă consultare, soluții pentru portaluri, acces direct și necomplicat la informații ...*”

În circuitul informațional documentar ce ține de cercetare s-au desfășurat un șir de activități informaționale, precum expoziții (tematice, Aniversare, în Memoriam), anual 300–320, expoziții tematice on-line, reviste bibliografice

tematice, Zilelele Informării, Zilelele Catedrei, participări la Consiliul Facultății, Lunarul Licențiatului/Masterandului/Doctorandului, Săptămîna Accesului Deschis (OA), Ziua Științei (conform Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 511 din 23.04.2002), se marchează anual în ultima duminică a lunii mai, Zilelele Bibliotecii la Facultate, Zilele Dreptului de a ști, Zilele ONU, Zilele Tineretului. Merită a fi menționate în context anumite manifestări cultural-științifice desfășurate sub egida ONU, UNESCO: Anul Declarației Universale a Drepturilor Omului, Anul Internațional al Limbilor, Anul Planetei Pământ, Anul Biodiversității, Anul Tineretului și Lecturii în R. Moldova, Anul Patrimoniului Cultural Mondial UNESCO, Anul Druță, Anul Dinastiei Cantemiriștilor, Anul Grigore Vieru, Anul Chopin. Biblioteca organizează în parteneriat cu comunitatea academică evenimente în *Clubul Cărții*, *Clubul ONU/Centrul Educație Civică Europeană*, cu participarea partenerilor din România, PNUD Moldova, Biroul Consiliului Europei din Moldova, Asociația Pro Basarabia și Bucovina, Filiala „Costachi Negri”, Galați, Facultățile Universității, Liceul și Colegiul Pedagogic „Ion Creangă”.

Prin aceste manifestări și servicii, cu precădere, în susținerea cercetărilor științifice, Biblioteca contribuie la optimizarea relației informare – cercetare – dezvoltare, accelerând procesul de transfer al informațiilor utile dintre surse și utilizator, economisind timpul de investigare al acestora în folosul creației științifice și al procesului de învățământ.

Referințe bibliografice:

1. *Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți*: Raport de activitate 2009-2010. Univ. de Stat „A. Russo”, Bibl. Șt., Centru Managerial. Bălți, 2009-2010.
2. *Direcții și strategii de dezvoltare a colecțiilor în bibliotecile universitare*. Constanța: Ex. Ponto, 2001. 180 p.
3. GHINCULOV, S. *Managementul Informațional în instituțiile infodocumentare*. Ch.: Epigraf, 2007. 112 p.

CLASIFICAREA COLABORATORILOR INSTITUTULUI DE CHIMIE AL AȘM DUPĂ CATEGORII DE BENEFICIARI AI BȘC „ANDREI LUPAN”

LILIANA MELNIC

BȘC „Andrei Lupan”

Clasificarea specialiștilor Institutului de Chimie al Academiei de Științe a Republicii Moldova ca utilizatori de informație a BȘC „Andrei Lupan”, permite a determina specificul necesităților informaționale, scopul adresării la informație și a evidenția complexitatea structurii și a factorilor care-l formează.

The classification of experts of the Institute of Chemistry of Academy of Sciences of Moldova as users of information of the Central Scientific Library „Andrei Lupan”, affords to determine the specifically of the informational necessities, the aim of informational requirements and to distinguish the complexity of the structure and factors that forms it up.

Pentru a ne orienta mai bine în orice domeniu al vieții, a determina căile optime ale mișcării ascendente, e necesar să ne oprim și să facem o analiză profundă a vectorului evoluției, corectând astfel activitatea în perspectivă. Aceasta se referă poate în cel mai înalt grad la oamenii de știință, care escaladează căile neexplorate, preocupați de investigarea proceselor complexe ale naturii.

Evaluarea periodică a cercetărilor efectuate de savanți este astăzi deosebit de imperioasă în virtutea faptului că știința a devenit forța motrice în dezvoltarea societății și contemporanii noștri trebuie să cunoască tendințele progresului științific, să determine căile de aplicare mai rapidă și eficientă a rezultatelor obținute.

În această ordine de idei este indispensabilă trasarea unui bilanț al activității Institutului de Chimie al Academiei de Științe a Republicii Moldova, în scopul aducerii la cunoștință a realizărilor, obiectivelor dezvoltării științei în perspectiva tangibilă.

Institutul de Chimie al Academiei de Științe pe parcursul celor 52 de ani a fost și este cel mai mare centru științific din Republică în domeniu.

Pe parcursul acestor decenii cercetătorii institutului, cu insistență, înțelepciune, consecvență moștenită de la fondatorii acestui așezământ științific: academicienii Antonie Ablov, Iurie Lealikov, Gheorghe Lazurievski au pătruns în tainele naturii, sintetizind, stabilind compoziția și structura noilor substanțe chimice cu proprietăți magnetice, optice, catalitice, farmacologice, aromatice, pesticide utile în diverse domenii ale economiei

naționale, elaborând tehnologii performante și metode competitive de control pentru protecția mediului ambiant.

Stafeta celor trei piloni a fost preluată cu multă iscusință și fermitate de către academicienii: Pavel Vlad, Constantin Turtă, Nicolaie Gărbălău, Gheorghe Duca; dr. hab.: Tudor Lupașcu, Ion Bulhac, Nicon Ungur, Fliur Macaev ș.a.

Astfel, au fost fundamentate și elaborate metode noi de sinteză templată a compușilor coordinativi, de oxidare superacidă a compușilor organici, de obținere a substanțelor bioanorganice și bioorganice, a absorbanților naturali și sintetici, de detectare a poluanților în obiectele mediului. Au fost elaborate tehnologii de obținere a cărbunilor activi din subproduse vegetale și de utilizare a lor pentru detoxificarea organismului uman, la purificarea apelor reziduale, subterane și de suprafață [1-2].

Drept rezultat al cercetărilor fundamentale și aplicative efectuate în laboratoarele institutului au fost sintetizate un șir de substanțe de natură organică și anorganică, multe dintre care au fost valorificate în economia națională. Cele mai importante realizări ale Institutului de Chimie, care au găsit o largă aplicare în practică și au adus țării milioane de lei venit, sunt obținerea catalizatorilor pentru molimerizarea maselor plastice și vopsirea țesăturilor, a compozițiilor aromatice pentru industria tutunului, a compozițiilor pentru tencuirea suprafețelor interioare ale clădirilor, elaborarea tehnologiilor de epurare a apelor, a metodelor noi de testare a poluanților în mediu și în produse alimentare etc. [1-2].

Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” este prim-centru de informare și documentare a savanților și specialistilor chimiști. Biblioteca pune la dispoziția beneficiarilor întregul fond informativ de carte, reviste științifice în format tradițional cât și electronic din baze de date. Răspândirea informației în domeniile multilaterale ale chimiei necesară specialiștilor este inutilă, dacă, nu se ține cont de cerințele beneficiarilor. Specialiștii sunt concomitent și utilizatori ai informației științifice și fondatorii ei. În ambele cazuri succesul de multe ori depinde de nivelul pregătirii bibliologice. Necunoașterea metodei bibliografice îngrelează problema dezvăluirii informației necesare, apar date incorecte în articole, disertatii, cărți.

Clasificarea specialiștilor chimiști ca utilizatori de informație permite a determina specificul necesităților informaționale ale acestei categorii de beneficiari, a evidenția complexitatea structurii, factorilor pe care îl formează. Diferențierea chimiștilor pe categorii permite determinarea aspectelor colective, de grup și individuale a necesităților informaționale a specialiștilor.

În prezent are loc revitalizarea sferei științei pe principii noi, cu aspirație europeană, racordate la tendințe mondiale de dezvoltare și inovare,

dezvoltarea durabilă a societății este imposibilă fără elaborarea și implementarea noilor tehnologii performante. Biblioteca încearcă să supraviețuiască și să fie un pilon important în oceanul imens de informație, se duce o activitate bilaterală în largirea activității bibliotecilor științifice, în propagarea realizărilor științei, tehnicii și experienței înaintate, a deservirii operative, complexe a specialiștilor cu informație științifică de a manifesta ajutor diferențiat savanților, ținând cont de gradul de cultură și interesele profesionale.

Specialiștii chimiști fac parte din diverse domenii ale chimiei: anorganică organică, analitică, fizică, cercetările cărora sunt orientate spre elaborarea bazelor teoretice și a metodelor de sinteză a compușilor coordinative, biologic activi și a celor care posedă proprietăți catalitice a substanțelor organice naturale și sintetice biologic active; cercetarea apelor naturale și elaborarea metodelor de analiză și purificare a lor; dezvoltarea metodelor electro-chimice de determinare a metalelor în obiectele din mediul ambiant. O latură comună ce-i caracterizează pe savanții chimiști, este tendința permanentă de a fi la curent cu cele mai recente cercetări științifice, realizări, invenții. Mult timp acordă studierii literaturii profesionale ceea ce este evident din multitudinea cerințelor.

Savanții chimiști, respectiv și utilizatorii BȘC „Andrei Lupan” din componența Institutului de Chimie a AȘM, pot fi diferențiați conform centrelor și laboratoarelor respective:

- chimie cuantică și cinetică;
- chimie bioanorganică și nanocompoziție;
- metode fizico-chimice de cercetare;
- rezonanță magnetică și spectroscopie laser;
- spectroscopie atomică;
- chimie coordinativă;
- chimia terpenoidelor;
- sinteza organică;
- chimie ecologică [2].

Conform acestor laboratoare Institutul de Chimie oferă specialități: chimie organică; chimie bioorganică; chimie a compușilor naturali și fiziologic activi. Specialiștii sunt diferențiați conform acestor specialități.

Clasificarea specialiștilor ca utilizatori de informație permite a determina legitățile generale și proprietățile necesităților informaționale ale lor, a releva complexitatea structurii și a factorilor ce o alcătuiesc.

Clasificarea se mai efectuează și după aspecte elaborate pentru specialiștii altor domenii de știință:

- Nivelul calificării;
- Funcția ocupată;

- Etapa activității de cercetare științifică;
- Scopul adresării la literatură;
- Categorie în sfera de activitate.

În funcție de calificare, specialiștii chimiști pot fi:

Cu grad științific:

- doctori habilitați în științe;
- doctori în științe;

Conform caracteristicii functionale specialiștii chimiști pot fi:

- director;
- director adjunct pe probleme de știință;
- secretar științific;
- șef de laborator;
- cercetători științifici principali;
- cercetători științifici coordonatori;
- cercetători științifici superiori;
- cercetători științifici;
- cercetători științifici stagiaari;
- specialiști chimiști coordonatori;
- ingineri chimiști;
- laboranți superiori și tehnicieni.

Apelul la literatură și necesitatea informațională pot apărea cu anumite scopuri:

- autoinstruire;
- activitate didactică;
- participare la cercetare științifică.

Folosirea acestor particularități duce la crearea structurilor tipologice ale utilizatorilor. În funcție de sfera de activitate, specialiștii chimiști pot fi diferențiați:

- specialiști ocupați în activitatea științifică de cercetare;
- specialiști ocupați în procesul științifico-practic;
- specialiști atrași în sfera de conducere cu știința;
- specialiști ocupați în procesul didactic;
- lucrători tehnici.

La baza clasificării eficiente stă, de regulă, doar un criteriu de clasificare. Aceasta dă o închipuire destul de vagă și îngustă despre utilizatorii de informație.

În articolul lui A. I. Ostapov „Metodika izucenia informacionnyh potrebnosti naucino-tehniceskih rabotnikov v teritorialnih C.N.T.I.” este propusă o viziune originală asupra utilizatorilor de informație, la baza acestei clasificări fiind puse un șir de criterii, ce reflectă factorii principali ce

.....

influențează asupra formării și dezvoltării necesităților informaționale ale utilizatorilor [3].

Acest fel de clasificare permite efectuarea unei ample caracteristici a utilizatorilor de informație. Numărul criteriilor ce stau la baza ei pot varia în corespundere cu condițiile concrete ale studiului și pot avea un impact pozitiv asupra grupei concrete de utilizatori de informație.

În scopul perfecționării servirii informative și bibliografice a chimiștilor a fost elaborată o anchetă. În procesul anchetării a devenit evidentă clasificarea specialiștilor; necesitățile informaționale ale lor, au fost examinate și alte laturi ale problemei la care s-a făcut o analiză amplă [4].

Utilizând clasificările enumerate putem deduce impactul: asigurarea la timp a savanților chimiști cu informație recentă în problemele de cercetare, volumul necesar și adecvat nivelului lor de percepere, se poate dirija activitatea informativă bibliografică, la rândul său se poate dirija și completarea fondului informativ al bibliotecii științifice.

Referințe bibliografice:

1. LUPAȘCU, Tudor. Cercetări în domeniul chimiei – realizări și perspective. *Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științele vieții*. 2006, nr. 1, 173-183. ISSN 1857-064X.
2. INSTITUTUL DE CHIMIE AL AȘM. *Raportul de autoevaluare: anii 2005–2009* [online]. Ch., 2010 [citat 2011-06-20]. 244 p. Disponibil: <http://www.cnaa.md/files/institutions/ich/ic-self-evaluation-report.pdf>
3. ОСТАПОВ, А.И. Методика изучения информационных потребностей научно-технических работников в территориальных ЦНТИ. *Научно-технические библиотеки СССР*. 1981, nr. 4, 8-14. ISSN 0130-9765.
4. MELNIC, Liliana. Analiza necesităților informaționale a specialiștilor chimiști și eficiența cerinței bibliografice în cadrul BȘC. *BiblioScientia*. 2009, nr. 1-2, 70-73. ISSN 1857-2278.

IN HONOREM ION DEDIU LA 77 DE ANI

LUCIA ARNAUT

BȘC „Andrei Lupan”

*„Stima valorează mai mult decât celebritatea;
demitatea – mai mult decât renumele;
cinstea – mai mult decât gloria”.*

Nicolas Chamfort

La **24 iunie 2011** am avut fericita ocazie să asist la lucrările Simpozionului «**Ion DEDIU – Părinte al ecologiei naționale**» care a fost organizat în cadrul Bibliotecii Științifice Centrale «Andrei Lupan» a Academiei de Științe a Moldovei. Am spus «fericita ocazie», pentru

că arareori mi se întâmplă ca asemenea evenimente să mă copleșească moral, să mă îmbogățească spiritual și să-mi umple inima de mândrie națională.

Personalitate marcantă și savant remarcabil, membrul corespondent al AȘM Ion Dediu este fondator de școală științifică, este părintele uneia dintre primele catedre interuniversitare de ecologie și protecția mediului, a creat primul laborator științific specializat în ecologie din Moldova, două institute de cercetări ecologice – Institutul Național de Ecologie și Institutul de Cercetări pentru Mediu și Dezvoltare Durabilă, a pus bazele Academiei Naționale de Științe Ecologice. Rodul muncii Domniei sale de circa 50 de ani s-a constituit în remarcabila publicație «Tezaurul terminologic al ecologiei: glosar etimologic român-rus-englez», dar și în alte două lucrări de valoare: «Axiomatica, principiile și legile ecologiei: bazele ecologiei analitice» și «Enciclopedie de ecologie», toate apărute la editura «Știința» în 2010 într-o ținută grafică excepțională și prezentate de directorul editurii Gh. Prini.

Ion Dediu a pus bazele pregătirii cadrelor în domeniul ecologiei, pregătind peste 30 de doctori în științe, inclusiv habilitați și peste 400 de licențiați în ecologie și protecția

mediului; a promovat și implementat știința ecologică în managementul mediului, în educație, legislație, politică, subliniind totodată, că noțiunea de mediu include nu doar componentele naturale – apă, aer, dar și componenta socială – omul: activitatea, comportamentul lui, limba vorbită.

Lucru demonstrat cu prisosință în luările de cuvânt ale discipolilor Dumnealui, printre care domnul Tudor Cozari, dr. habilitat, directorul Institutului de Ecologie și Geografie al AȘM și domnul Adam Begu, dr. habilitat. Cu deosebită plăcere am ascultat comunicările colegilor de breaslă, dar și prietenilor savantului Domnul Vasile Șalaru, membru corespondent al AȘM, Domnul Gheorghe Șalaru, Ministrul Mediului al Republicii Moldova; Domnul Andrei Strâmbeanu, scriitor, care au conturat portretul Omului Ion Dediu: un intelectual veritabil, pedagog excepțional, prieten fidel, altruist debordant, onest, corect, plin de tact, delicatețe dar și de verticalitate, principal, adesea dur, dar cu un simț dezvoltat al dreptății. Mai presus de toate, însă, trebuie să remarcăm demnitatea națională și general-umană a savantului și omului Ion Dediu, reprezentant vrednic al științei și culturii românești din Republica Moldova.

GHEORGHE BOBÂNĂ: EXPLORATOR NEOBOSIT AL PATRIMONIULUI NEAMULUI ROMÂNESC

RAISA VASILACHE

BȘC „Andrei Lupan”

„Profesorul Gheorghe Bobână prin lucrările sale a făcut mai mult decât oricare dintre cercetătorii din România, în dimensionarea și definirea personalității poetului și diplomatului, a gânditorului Antioh Cantemir, a cărei operă vine să îmbogățească nu numai patrimoniul creației literare, a științei și culturii ruse, ci deopotrivă și valorile noastre spirituale naționale, românești”.

acad. Constantin Marinescu

Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” și Institutul Integrare Europeană și Științe Politice a Academiei de Științe a Moldovei au organizat la 21 iulie 2011 simpozionul *Gheorghe Bobână: explorator neobosit al patrimoniului neamului românesc*, în al cărui cadru a fost lansată biobibliografia *Gheorghe Bobână*

(varianta electronică). Simpozionul a fost organizat cu prilejul aniversării de 65 de ani de la nașterea savantului.

Simpozionul a fost deschis cu citirea mesajului de felicitare, semnat de Președintele interimar al Republicii Moldova Marian Lupu, în care au fost înalt apreciate realizările științifice ale dr. habilitat în filosofie Gheorghe Bobână.

Membrul corespondent al AȘM, dr. habilitat în biologie, profesorul universitar, rectorul Universității AȘM Maria Duca în mesajul său de felicitare adresat omagiatului a vorbit despre activitatea de cercetare și didactică a dlui Gheorghe Bobână. A menționat că dl Gheorghe Bobână este membru al Senatului Universității Academiei de Științe a Moldovei și din anul 2005 activează în calitate de șef al Catedrei Filosofie, Istorie și Metodologia Cercetării a Universității Academiei de Științe a Moldovei, predă cursul „Teoria și metodologia cercetării” pentru

masteranzii și doctoranzii Universității AȘM. Profesorul Gheorghe Bobână este conducător științific de doctorat la specialitatea 09.00.03 – Istoria filosofiei, a pregătit patru doctori în științe filosofice.

Moderatorul simpozionului, dr. habilitat, profesorul universitar, directorul Institutului Integrare Europeană și Științe Politice al AȘM Victor Moraru, începe realizarea programului simpozionului cu comunicarea *Gheorghe Bobână: itinerarul unei împliniri*. În comunicare menționează că destinul lui Gheorghe Bobână este un destin merituos al unui cercetător, configurat cu perseverență de-a lungul anilor, care a activat în sfera cercetării științifice și în învățământul universitar mai mult de 35 de ani, suplinind funcțiile de cercetător științific superior, cercetător științific coordonator, șef de secție, secretar științific, director-adjunct, director al Institutului de Filosofie, Sociologie și Drept al AȘM (2001–2005), deținând în prezent funcția de cercetător științific principal la Institutul Integrare Europeană și Științe Politice a AȘM.

Academicianul Andrei Eșanu în comunicarea *Profesorul Gheorghe Bobână mereu aplecat asupra operelor lui Dimitrie Cantemir și Antioh Cantemir* a constatat că prin lucrările dedicate Cantemireștilor și prin edițiile de opere ale marilor noștri înaintași Gheorghe Bobână se înscrie în rândul cercetătorilor de prim rang în știința academică din Republica Moldova.

Dr. habilitat în filosofie Vasile Țapoc a afirmat în comunicarea *Onest cu sine și cu neamul* că dr. habilitat, profesorul universitar Gheorghe Bobână face parte din rândul celor nu chiar mulți, dar norocoși prin harul identificării gândirii cu fapta, care deține puterea de a transforma rezultatele filosofării sale în acte ale vieții de zi cu zi.

Dr. în filosofie Ana Pascaru a prezentat comunicarea *Contribuții la încetățenirea filosofiei în spațiul Republicii Moldova*. A vorbit despre colaborările din cadrul Colegiului Invizibil din Moldova, inclusiv organizarea „Conferințelor Noica” și a Școlilor de vară pentru studenții împătimiți de filosofie și comunicare. A menționat și colaborările la proiectul *Moștenire*, și la proiectele instituționale: Condiția umană în contextul postmodernismului; Redimensionarea valorilor social-culturale și spirituale în RM în contextul noii vecinătăți cu UE; Descentralizarea axiologică în societatea bazată pe cunoaștere.

Dr. habilitat în filosofie, conferențiarul universitar Eudochia Saharneanu în comunicarea *Umanistul Gheorghe Bobână*, a vorbit despre colaborarea cu

Catedra de Filosofie și Antropologie a Universității de Stat din Moldova și cu Colegiul Invizibil din Moldova, menționând că Gheorghe Bobână s-a confirmat prin toate manifestările sale, contribuind prin eforturile sale spirituale la ieșirea din anonimat a filosofiei autohtone.

Dr. habilitat în studiul artelor Tudor Stăvilă vorbind despre *Gheorghe Bobână – consăteanul, cercetătorul și omul* a remarcat că protagonistul simpozionului poate fi un model de comportament civic, intelectual prin ceea ce spune și ce înfăptuiește.

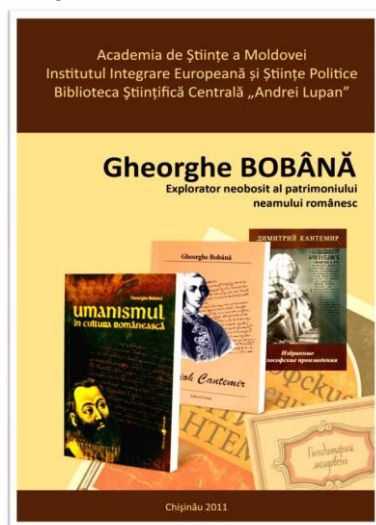
Dr. în filosofie, conferențiarul universitar Victor Juc în comunicarea *Explorator neobosit al patrimoniului cultural al neamului românesc* a menționat că prin punerea în valoare a creației filosofice a înaintașilor neamului, profesorul Gheorghe Bobână și-a creat faima unui cercetător notoriu.

Aportul incontestabil al dlui Gheorghe Bobână la valorificarea moștenirii filosofice este înalt apreciat prin decernarea distincțiilor atât de stat, cât și academice, precum și prin acordarea mai multor premii la saloanele de carte naționale și internaționale.

Au mai vorbit și alți participanți la simpozion: dr. habilitat în economie Gheorghe Iliadi, dr. în filosofie Ion Țurcanu, dr. în istorie, directorul

Centrului Studii Istorice al Institutului de Istorie, Stat și Drept al AȘM Ion Jarcuțchi, președintele Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova Ghenadie Jalbă, pictorul Anatol Mocanu ș.a.

A avut loc lansarea biobibliografiei *Gheorghe Bobână: explorator neobosit al patrimoniului neamului românesc* (variante electronică). A prezentat biobibliografia șeful Serviciului Bibliografie și Informare a Bibliotecii academice Raisa Vasilache. S-a menționat că biobibliografia a fost

întocmită cu intenția de a sistematiza eforturile științifice și activitatea notoriului savant-filosof, doctor habilitat, Gheorghe Bobână, care a parcurs calea în cercetare începând cu treapta de cercetător științific inferior până la cea de doctor habilitat în filosofie, profesor cercetător și profesor universitar, fiind cunoscut nu doar în spațiul Republicii Moldova, ci și peste hotarele ei. Aria cercetărilor științifice cuprinde direcțiile de cercetare: istoria filosofiei și culturii românești, istoria filosofiei universale, filosofia socială, filosofia științei, filosofia limbajului, teoria și metodologia cercetării.

Lucrarea a fost realizată cu prilejul aniversării de 65 de ani de la nașterea dlui Gheorghe Bobână și se înscrie în numărul edițiilor de referință, care au drept obiectiv reflectarea rodului științific de cercetare a savantului, valorificarea și promovarea operelor celor mai consacrate personalități din domeniul filosofiei din Republica Moldova. Biobibliografia conține o informație amplă, care include activitatea științifică, managerială și socială a distinsului savant. Lucrarea cuprinde nouă compartimente esențiale: Autoreferate; Monografii; Articole în culegeri și publicații periodice; Comunicări științifice la congrese, simpozioane, conferințe; Gheorghe Bobână – recenzent; Redactor științific; Consultant științific, organizator, traducător; Conducător științific la tezele de doctor; Personalie.

Biobibliografia este destinată cercetătorilor științifici, studenților, doctoranzilor, masteranzilor, profesorilor și tuturor celor interesați de teoria și metodologia cercetării, istoria filosofiei universale, istoria filosofiei românești, filosofia socială, filosofia științei, filosofia limbajului, precum și celor care doresc să cunoască în amănunte activitatea savantului.

Dl Gheorghe Bobână a publicat peste 270 de lucrări științifice și metodico-didactice, dintre care 8 monografii, o culegere de texte, un dicționar, este coautor al *Curriculum-ului* la Filosofie pentru învățământul liceal, al manualului de *Filosofie pentru clasa 12*, al *Antologiei gândirii pedagogice din Moldova*, a participat cu referate și comunicări științifice la numeroase reuniuni științifice în țară și peste hotare. Printre cele mai importante lucrări științifice pe care le-a publicat pe parcursul carierei sale științifice, pot fi numite *Antioh Cantemir – poet, gânditor și om politic* (Ch., 2006);

Umanismul în cultura românească din secolul al XVII-lea – începutul secolului al XVIII-lea (Ch., 2005); *Petru Movilă. Profilul unui destin* (Ch., 1996); *Grigore Ureche* (Colecția „Gânditorii Moldovei”, Ch., 1991); *Constantin Stamati-Ciurea* (Colecția „Gânditorii Moldovei”, Ch., 1983); *Conceptiile filosofice ale lui Antioh Cantemir* (Ch., 1981) *La izvoarele gândirii: (Motive filosofice în creația poetică populară)* (Ch., 1988); Majoritatea dintre ele au fost menționate cu premii la saloanele de carte naționale și internaționale.

Curând biobibliografa va fi editată, în volum vor fi publicate și comunicările participanților la simpozion.

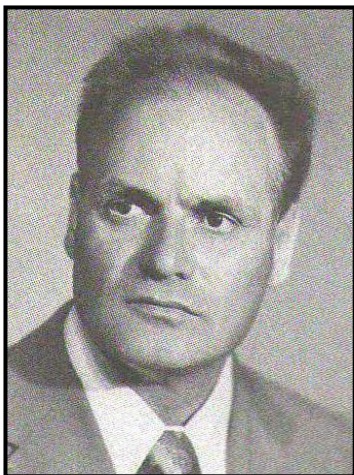
În cadrul simpozionului a fost vernisată și o bogată expoziție de carte cu genericul „*Gheorghe Bobână – cercetător al gândirii filosofice și culturii românești*”.

„NICIO ZI FĂRĂ CA SĂ CITESC...” ÎN VIAȚA ACADEMICIANULUI BORIS MATIENCO

dr. hab., conf. univ. TATIANA CALALB¹, TATIANA DOIBANI²

¹Univesitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”,

²BȘC „Andrei Lupan”

Academicianul Boris Matienko – fondatorul școlii științifice în domeniul anatomiei și citologiei vegetale din Republica Moldova; autorul strategiei dezvoltării fructelor, structurii, ultrastructurii evoluției lor și a carpoculturii *in vitro* ca direcție nouă în biotehnologia vegetală; inițiatorul și promotorul metodelor moderne de microscopie electronică în Moldova; fondatorul Complexului experimental Carpotron – 1.

Savantul Boris Matienko – personalitate academică cu ecou de maximă amplitudă în știința biologică națională și mondială, o somitate din tezaurul de aur al Academiei de Științe a Moldovei, o permanență în știința teoretică și experimentală a biologiei vegetale.

Cu siguranță, e dificil de determinat ce a stat la baza devenirii savantului notoriu Boris Matienko în știința academică, dar nu vom greși, dacă vom spune că un rol deosebit l-a jucat interesul cognitiv, care s-a străduit să-l satisfacă printr-o manieră aparte de a se adresa cărții, de a cunoaște, de a citi, specifică doar Domniei sale, care l-a caracterizat și prin care îl deosebește de alții.

Academicianul Boris Matienko – un consumator neîntrecut al cărții, un beneficiar al serviciilor bibliotecare și rețelelor de distribuție ale cărții și informației curente, noi, academice; o fire altruistă prin diseminarea imediată a informațiilor descoperite, prin împărtășirea convingerilor și ideilor științifice, prin promovarea cunoștințelor discipolilor săi.

Sunt recunoscătoare destinului care m-a adus în școala academicianului Boris Matienko – un model de a desfășura activitatea științifică, de a lucra cu cartea, de a lua atitudine civică, școala, care mi-a servit în calitate de carte de vizită în instituția în care activez și în diferite instituții naționale și din alte țări (Romania, Belarus, Ucraina, Rusia, Polonia, Turcia). În calitate de discipol am beneficiat de modul de organizare, atitudine, atmosferă lucrativă,

tradiții, idei și strategii specifice scolii academicianului Boris Matienco, care mi-au servit ca reper atât în activitatea științifică, cât și didactică. Unele mesaje ale Domniei sale adresate discipolilor: „Să nu obosiți nici odată să citiți, documentați-vă, informați-vă, confrunțați-vă în discuții”, „Ieșiți la tablă și chemați oponenții la tablă”, „Omul informat este omul puternic”.

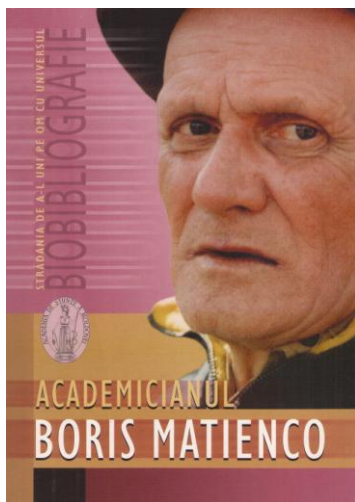
Ne-a învățat să citim și să prețuim cartea prin felul său de a fi, prin atitudinea față de informație și cunoștințe, prin propriul exemplu. Probabil, Dl Boris Matienco a fost marcat de pasiunea cititului din copilărie, care pe parcursul anilor s-a transformat într-un exercițiu permanent în activitatea creativă, care l-a determinat să fie un cititor fidel și ideal. Poate că academicianul Boris Matienco n-a avut mulți prieteni, fiindcă cărțile i-au fost cei mai fideli și constanți prieteni, tot așa cum cărțile i-au fost cei mai dotați, rafinați și înțelepți profesori pentru el. Cititul, meditațiile, analizele, gândurile profunde și temeinice asupra cărților au fost și marile mângâeri ale vieții academicianului Boris Matienco, care l-au condus la liniște, meditație, înțelepciune și desăvârșire. Cartea a fost instrumentul, iar cititul – mecanismul cel mai subtil de perfecționare a gândirii analitice și profunde, a gândirii academice.

Omul Boris Matienco – iubitor al plaiurilor basarabene și române, a atins culmea rafinamentului în arta vorbirii limbii române, grație tot dragostei de carte, de a citi cu râvnă, de a se exprima, împărtăși cunoștințele și ideile, ce l-a făcut cunoscut ca insistent cultivator și promotor al limbii române corecte și coerente, inteligente, armonioase, un model de a gândi, citi, vorbi și de a

expune gândurile în limba română în diferite circumstanțe, un model de mândrie față de limba națională.

Toată viața a citit fără oboseală în diferite împrejurări, chiar pe patul de spital, secătuit de boala necruțătoare, stătea înconjurat de cărți și reviste științifice și la vizitele noastre nu discuta problemele care le avea cu sănătatea, dar cu harul lui de a vorbi căuta să împărtășească ce a citit, ce a aflat nou, ce idei i-au provocat ultimile articole științifice, ce la tulburat... A trăit conform maximei lui J. W. Goethe „Să nu

lași să treacă o zi fără să citești ceva”, și nu s-a lăsat stăpânit de cărțile care le-a citit, dar a cugetat profund asupra fiecărei lucrări și prin analize și sinteze, prin expuneri și dezbateri le-a utilizat și creativ le-a aplicat în viața socială și civică, în activitatea academică, editorială științifică și publicistică,

.....

exprimată în cele 487 de titluri, inclusiv 22 monografii și manuale universitare. Bibliografia completă a publicațiilor și date importante din activitatea și viața distinsului academician Boris Matienko le găsim în cartea „Strădania de a-l uni pe om cu universul: Academicianul Boris Matienko, 1929–2004”, Chișinău, Î.E.P. Știința, 2005 și pe site-ul bibliotecii BȘC „Andrei Lupan” www.amlib.info

Unii gustă cărțile, alții le înghit și rar sunt cei care le mestecă și le digeră (Francis Bacon), dar Dl academician Boris Matienko a făcut și mai mult, a creat, a scris cu multă fervență pentru alții, pentru noi, pentru ce aducem omagiu și vom purta mereu recunoștința.

NUMELE STERE ÎN MEMORIA BĂȘTINAȘILOR

ION ȘPAC

BȘC „Andrei Lupan”

Donos, Alexandru. *Baștina lui Constantin Stere: Evocări, dezvăluiri, precizări* / Alexandru Donos. – Ch. : Universul, 2010. – 80 p. – ISBN 978-9975-47-050-6.

Personalitatea lui C. Stere este una deosebită, una fascinantă, mai ales în perioada activității sale în România, începând chiar cu anul 1892. El era în centrul atenției tuturor, și al celor ce-l simpatizau, dar și al celor ce-l dușmăneau. Era un talent. Despre această personalitate s-a scris foarte mult.

S-a scris în contradictoriu, dar, din păcate, ea, personalitatea, și astăzi mai continuă să plutească într-o atmosferă destul de cețoasă, care și în secolul XXI mai are nevoie de timp pentru a se limpezi.

Situația aceasta au observat-o nu doar oamenii de știință, scriitorii, criticii de tot felul, profesorii de la instituțiile de învățământ etc., ci și oamenii simpli din comuna Cîrîpcău, jud. Sorocea – baștina lui Constantin Stere.

Unul dintre cei mai sensibili cîrîpcăuneni în acest sens este Alexandru Donos – un credincios ziarist-publicist al săptămânalului „Cultura Moldovei” – „Cultura” – „Literatura și arta” (1960–2006) și scriitor, care încă în anul 1959, fiind student la anul trei al Facultății de Filologie a Universității de Stat din Chișinău (cităm): „... mi-am ales pentru teza anuală o temă legată de viața și activitatea lui C. Stere, dar nu mi s-a permis...” „Numele Stere, [însă], l-am auzit pentru prima dată din gura învățătoarei Antonina Spoială încă până la anul 1940...” (p. 7, 6).

Pătrunderea, cu adevărat, în esența acestui nume va avea loc mai târziu. La sfârșitul anilor '80, grație restructurărilor inițiate de M. Gorbaciov, cititorii de masă de la noi s-au bucurat de posibilitatea de a consulta și fosta literatură secretă, adică și scrierile lui C. Stere, care, pe timpuri, se păstrau în servicii speciale ale bibliotecilor științifice. Anume în acești ani Alexandru Donos, ca rezultat al mai multor convorbiri „cu consătenii mai în vârstă din satul de baștină pentru a afla ce țin ei minte despre familia protagonistului Stere” (p. 7), a publicat studiul „Familia Stere – la Cîrîpcău” („Lit. și arta”, 1988, 13 oct.). În felul acesta A. Donos, pentru prima dată, ne familiarizează cu viața acestui mare om de cultură, politician, filozof, jurist etc. și,

concomitent, cu interesante segmente legate de baștina comună – Cîrîpcău – toate acestea auzite (și fixate) din gura consătenilor: Lidia lui Sozont Zgardan, Agripina lui Dumitru Solonaru, Ionică al lui Timofte Donos, Alexei al lui Gheorghe Morari ș.a.

Între timp, ziaristul îndrăgostit de numele Stere, a apelat la Arhiva Națională consultând documentele legate de numele autorului romanului „În preajma revoluției” și a localității, din care se trage – Cîrîpcău, publicând în presa periodică chișinăviană, pe parcursul anilor ’80–’90 ai secolului XX, un ciclu întreg de articole și studii. O bună parte dintre aceste scrieri, după cum semnalează autorul, au fost incluse și în volumul „Scriitori martiri” (Ch., 2000) – carte ce avuse o soartă de neînviat. Cartea editată cu un tiraj minim, fusese totuși de-ajuns ca să scoată pe unii demnitari din țâțâni și să retragă ediția din vânzare... – un fel de intimidare ?!

Apropo! În acei ani și eu, autorul acestor rânduri, apelasem la arhiva KGB-ului, eram în căutarea fotografiei și anului de naștere a scriitoarei-critic literar Sofia Soloviova. Pregăteam un mic articolăș pentru enciclopedia „Femei din Moldova” (Ch., 2000). Colaboratorul instituției respective a adus dosarul, se așează alături de mine și încep să întorc paginile. Eu, mirat, l-am rugat să-mi permită să răsfoiesc eu, de unul singur, să nu piardă timpul... Răspunsul a fost, pentru mine, unul rușinos: I-am încredințat lui A. Donos, iar el ... a publicat niște articole..., din cauza cărora era să rămân fără lucru!!!

Remarc cu satisfacție că aceste mijloace de „colaborare” a serviciilor speciale cu populația (cititorii) setoasă de adevăr și dreptate, nu i-au potolit lui Alexandru Donos setea de a duce lucrul până la capăt, nu l-au sustras de la scopul său de-o viață, „de a-l scoate pe C. Stere din anonimat” (p. 7) și el, acest curajos bărbat, își mobiliză puterile (mentale și financiare) și săvârși un nou pas: adună „un set de materiale apărute în presa timpului cu 15-20 de ani în urmă” (p. 6), îl completează nițel cu câteva scrieri noi și, cu ajutorul editurii „Universul” se prezintă în fața cititorilor cu volumul „Baștina lui Constantin Stere: Evocări, dezvăluiri, precizări”.

Din această nouă ediție cititorii, desigur, vor afla date și fapte puțin cunoscute din viața lui C. Stere, dar, în primul rând, vor găsi și informație privitor la împrejurările în care autorul volumului, A. Donos, s-a molipsit de tema cercetărilor sale. Un loc însemnat, în acest sens, îi revine locului de naștere al protagonistului – localitatea Cîrîpcău, întâlnirilor autorului cu băștinașii, precum și polemicilor sale cu mai mulți cercetători ai problemei date.

În continuare, invitând cititorii-specialiști să consulte volumul și asigurându-i că nu vor regreta, le sugerez ideea să acorde atenția cuvenită modului și stilului de argumentare a tezelor lansate. Unele detalii, în acest sens, cum ar fi, spre exemplu, cele de depistare și selectare a documentelor,

seriozitatea și scrupulozitatea cu care autorul analizează materialele adunate, le-am cunoscut, consultând, ceva mai sus, studiul „Familia Stere – la Ciripcău” (p. 9-22). Un document nu mai puțin valoros, în această privință, îl constituie studiul „Când și unde s-a născut Constantin Stere” (p. 36-46).

Pentru a răspunde la întrebările din titlul semnalat, autorul s-a simțit obligat să ne informeze de ce au apărut ele, aceste întrebări. Și deci el recurge la mai multe surse informative care pun în circuit diferite date: Gheorghe Bezviconi și Ioan Căpreanu, spre exemplu, notează data nașterii lui Constantin Stere – ziua de 1 iunie 1865, iar George Călinescu – ziua de 6 iunie 1865; Virginia Mușat ne prezintă o altă zi de naștere – 14 noiembrie 1865, pe când Zigu Ornea – 16 noiembrie 1865. Autorii „Dicționarului scriitorilor români din Basarabia, 1812–2010” (Ch., 2000, 2010), ne fiind siguri notează două date: 8.11.1865, Ciripcău, după alte date 1.6.1865, Horodiște. Cu scopul de a stabili anul și data precisă autorul a consultat zeci de monografii și studii, dicționare și enciclopedii!

În vederea realizării problemei apărute, A. Donos (dar și mulți alți cercetători) iau calea studierii documentelor de arhivă, unele dintre care avem posibilitatea să le consultăm și noi din textul studiului respectiv. Efectuând o analiză scrupuloasă a informației extrase din Arhiva Națională și a KGBu-lui, el ajunge la concluzia că luna și data nașterii lui Constantin Stere este totuși 1 iunie 1865. Este momentul, credem, să relatăm că deducerile autorului, când citești cartea, nu stârnesc niciun fel de îndoieli, argumentările sunt destul de convingătoare. Implicarea oamenilor în etate, a contemporanilor protagonistului în stabilirea corectă a acestor momente este, după părerea noastră, una dintre cele mai sigure căi, însă nicidecum nu doar unica. Deci, indiferent, vrând sau nevrând, autorul „Baștinei lui Constantin Stere” a lăsat și cărărușe pentru unele posibile întrebări. Or, cunoscând că despre C. Stere s-a scris foarte mult și, dându-ne seama că a citi totul este imposibil, chiar dacă le-am avea pe toate aceste documente la îndemână, este natural să admitem posibilitatea unor neexactități și în scrierile domnului A. Donos. Mărturisim despre toate acestea, pentru că autorul a ocolit părerea protagonistului Stere în problema stabilirii adevărului. Curios lucru. De ce, el, vorbind despre data nașterii, nu spune nimic despre sărbătorirea jubileului de 70 de ani de la naștere lui C. Stere, care a avut loc nu pe data de 1, 6 sau 8 iunie, ci pe data de 16 noiembrie 1935?! Sărbătoare despre care a vorbit Zigu Ornea în voluminoasa sa monografie. S-a scris și în presa periodică a timpului. Au semnat articole A. Căndea, G. Călinescu, P. Șeicaru ș.a. Sau un alt moment. În studiile contemporane, în care se citează documente oficiale, unde protagonistul Stere, completând rubrica „Locul nașterii”, notează HORODIȘTE, dar nu Ciripcău?

Am zăbovit asupra acestor detalii nu pentru a-l acuza pe Donos-autorul, care, să recunoaștem, a făcut mult pentru a reînvia imaginea basarabeanului Stere și pentru a pune moștenirea, lăsată de el, în circuitul științific contemporan. Intenția noastră este alta: de a atrage atenția cititorului de azi la acele multe scrieri dubioase, lansate intenționat, pentru a discredita numele acestui titan, precum și la acele multe neexactități, ba chiar și greșeli din presa contemporană etc., care mai continue să dezorienteze opinia publică. Din păcate, și astăzi încă unii cărturari, vrând sau nevrând, rămân influențați de unele din astfel de „aprecieri”.

De aceea îmi permit să vă ogoiesc nițel, să vă calmez, zicându-vă: Domnule Alexandru, fiți siguri, cititorul adevărat va citi cartea cu pasiune și interes, o va aprecia la justa ei valoare, pentru că ea e scrisă cu dragoste, în cunoștință de cauză și bine argumentată. În același timp, vreau să cred, că ați observat și înțeles deja: căutările, cercetările continuă și vor continua. Constantin Stere e acea figură, acea personalitate, acel cărturar, care încă mulți ani va provoca mințile intelectualilor de la noi și nu doar.

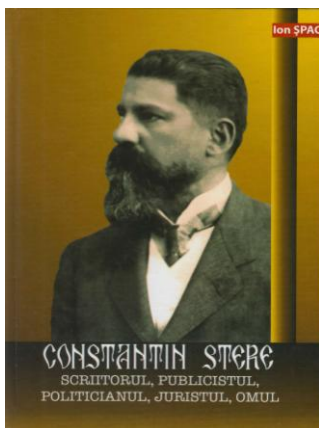
Un moment care face cartea și mai atractivă și mai solicitată este materialul ilustrativ: fotografii individuale și colective, imagini de diverse documente, obiecte (case) din diferite perioade, morminte etc., precum și fragmente de scrisori. Pentru cei curioși le-aș sugera să consulte articolul „Patru imagini din albumul doamnei Lidia Zgardan” (p. 47-60) – o colecție de fotografii și imagini, însoțite de explicațiile doamnei Lidia Zgardan, din care depistăm informație măgulitoare despre băștinașii și rudele protagonistului: Eugenia, fiica mai mare a Ecaterinei Neshodovschi – sora lui C. Stere, Elizaveta, fiica mai mică a Ecaterinei Neshodovschi etc. și, totodată, să admirăm frumusețea și bunătatea ce radiază din aceste exponate. Nu pot ignora și celelalte articole: „Izvorul Tudosiei” (p. 61-66), „Trei scrisori regăsite” (p. 67-74) și „Complexul casa-muzeu Constantin Stere” – ultimul constituind ca o totalizare (un rezultat) al muncii oamenilor de știință și a intelectualității întregi în vederea dezmoștirii imaginii stereiene.

S-ar putea evidenția și pune la dispoziția cititorilor încă multe momente și fapte caracteristice figurii și întregii activități a neastâmpăratului politician C. Stere, însă spațiul nu ne permite. Ne oprim aici, cu speranța că cititorii vor observa cartea comentată și vor manifesta interes deosebit față de ea. Lectură plăcută, dragi cititori! „Baștina lui Constantin Stere” merită să fie cunoscută, vrea, se cere să fie citită!

ÎNVIŢĂTORUL CONSTANTIN STERE – ÎNŢELES, IUBIT ŞI PUS ÎN PANTHEONUL NAŢIUNII

dr., prof. VIORICA ŢURCANU

Institutul Patrimoniului Cultural

Şpac, Ion. *Constantin Stere: scriitorul, publicistul, politicianul, juristul, omul* : Biobibliografie-invitaţie la lecturi şi investigaţii / Ion Şpac ; red. şt. : Haralambie Corbu ; ed. îngrijită de Aurelia Hanganu ; Acad. de Ştiinţe a Moldovei, Bibl. Şt. Centrală „Andrei Lupan” a AŞM, Inst. de Filologie al AŞM. – Ch. : S. n., 2011. – 424 p. – ISBN 978-9975-78-987-5.

Simpozionul „Constantin Stere – făuritor al renaşterii basarabene” a avut loc la 8 iulie 2011 în incinta Bibliotecii Ştiinţifice Centrale „Andrei Lupan” a AŞM, în al cărui cadru a fost lansat volumul „Constantin Stere: scriitorul, publicistul, politicianul, juristul”, alcătuit de cercetătorul ştiinţific Ion Şpac. Prezenta lucrare a fost editată cu suportul financiar al Universităţii de Studii Politice şi Economice Europene „Constantin Stere”, rector interimar, profesor universitar, doctor habilitat în drept Gheorghe Avornic.

Participanţii au vizionat expoziţia de carte „Constantin Stere – simbol al unei epoci istorice”. Cuvânt de salut au prezentat dr. Aurelia Hanganu, directorul bibliotecii, şi dr. hab. Gheorghe Avornic. Comunicări interesante, inedite au avut redactorul ştiinţific, acad. Haralambie Corbu „Triumful şi calvarul lui C. Stere”: după o pauză forţată, impusă de regimul totalitar, începând cu deceniul al şaptelea, diverşi cercetători români investighează imaginea, opera şi activitatea distinsului patriot – Virginia Muşat, Ion Căpreanu, Zigu Ornea, Ion Vasilenko, Vasile Badiu (ultimii doi din Republica Moldova).

Particularităţi de ordin etnic, social, geografic, spaţial, cultural, psihologic au contribuit la crearea singularului şi cutremurătorului caz Stere (1865–1936). C. Stere a prezis, încă în 1935 cataclismele celui de-al Doilea Război Mondial, omenirea aflându-se la o răscruce istorică. Stere şi-a păstrat esenţa şi identitatea, nu putea să fie remodelat după circumstanţe.

Dr. hab. în drept Raisa Grecu de la Universitatea de Studii Politice şi Economice Europene „Constantin Stere” în comunicarea „Constantin Stere –

savant clasic în domeniul științelor despre stat și drept” a menționat, că C. Stere a avut convingerea că nimic mai prețios decât persoana și libertatea ei nu poate exista în societatea umană; funcția dreptului este de a menține echilibrul social și, vorbește în continuare Stere despre legătura indisolubilă între stat și drept.

Cercetătorul Pavel Balmuș în comunicarea „C. Stere – reconstituiri, reconsiderări” și scriitorul Iurie Colesnic în comunicarea „Un politician exilat în literatură – C. Stere” prin elucidarea recentelor materiale depistate în arhive, au redescoperit Personalitatea lui Stere ca Om, Politician, Scriitor.

Alcătuitorul cărții Ion Șpac foarte reușit a structurat lucrarea „Constantin Stere: scriitorul, publicistul, politicianul, juristul”, compusă din 10 capitole: I. Ion Druță. Radiografia furtunii; II. Haralambie Corbu: Vocația literar artistică a politicianului Constantin Stere; III. Ion Șpac. C. Stere bibliografiat; IV-IX. Ion Șpac: Tabelul cronologic al protagonistului C. Stere; Aprecieri; Iconografie; Bibliografie – cărți, broșuri, extrase, articole, studii, recenzii, referințe, documente. Capitolul X include Addenda. Ne vom referi din capitolul X doar la articolul „Anteproiect de Constituție – un ipotetic apogeu al realizării practice, a viziunilor științifice ale lui Constantin Stere” semnat de savanții (USM) Gheorghe Avornic și Raisa Grecu. Stere considera că „statul este haina juridică a poporului”. Lucrarea lui C. Stere „Anteproiect de Constituție”, publicată în 1922 la București, la tipografia „Viața Românească”, este una ce tinde spre culmile creației juridice științifico-practice a savantului. În această operă constituționalistul și omul politic Stere a dat ideilor sale despre dreptate și echitate socială forma unui proiect de Constituție (p. 403-404). Lucrarea include Expunerea de motive, însoțită de o Anexă și Proiectul propriu-zis de Constituție. Partea I a Expunerii de motive este consacrată problemei suveranității naționale și argumentării necesității adoptării viitoarei Constituții a României numai de către o Adunare națională Constituantă cu supunere ulterioară unui plebescit (p. 405).

C. Stere menționează că filosofia dreptului cu mult timp înaintea Revoluției Franceze a văzut în principiul suveranității naționale însăși temelia dreptului public, condiția necesară și prealabilă a oricărei ordine de drept, impusă de dreptul natural. Despre națiune C. Stere scrie că este un popor capabil să exercite libera guvernare de sine și care are conștiința unității, pe care o creează această acțiune.

Constantin Stere afirma că există forme esențiale ale unui regim constituțional și democratic, asupra cărora nu este admisibilă nici un fel de tranziție: normele cu privire la garanțiile drepturilor și libertăților cetățenești și cele ce țin de autonomia locală (dezvoltarea focarelor de viață cetățenească). Stere propunea crearea unor instanțe de jurisdicție

administrativă cu o sferă de competență bine determinată de cea a instanțelor judiciare ordinare pentru atacare pe motiv de ilegalitate a deciziilor.

C. Stere a propus un șir de norme constituționale ce vizează situația social-economică, politică și de drept a țărânimii.

Autorii menționează că Stere a susținut ideea statului de drept și a destinației primordiale a dreptului într-un asemenea stat – generarea unor drepturi concrete subiective ale cetățeanului. La întrebarea ce este statul, dreptul, persoana juridică și care este raportul dintre stat și cetățean C. Stere spune, că statul apare ca răspuns la necesitatea realizării unei forme „mai superioare și mai complicate a cooperațiunii sociale, spre a menține coeziunea necesară între diferitele elemente sociale.”

În edificarea statului de drept în Republica Moldova ideile lui C. Stere sunt actuale și necesită o studiere mai amănunțită.

Cititorii cărții felicită alcătuitoarea și ceilalți oameni care au depus o mare muncă, apariția ei „este o adevărată sărbătoare a culturii noastre” – după afirmația justă a academicianului Ion Druță.

Valoarea cărții e exprimată în „câteva cuvinte” ce reprezintă o imensitate: „Nu se poate ca opera și ideile acestui titan al culturii, fondator de reviste, întemeietor de curente, partide și chiar state, să se topească în neant. Avem nevoie de ele azi ca niciodată. Vocea lui nu poate lipsi din corul nostru, umbra lui nu poate lipsi de la masa, de la vatra noastră, principialitatea lui nu ne va lăsa să ne pierdem prin lume. Acest pomelnic al unei personalități istorice, cred, scrie Ion Druță, este începutul revenirii definitive a lui Constantin Stere la el acasă” (p. 4).

LIBERI ÎN VOCAȚIE, UNIȚI PRIN CREAȚIE

ANA BRĂIESCU

BȘC „Andrei Lupan”

În ajunul zilei independenței la Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a avut loc un eveniment cultural, unde a fost prezentat volumul de versuri „Basarabie Română”, autor Ștefan Sofronovici. Această carte prin conținutul său este o continuare a altor publicații apărute anterior, semnate de Ștefan Sofronovici: „Noi nu avem pământ de dat” precum și proza „Dor de casa părintească” ce a apărut cu susținerea confrăților de peste Prut și editată la Blaj.

Autorul relatează că independența poate fi comparată cu un copil furat dintr-o familie, dar care până în ziua de azi nu l-au întors înapoi. La întrebarea: cine am fost și cine suntem?, el citează pe înaintașii noștri: „Suntem români și punctum!” – Mihai Eminescu, „Suntem fii ai bătrânei Moldove, dar facem parte din marele trup al românismului” – Alexei Mateevici. În urma unei analize a poeziilor scrise i-a venit și ideea botezului cărții „Basarabie română”.

Această activitate a întrunit oameni ai culturii cum ar fi Nicolae Dabija, Ion Ciocanu, Florin Cârlan, Nicolae Gribincea, Tudor Braga, Veceaslav Adam, Petru Adam. Aceștia și-au adus contribuția la realizarea bunei desfășurări a sărbătorii, totodată îmbogățită cu cântece populare a ansamblului „Țărăncuța” și a

Tatiane Sofronovici.

Scriitorul și publicistul Nicolae Dabija, nașul literar al autorului Ștefan Sofronovici, a subliniat că independența nu este cea mai fericită opțiune pentru acest stat mic – Republica Moldova. La ora independenței Moldova este țara unde economia e la pământ, unde doar poezia, muzica, pictura și cultura își îndeplinesc menirea sa în societate.

La aniversarea a 20 de ani de independență Florin Cârlan, un român stabilit de mai mult timp în SUA, în drum spre Chișinău a auzit la radio cântecul Hora Unirii, care evocă o sărbătoare, o bucurie, el a subliniat că „e ușor să vezi doar partea goală a paharului... dar pentru a concepe sensul independenței, trebuie să privim paharul ca un tot întreg”, prezența unei armate străine pe teritoriul nostru umbrește acea libertate mult dorită de

popor, dar merită să apreciem curajul acelor oameni care au luptat pentru independența și integritatea țării.

Continuarea acestei activități a evoluat cu vernisajul de pictură „Scumpă țară strămoșească”, autori: A. Alavațchi, V. Filipov, V. Parlui, A. Paraschiv-Filipov și C. Filipov.

Îndrăgostiți de peisajul autentic, de copacii și florile ce-i înconjoară, vin să ne destăinuie frumusețea satului Aluatul, r-nul Taraclia și alte priveliști pitorești prin lucrările: „Zestrea”, „Amiază”, „Amintiri”, „Poarta”, „Nucul”. Prin intermediul acestor picturi ei transmit valorile spirituale ale neamului, încercând să cultive dorința de a observa splendoarea specifică așezării geografice a ținutului moldav. Iată câteva crâmpoie despre lucrările tinerilor pictori expuse în cadrul vernisajului:

„Expoziția vorbește de tinerețea culturii basarabene, de talente excepționale ce au misiunea sa promoveze în lume imaginea R. Moldova.” (Nicolae Dabija).

„Pictura diversă și bogată ne-a bucurat cu culori calde apropiate sufletului nostru, asemenea covoarelor vechi pe care le țeseau mamele noastre. Aceste tablouri ne amintesc de satul natal, de casa părintească, de locurile dragi. Este o imagine a Țării Românești pe plaiurile Basarabene.” (Ștefan Sofronovici)

„O artă este o scânteie de la Dumnezeu, o pictură este o parte din sufletul autorului. Tematica picturii este odihna sufletului.” (Aurel Bonta)

„Vin de la New York unde viața este cu totul altfel și aprecierile altele. De căldura atmosferei mă pot bucura când merg la sărbătorile organizate de diaspora românească. Unul din pictorii cunoscuți la New York este Ion Moraru pe care îl apreciez mult și imi este drag sufletului, dar astăzi am văzut altceva, am văzut niște tineri care își iubesc țara. Mă bucur să văd aici, acasă,

arta care are de crescut la înălțimea lui Ion Moraru. Să ne trăiți că ne trebuți! Viața întreagă este o artă! Respect și devotațiune creatorilor noștri de artă frumoasă!” (Florin Cărlan).

„Brâncuși spunea: nici un lucru nu este greu de făcut, este greu să te pui în situația de a face. Voi pământeni mei a-ți adus baștina la Chișinău să o admire și alții ce sunt plecați de acasă, să ia o părticică din sufletul vostru și să meargă cu ea în lume.” (Sava Calabădău)

Participanții la eveniment s-au familiarizat cu poezia lui Ștefan Sofronovici, s-au recitat poeziile „Marea Adunare Națională”, „Înălțarea Tricolorului” ș.a. Publicul a apreciat ținuta patriotică a poetului și dragostea lui pentru neam, a ascultat cântecele populare ale interpretei Tatiana Sofronovici, acompaniată de Veaceslav și Petru Adam, au admirat lucrările tinerilor pictori: Alexandru Alavațchi, Virgil Filipov, Vitalie Parlui, Ana Paraschiv-Filipov și Camilia Filipov, apreciind gazdele pentru buna organizare a acestei expoziții.

CARTEA POLONEZĂ ÎN BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ CENTRALĂ „ANDREI LUPAN” a AȘM

VALENTINA TCACENCO, MARIA POPESCU

BȘC „Andrei Lupan”

Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a organizat pe 26 septembrie 2011 simpozionul *Moldova – Polonia, punți ale culturii europene*, la care au fost prezenți:

Ambasadorul Plenipotențiar al Poloniei în RM Bogomil Luft, episcopul Bisericii Catolice din RM Anton Coșa. În

cadrul simpozionului s-au abordat probleme privind trecutul istoric al polonezilor din Moldova, s-au schițat și bazele unei colaborări de perspectivă între ambasada Poloniei în Republica Moldova și Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei.

Au fost prezentate următoarele comunicări: „Relații bilaterale științifice: realizări și perspective” – dr. conf. în istorie Lilia Zabolotnaia; „Tematica poloneză în anuarul *Analecta Catholica*” – dr. conf. în istorie Silviu Tabac; „Realizările diasporei poloneze din Moldova” – președintele diasporei poloneze Vasile Cazimirovici; „Clubul polonezilor din Chișinău – centru cultural” – cercetător științific, Olga Garusova; „Pelerinaj turistic polonez” – arhitector, Ecaterina Iarzugunowicy.

Au avut loc prezentări de imagini: relații moldo-polone de către studenții UAȘM; expoziția cărților poloneze, care se află în fondul BȘC „Andrei Lupan”.

Cartea rămâne a fi cea mai mare invenție a tuturor vremurilor și popoarelor. Popoarele se deosebesc prin modul de viață, tradiții. Cu toate, că oamenii vorbesc în multe limbi și promovează diferite culturi, cartea rămâne tot carte. Odată cu cartea a apărut și biblioteca.

Temelia unei biblioteci este fondul de publicații. Fondul de carte al BȘC „Andrei Lupan” este universal după conținut și variat după limbi. Un

segment aparte din fondul de publicații aparține cărții poloneze în diverse domenii cultura, istorie, arta, literatura, etnografie, geografie, etc.

Vom face o mică incursiune în prezentarea acestui valoros fond pe care îl deține biblioteca, accentuând perioada anilor 1579–1945. Numărul total de carte din această perioadă este de peste 200 de cărți.

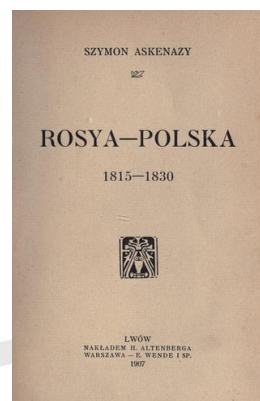
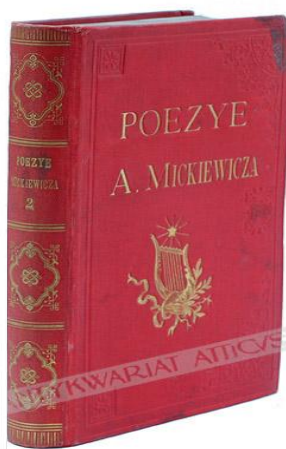
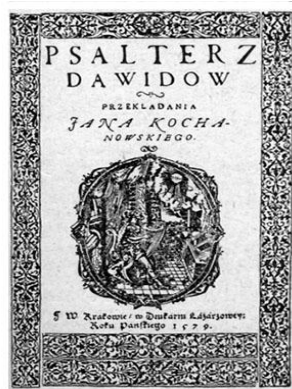
Cea mai veche carte datează cu anul 1575 – *Psalterz Dawidowy*. Warszawa: druk. Artystyczna Saturina Sikorskiego, 1579. 160 p. Lucrarea conține 150 psalmuri.

Enumerăm și cele mai reprezentative lucrări ale acestei perioade: Mickiewicz, Adam. *Poezye*. T. 1-3. Warszawa, 1886; *Pisma*. T. 2-7. Brody, 1911; *Tribuna ludow*. Warszawa, 1907; *Historia literatury polskiej*. Warszawa, 1903.

Din domeniul istoriei: Lewicki, Anatol. *Powstanie Swiadzygielly*. Kn. 1-2. Krakpw, 1892; Domochowski, F. S. *Krotki zbor history Polskiej*. Warszawa, 1898; Askenazy, Szymon. *Wczasy historyczne*. Krakow, 1907; Askenazy, Szymon. *Rosya – Polska 1815–1830*. Lwow, 1907 (conține informația despre relațiile între Polonia și Rusia); Kubala, L. *Wojny dunskie I pokoj oliwski*. Lwow, 1922.

Din domeniul geografiei: *Geografia powszechna*. Wilno; Warszawa, 1812.

Cu anii, colecția publicațiilor în limba polonă se completează cu cărți și seriale din diferite domenii. Prin urmare, astfel de manifestări culturale contribuie la dezvoltarea și consolidarea relațiilor prietenești dintre ambele popoare.

SCHIMBUL INTERNAȚIONAL DE PUBLICAȚII CU POLONIA

RODICA COSTAȘ

BȘC „Andrei Lupan”

Biblioteca Științifică Centrală «Andrei Lupan» a Academiei de Științe a Moldovei prin activitatea de schimb internațional de publicații își îmbogățește permanent colecțiile de documente cu cărți și periodice străine, valoroase prin conținutul științific, documentar și cultural.

Schimbul internațional de publicații este cea mai economică formă de achiziții, deoarece nu antrenează sume valutare, ci fonduri de publicații naționale, procurate din producția editorială internă.

Un rol important în dezvoltarea activității schimbului internațional de publicații îl are Polonia. Întreținem relații de colaborare cu circa 20 parteneri din această țară, majoritatea dintre ei datând din anii 1964–1965. Pe parcursul anilor 2009–2011 de la partenerii din Polonia s-au recepționat circa 350 publicații din cele mai diverse domenii ale științei, inclusiv 80 cărți și 270 reviste.

Printre cei mai importanți parteneri menționăm:

1. Biblioteca Institutului Politehnic din Czestochowa
2. Biblioteca Universității Slaski din Katowice
3. Biblioteca Științifică a Academiei de Științe și Arte din Krakow
4. Biblioteca Universității Jagiellonski din Krakow
5. Biblioteca Universității Marie-Curie-Sklodovskiej din Lublin
6. Biblioteca Muzeului Arheologic din Poznan
7. Biblioteca Institutului de Filozofie și Sociologie a Academiei Polone din Varșovia
8. Biblioteca Institutului de Zoologie a Academiei Polone din Varșovia;
9. Biblioteca Institutului Politehnic din Varșovia.

Instituțiile științifice din Polonia sunt foarte receptive, astfel că la propunerea noastră în anul 2011 s-au încheiat relații de colaborare cu 10 parteneri noi. Printre aceștea trebuie menționați:

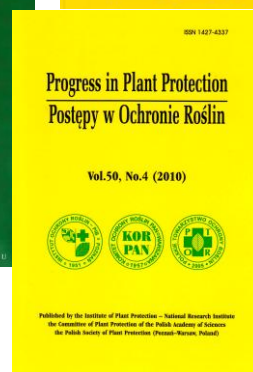
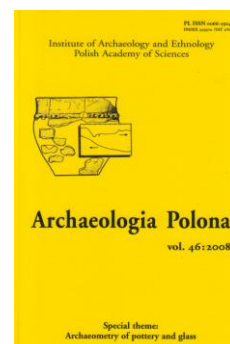
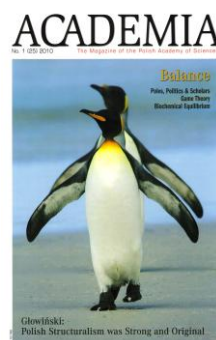
1. Institutul de Inginerie Chimică din Gliwice
2. Institutul de Tehnologie și Științele Vieții din Raszyn
3. Institutul de Arheologie și Etnologie al Academiei Polone din Varșovia
4. Institutul de Matematică al Academiei Polone din Varșovia
5. Institutul de Arte al Academiei Polone din Varșovia
6. Institutul de Genetică și Zoologie al Academiei Polone din Varșovia

7. Instytut de Inżynierie a Mediului din Zabrze.

Printre publicațiile primite de la partenerii din Polonia menționăm:

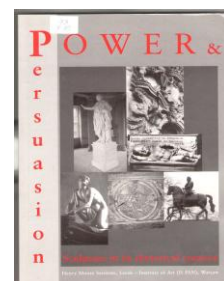
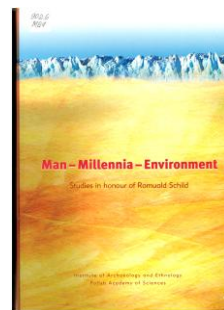
a) **Reviste:**

1. Academia. The magazine of the Polish Academy of Sciences
2. Acta Chromatographica
3. Acta Zoologica Cracoviensia
4. Animal Science Papers and Reports
5. Annales Universitatis Mariae-Curie Skłodowskiej
6. Archaeologia Polona
7. Archives of Environmental Protection
8. Commentationes Mathematicae
9. Demonstratio Mathematica
10. Ecohydrology & Hydrobiology
11. Engineering and Protection of Environment
12. Folia Biologica
13. Folia Geographica
14. Fontes Archaeologici Posnanienses
15. Fragmenta Faunistica
16. Journal of Plant Protection Research
17. Journal of Water and Land Development
18. Kompozyty
19. Polish Journal of Environmental Studies
20. Progress in Plant Protection
21. Reports on Mathematical Logic
22. Studia Geomorphologica Carpatho-Balcanica
23. Studia Socjologiczne.

b) Cărți:

1. *Making a Medieval Town* / ed. by A. Buko. Warszawa, 2010.
2. Misiewicz, K. *Geofizyka archeologiczna*. Warszawa, 2006.
3. *Man-Millennia-Environment: Studies in honour of Romuald Schild*. Warszawa, 2008.
4. Olenska, A. *Instytut Sztuki PAN: Zarys historii warszawskiej siedziby*. Warszawa, 2007.
5. *Art-Ritual-Religion: Proceedings of the Fifth Joint Conference of Art Historians from Britain and Poland, Warsaw, 7th-9th June 00* / ed. by Peter Martyn and Piotr Paszkiewicz. Warszawa, 2003.
6. *Power and persuasion: sculpture in its rhetorical context: proceedings of the Sixth Joint Conference of Art Historians from Britain and Poland, Leeds, April 2002* / ed. by Urszula Szulakowska in collab. with Peter Martyn, 2004.

În schimbul publicațiilor primite, Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” expediază titluri de reviste și cărți editate în Republica Moldova.

ARTA – PRODUSUL DUMNEZEIESC AL OMULUI

PELAGHEIA POPESCU, ANA TOCAN

BȘC „Andrei Lupan”

*„Cartea este cea mai complicată și cea mai măreață minune
dintre minunile create de omenire în calea ei spre fericire”*

Maxim Gorki

Indiferent de vastitatea accesului la informație în zilele noastre, oricum *cartea* rămâne a fi pilonul de bază în lumea cunoștințelor. *Cartea* e un călător milenar. Ea a jucat și continuă să joace un rol deosebit în viața societății. Ea îl însoțește pe om din fragedă copilărie până la adânci bătrânețe. Cea mai mare invenție a tuturor vremurilor și popoarelor, *cartea* a înlesnit acumularea și concentrarea experienței colective generațiilor.

Dacă ar fi necesar să se aprobe un simbol general al umanității acesta, fără îndoială, ar fi *cartea*, deoarece ea este singurul loc în care poți exprima un gând plătând fără să îl distrugi, sau poți explora o idee contraversată fără să îți fie teamă că îți va exploda în față – unul din cele câteva refugii unde mintea unui om poate avea parte atât de provocare, cât și de intimitate.

Astazi, întâlnim nenumărate îmbinări de cuvinte, corelații din două sau mai multe cuvinte, însă legătura dintre *bibliotecă* ↔ *carte* ↔ *bibliotecar*, pare a fi cea mai potrivită, cea mai sinceră și nu în ultimul rând cea mai actuală. Funcția primordială a bibliotecarului a fost și va rămâne în continuare una deloc ușoară, el întotdeauna trebuie să găsească un răspuns nu numai afirmativ dar și pozitiv, tuturor categoriilor de utilizatori. E cunoscut faptul că anume bibliotecarul este cel ce cunoaște mai bine arta promovării a cărților, în continuare vom încerca să realizăm o scurtă incursiune în sfera noilor cărți primite în fondul bibliotecii.

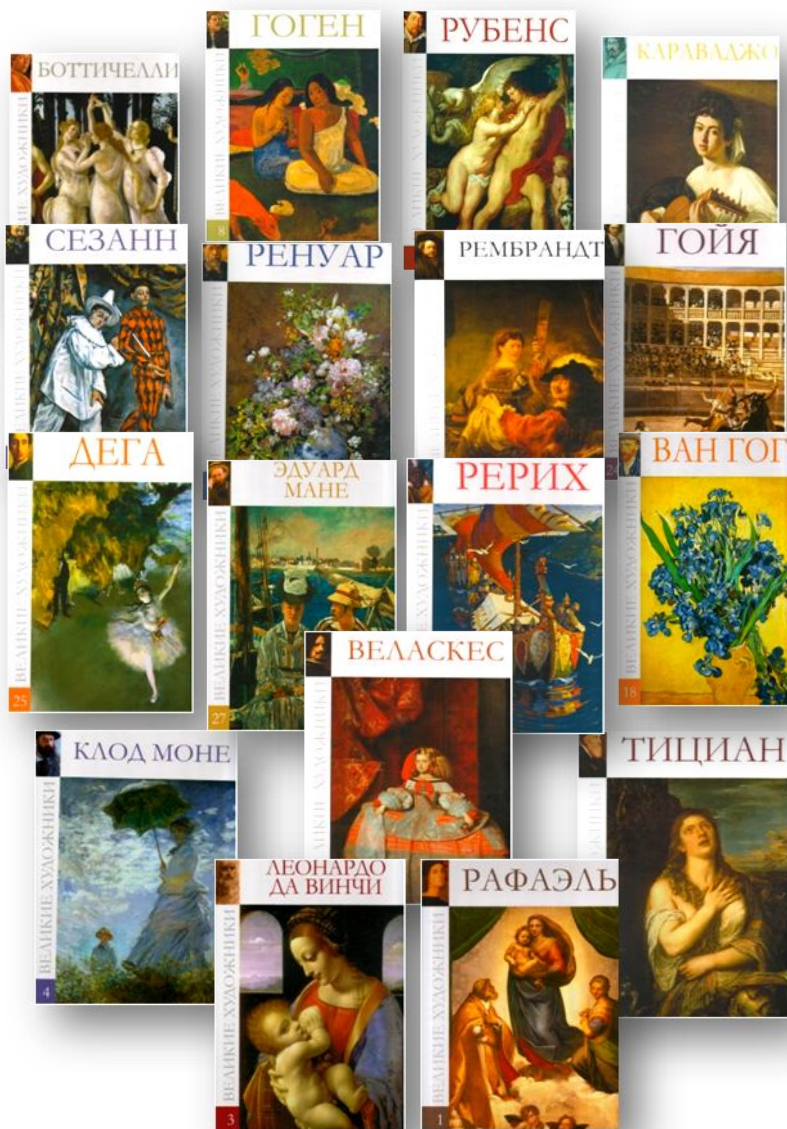
Colecțiile primite recent în serviciul „Organizarea și Comunicarea Colecțiilor” sectorul „Științe Socio-Umane” îmbogățește fondul de carte al Bibliotecii Științifice Centrale „Andrei Lupan” a AȘM cu 373 documente, reunind într-un ansamblu armonios majoritatea domeniilor din cadrul științelor socioumane, ce prezintă interesant pentru toate categoriile de cititori.

De data aceasta pe prim plan, vom intriga utilizatorii împătimiți ai artei. George Bernard Shaw spunea ca „*Arta* este oglinda magică pe care o creăm pentru a transforma visele invizibile în imagini vizibile. Pentru a ne vedea chipul folosim o oglindă; operele de artă le folosim pentru a ne vedea sufletul”. *Arta* este o componentă a culturii a vieții spirituale alături de știința literaturii, filosofie, religie, formând societatea vieții. Astfel prin metoda

cumpărării s-au achiziționat colecții nemaipomenit de atrăgătoare atât prin designul exterior precum și prin conținutul îmbătător al lor.

Istoria picturii debutează încă din perioada preistorică a istoriei lumii și continuă și în zilele noastre. De-a lungul timpului, în pictură s-au utilizat mai multe tehnici și deasemenea în decursul istoriei, s-au succedat diferite curente și mișcări artistice, care au avut particularități, în funcție de artist și de zona geografică de manifestare.

Aceste mișcări artistice sunt observate în cele 30 de volume ce fac parte din seria «Великие Художники» atât a perioadei renașcentiste alături de:

«Рафаэль», «Леонардо Да Винчи», «Эдуард Мане», «Клод Моне», «Рубенс», «Боттичелли», «Ренуар», «Веласкес», «Ван Гог», «Гоген», «Тициан», «Караваджо», «Рембрандт», «Сезанн», «Перик», «Гойя», «Дера», sunt nume pe care istoria artei le-a consacrat ca adevărate culmi ale geniului uman, artiști care au dat expresie celor mai înalte idealuri ale vremii lor.

Prin intermediul acestor volume, pictorii, doresc să trezească interesul cititorilor față de frumos și anume față de pictură, deoarece ele păstrează un sentiment de frumusețe nemuritoare de viață. Tablourile marilor renașcentiști trezesc cultul formelor frumoase, unele portrete fiind întru totul opere de analiza psihologică proprii epocelor de intens realism fiind de o simplitate remarcabilă. Spontaneitatea, factura largă, culorile luminoase și în general baia de lumină ce învâluie formele robuste, în sfârșit optimismul ce se degajă din dinamica acestor forme totul conferă picturilor în care sunt reprezentate un număr mare de personaje un caracter de modernitate făcând din marii pictori deschizatori de drumuri.

Peisagiștii celebri «Шишкин», «Васнецов», «Айвазовский», «Куинджи», «Серов», «Крамской», «Левитан», «Перов», «Саврасов», «Брюллов», «Суриков», «Кустодиев», «Репин», au avut un impact considerabil în istoria picturii. Majoritatea operelor lor reprezintă cu fidelitate peisaje naturale, fără nici un fel de stilizare.

Volumele «**Великие Художники**» intrigă prin însuși culorile aprinse combinate prin taina fiecărui detaliu, realizând o claritate rară expusă cu mare atenție, captivează atenția cititorilor prin evenimente importante, deschizând ochii cititorilor spre o viață nouă, oferind posibilitatea de a trăi și judeca cu totul diferit, trezind dragostea față de frumos, față de pictura rusească și față de însuși pictori, deoarece ei persistă în fiecare picătură colorată. Artă pentru pictori este totul, de aceea n-au făcut nimic egal până în prezent, fiind maeștri de excelență artistică neegalabilă.

Păstrând ordinea de idei vom încerca în continuare să reflectăm imaginea vie a operelor de artă întruchipate de către autori în seria «**Marele Muzee ale Lumii**».

Muzeul este un obiect turistic care nu trebuie ratat de nici un admirator al frumosului. El prin expozițiile sale permanente sau temporare oferă posibilitatea de a-ți dezvolta cunoștințele, imaginația și sensibilitatea ei. Ele exercită asupra personalității o influență puternică, îmbogățind imaginația, în felul acesta, numai simplul contact direct cu mărturia istorică sau opera de artă trezește în vizitator sentimentul de respect, admirație față de adevăr, față de perfecțiune, de trecutul și prezentul țării. Aceste sentimente pot fi simțite pe propria-ți piele, doar răsfoind filele a celor 8 vol a «Marele Muzee ale Lumii».

Volumele date impresionează prin însuși culorile vii ale celor mai iluștri pictori, care au știut cum să transforme muzeul într-o instituție cu un rol

fundamental în viața culturală atât a francezilor, cât și a italienilor, rușilor etc. Scopul acestui volum este de a familiariza cititorul cu cele mai importante colecții de pictură din lume, de-a trezi în fiecare interesul față de frumos, față de artă și de tot ce ne reprezintă. Fiecare volum aparte însumează cele mai valoroase opere ale timpului, fiind însoțite de o mică adnotare, în care ne vorbește succint despre conținutul operei în cauză.

Atât seria «**Великие Художники**», precum și «**Marele Muzeu ale Lumii**», cheamă pe toți cei împătimiți de frumos pentru a savura din plin splendoarea acestor minunate capodopere.

O VIAȚĂ DEDICATĂ FLORILOR

MARIA BALABAN

BȘC „Andrei Lupan”

*„Am putea oare să concepem
ce ar fi devenit omenirea
dacă nu ar fi cunoscut florile ?”
Maurice Maeterlinck*

Se spune că biblioteca este un Templu al cunoștințelor. De ceva timp, aceasta a devenit și o oază de suflet, unde ochii cititorilor sunt răsfățați cu diverse opere de artă. A devenit o frumoasă tradiție ca BȘC „Andrei Lupan” a AȘM să găzduiască diferite expoziții de pictură, ce oferă tuturor vizitatorilor bibliotecii plăcerea să zăbovească, admirând frumosul. O asemenea ocazie unică a fost dăruită și în zilele de 11 martie – 1 aprilie anului curent, când Biblioteca Academiei de Științe a patronat vernisajul floristic „Culori așternute în vise și gânduri...”, autoarea căruia este distinsa doamnă cu nume de floare – Lilia Margina – meșter popular al Republicii Moldova, șeful Centrului de creație „Diana”. Creațiile ei, ce impresionează prin naturalețe, simplitate, dar în același timp, complexitate a culorilor și ideilor, nu au lăsat indiferenți nici pe invitații expoziției. Una din ei, Artista Poporului, dar și prietena dnei Margină, Margareta Ivanuș și-a exprimat entuziasmul, interpretând romanța „Crinul alb-ciorchine parfumat”. Printre invitați s-au numărat și Valentina

Costișar, membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova și Rusia, violonista Elena Davâdov și cobzarul Alina-Doina Huștuc.

Biolog de profesie, Lilia Margina a absolvit Universitatea de Stat din Kiev „T. Șevcenko”. Pe parcursul a 30 de ani și-a desfășurat activitatea în cadrul Academiei de Științe a Moldovei ca cercetător în domeniul microbiologiei plantelor.

Este autor și coautor a peste 100 de lucrări științifice. Mai mult, în 1991 i s-a acordat Premiul Academiei de Științe pentru monografia „Micoze ale viței de vie”. Deși se pare că știința și arta sunt domenii total opuse, Lilia Margină a reușit să le îmbine fructuos pe amândouă. Astfel, lucrările ei floristice cu tematicile „Amintiri din Copilărie”, „Instrumente muzicale ale popoarelor lumii”, „Oda iubirii”, „Tradițiile Moldovei”, „Tainele orientului”,

„Opera lui M. Eminescu”, „Opera lui A. Pușkin”, „Opera lui S. Esenin” etc. au fost apreciate în peste 57 de expoziții orășenești, republicane și internaționale. În 2001 este distinsă cu titlul onorific „Meșter popular al Republicii Moldova”.

Pentru cei ce nu au reușit să admire expoziția din această primăvară, lucrările Liliei Margină le găsim la Muzeul de Etnografie și Științe Naturale, bibliotecile orașului Chișinău, Galeria de pictură din orașul Dubăsari, dar și în colecțiile personale din Moldova, România, Ungaria, Ucraina, SUA, Italia, India, Germania și Israel.

